

Pauli Rautiainen

"EMME OLE VOINEET TÄNÄ VUONNA..."

Kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen vuodelle 2006 saaneiden taiteellinen toiminta ja heidän arvionsa taiteilija-apurahajärjestelmän toimivuudesta

Työpapereita 46 – Taiteen keskustoimikunta

© Pauli Rautiainen ja Taiteen keskustoimikunta

ISBN 978-952-5253-68-9
ISSN 0788-5318

Taiteen keskustoimikunta
Helsinki 2008

SISÄLLYS

JOHDANTO	1
Tausta ja tavoite	1
KIELTEISEN PÄÄTÖKSEN SAANEET JA HEIDÄN SAAMANSA MUU VALTION TAITEILIJATUKI	3
Myönteisen ja kielteisen päätöksen saajat.....	3
Muut haetut ja saadut vuotta 2006 koskevat valtion apurahat	8
KIELTEISEN TAITEILIJAPURAHAPÄÄTÖKSEN SAANEIDEN ARVIO APURAHOJEN VAIKUTTAVUUDESTA JA APURAHAJÄRJESTELMÄSTÄ	16
Kyselyn toteuttaminen	16
Kyselyyn vastanneet suhteessa perusjoukkoon	18
Apurahahistoria.....	18
Valtion taiteilijapurahan hakeminen 2007	23
Arvio kielteisen päätöksen syistä	24
Taiteellinen työskentely ja sen rahoitus	29
Työttömyys	33
Kielteisen apurahapäätöksen vaikutukset suunniteltuun taiteelliseen työhön	36
Kielteisen apurahapäätöksen aiheuttamat käytännön ongelmat	39
Arvio taiteilijapurahojen haku- ja myöntömenettelystä sekä taiteilijapurahajärjestelmästä yleensä	41
Muita mielipiteitä	45
YHTEENVETO JA POHDINTAA	49
Kielteinen taiteilijapurahapäätös eri taiteilijaryhmissä	49
Muun valtion taiteilijatuen merkitys kielteisen taiteilijapurahapäätöksen saaneille	50
Monitaiteellisuus ja taiteilijapurahajärjestelmä.....	51
Kielteisen apurahapäätöksen saaneiden käsitykset verrattuna myönteisen apurahapäätöksen saaneiden käsityksiin.....	53
Milloin taiteilijapurahajärjestelmä on toimiva?	54
Kokoavia päätelmiä.....	57
LÄHTEET	
LIITTEET	
ENGLISH SUMMARY	

TAULUKKO- JA KUVIOLUETTELO

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Taiteilija-apurahojen hakijamäärä taiteenaloittain.....	4
TAULUKKO 2. Taiteilija-apurahahakemusten määrä taiteenaloittain.....	4
TAULUKKO 3. Vuotta 2006 koskevan kielteisen ja myönteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneet	5
TAULUKKO 4. Pääkaupunkiseudulla asuvien hakijoiden osuus syntymävuosikymmenen mukaan.....	6
TAULUKKO 5. Muuta valtion taiteilijatukea saaneiden saaman taiteilijatuen suuruus.....	14
TAULUKKO 6. Perusjoukko, otos, vastaajat ja vastausprosentti ositteittain.....	17
TAULUKKO 7. Kyselyyn vastanneiden sukupuoli, ikä, kieli ja asuinpaikka verrattuna perusjoukkoon	18
TAULUKKO 8. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden arvio kielteisen päätöksen syystä taiteenaloittain eriteltynä	27
TAULUKKO 9. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden tavat rahoittaa taiteellinen työskentelynsä vuonna 2006 taiteenaloittain eriteltynä	31
TAULUKKO 10. Taiteilijoiden useimmiten mainitsemat apurahoituksen lähteet taiteenaloittain	32
TAULUKKO 11. Kielteisen apurahapäätöksen vaikutus taiteilijan suunnitteleman taiteellisen työn toteutumiselle taiteenaloittain eriteltynä	37
TAULUKKO 12. Monialaisten taiteilijoiden suhteellinen osuus kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista kyselytutkimuksen ositteittain.....	52

KUVIOT

KUVIO 1. Myönteisen ja kielteisen vuotta 2006 koskevan taiteilija-apurahapäätöksen saajien määrät hakijan syntymävuoden mukaan.....	7
KUVIO 2. Muuta valtion taiteilijatukea hakeneiden ja saaneiden osuus kielteisen valtion taiteilija-apurahapäätöksen saaneista taiteenaloittain.....	9
KUVIO 3. Vuodelle 2006 valtion taiteilija-apuraha saaneiden kyseistä vuotta koskeva valtion taiteilijatuki.....	9
KUVIO 4. Yksittäisille taiteilijoille tai työryhmille myönnetyn muun apurahatyypin valtion taiteilijatuen kuin valtion taiteilija-apurahojen (8,05 milj. €) jakautuminen vuonna 2006.....	11
KUVIO 5. Muuta valtion taiteilijatukea hakeneiden ja saaneiden osuus kielteisen valtion taiteilija-apurahapäätöksen saaneista syntymävuosikymmenen mukaan.....	14
KUVIO 6. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden hakema muu apurahoitus taiteelliseen toimintaan.....	19
KUVIO 7. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden saama apurahoitus taiteelliseen toimintaan.....	20
KUVIO 8. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden valtion taiteilija-apurahojen aiempi hakeminen ja saaminen taiteenaloittain	21
KUVIO 9. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden muun valtion taiteilijatuen hakeminen ja saaminen.....	21
KUVIO 10. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden valtion taiteilijatuen ulkopuolisen apurahoituksen hakeminen ja saaminen.....	22
KUVIO 11. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden valtion taiteilija-apurahojen hakeminen ja saaminen vuodelle 2007 taiteenaloittain eriteltynä.....	24
KUVIO 12. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden arvio kielteisen päätöksen syystä.....	26
KUVIO 13. Miten vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneet rahoittivat tuona vuonna taiteellisen työskentelynsä.....	30
KUVIO 14. Vuodelle 2006 kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneiden työttömyys tuona vuonna taiteenaloittain eriteltynä.....	34
KUVIO 15. Kielteisen apurahapäätöksen saaneiden arvio valtion taiteilija-apurahojen haku-prosessista.....	43

JOHDANTO

TAUSTA JA TAVOITE

Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikössä on käynnissä tutkimushanke, jossa selvitetään valtion taiteilija-apurahojen merkitystä ja vaikutuksia taiteellisen työn kannalta. Tarkastelun kohteena on tuen saajien arvio sekä apurahojen taloudellisesta että niiden taiteellisesta merkityksestä. Samalla selvitetään apurahoituksen käytäntöjä ja niihin mahdollisesti liittyviä epäkohtia ja kehittämisenäkemyksiä. Tavoitteena on myös tuottaa välineitä taidetoimikuntalaitoksen taiteellista työtä tukevan toiminnan seurantaan ja kehittämiseen.

Hankkeen ensimmäisessä julkaisussa tarkasteltiin vuosina 2002-2005 taiteilija-apuraha saaneita taiteilijoita, heidän taiteilija-apurahahistoriaansa sekä heidän käsityksiään apurahansa merkityksestä ja vaikutuksista¹. Käsillä oleva tutkimusraportti on hankkeen toinen julkaisu. Raportissa tarkastellaan kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen vaikutuksia taiteilijan taiteelliseen työhön. Aihetta ei ole aiemmin tutkittu Suomessa.

Tässä raportissa tarkastellaan ensin yleisesti vuodelle 2006 taiteilija-apuraha hakeneita taiteilijoita. Sen jälkeen käsitellään kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneiden taiteilijoiden saamaa muuta valtion taiteilijatukea, jolla tarkoitetaan tässä raportissa Taiteen keskustoimikunnan, sen yhteydessä toimivien apurahalautakuntien, valtion taidetoimikuntien sekä alueellisten taidetoimikuntien myöntämää suoraa rahallista tukea taiteilijan taiteelliseen työskentelyyn ja taideprojekteihin. Palkintoluonteista (valtionpalkinnot ym.) ja työsuhdeluonteista (taiteilijaprofessuurit ja läänintaiteilijan toimet) tukea ei tässä raportissa lueta valtion taiteilijatukeen. Tämän jälkeen

¹ Rautiainen 2006. Tutkimus vahvisti jo aiempien tutkimusten luomaa kuvaa taiteilija-apurahan saajien heterogeenisyydestä sekä apurahan taloudellisen ja muun merkityksen taiteenaloittaisesta vaihtelusta. Lisäksi tutkimus osoitti sen, että apurahajärjestelmän ja taiteilijoiden arkielämän välisissä liittymäkohdissa on sellaisia elementtejä, jotka aiheuttavat naistaiteilijoille miestaiteilijoita enemmän ongelmia. Tutkimus perustui taiteilija-apurahan saajien apurahaselvityksen yhteydessä täyttämään lomakekyselyyn, jonka palautti 563 taiteilijaa (vastausprosentti 93 %). Julkaisussa kuvattiin myös nykyisen taiteilija-apurahajärjestelmän lainsäädännöllinen perusta ja keskeiset kehitysvaiheet, joita ei tässä raportissa enää toisteta.

analysoidaan kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen vaikutuksia taiteilijan taiteelliseen työskentelyyn ja kielteisen apurahapäätöksen saaneiden käsityksiä taiteilija-apurahajärjestelmän toimivuudesta. Analyysi perustuu kielteisen päätöksen vuodelle 2006 saaneille keväällä 2007 osoitettuun lomakekyselyyn. Lopuksi raportissa käsitellään taiteilija-apurahajärjestelmän toimivuutta eri näkökulmista.

KIELTEISEN PÄÄTÖKSEN SAANEET JA HEIDÄN SAAMANSA MUU VALTION TAITEILIJATUKI

MYÖNTEISEN JA KIELTEISEN PÄÄTÖKSEN SAAJAT

Tarkastelen aluksi yleisesti vuodelle 2006 taiteilija-apurahaa hakeneita eli niin myönteisen kuin kielteisen apurahapäätöksen saaneita taiteilijoita. Taiteilijoita koskevat tiedot on haettu Taiteen keskustoimikunnan ja opetusministeriön yhteisestä Harava-rekisteristä². Rekisterimerkinnät perustuvat taiteilijoiden hakemuksissaan ilmoittamiin tietoihin sekä apurahahakemusten johdosta tehtyihin viranomaispäätöksiin.

Vuotta 2006 koskevaa taiteilija-apurahaa oli haettava taiteen keskustoimikunnalta ja valtion taidetoimikunnilta maaliskuun 2005 loppuun mennessä. Taiteilija-apurahapäätökset julkistettiin ja tiedotettiin hakijoille syyslokakuussa 2005. Taiteilija-apurahahakemuksia jätettiin 2049 kappaletta. Koska osa hakijoista haki taiteilija-apurahaa useilta eri taidetoimikunnilta oli hakijoina kaikkiaan 1936 taiteilijaa. Heistä 249 (13 %) sai myönteisen päätöksen. Näin ollen kielteisen päätöksen sai 1687 taiteilijaa. (Taulukot 1 ja 3 sekä liite 2.)

Hakijoiden ja saajien jakaantuminen taiteenaloittain on kuvattu taulukossa 1. Taiteilijat on taulukossa jaettu taiteenaloille sen mukaan, minkä taiteenalan taiteilija-apurahaa he ovat hakeneet. Taulukossa yksi henkilö esiintyy vain yhden taiteenalan kohdalla. Usealta taidetoimikunnalta taiteilija-apurahaa hakeneet on luokiteltu joko sille taiteenalalle, jonka taiteilija-apurahan he ovat saaneet, tai kielteisen päätöksen kohdalla sille taiteenalalle, jolle heidän hakemuksessa ilmoittamansa taiteilija-ammatti ensisijaisesti kuuluu. Näin ollen hakijamäärä sekä saajien osuus hakijoista poikkeavat taidetoimikuntien käsiteltävänä olleiden hakemusasioden mukaisesta luvusta.

² HARAVA-rekisteri = Taiteen keskustoimikunnan ja opetusministeriön yhteinen Harkinnanvaraisten valtionavustusten asiainkäsittelyjärjestelmä HARAVA.

TAULUKKO 1. Taiteilija-apurahojen hakijamäärä taiteenaloittain

	Kielteisen päätök- sen saaneita		Myönteisen päätök- sen saaneita	
	Hakijoita	hakijoista	hakijoista	hakijoista (%)
Arvostelijat	28	22	6	21 %
Elokuvataide	70	59	11	16 %
Kirjallisuus	273	225	48	18 %
Kuvataide	690	645	45	7 %
Mediataide	34	31	3	9 %
Näyttämötaide	201	167	34	17 %
Rakennustaide	51	43	8	16 %
Sirkustaide	15	13	2	13 %
Säveltaide	272	218	54	20 %
Taideteollisuus	142	130	12	8 %
Tanssitaide	93	77	16	17 %
Valokuvataide	67	57	10	15 %
Kaikki alat yhteensä	1936	1687	249	13 %

Taulukossa 2 on hakemus- ja päätösasiat luokiteltu asian tosiasiallisesti käsitelleen taidetoimikunnan tai jaoston mukaisesti. Luokittelu poikkeaa mediataiteen osalta Taiteen keskustoimikunnan tilastoinnissaan käyttämästä luokittelusta ja tuottaa sen johdosta hieman virallisia tilastolukuja suuremman hakemusmäärän³.

TAULUKKO 2. Taiteilija-apurahahakemusten määrä taiteenaloittain

	Hakemuksia	Myönteisiä päätöksiä	Myönteisiä päätöksiä (%)
Arvostelijat	33	6	18 %
Elokuvataide	82	11	13 %
Kirjallisuus	300	48	16 %
Kuvataide	718	45	6 %
Mediataide	42	3	7 %
Näyttämötaide	211	34	16 %
Rakennustaide	54	8	15 %
Sirkustaide	15	2	13 %
Säveltaide	280	54	19 %
Taideteollisuus	144	12	8 %
Tanssitaide	95	16	17 %
Valokuvataide	75	10	13 %
Kaikki alat yhteensä	2049	249	12 %

³ Vrt. Karhunen 2007 s. 4, jonka mukaan taiteilija-apurahahakemuksia jätettiin 2012. Mediataiteen hakemusasioiden käsittely ja luokittelu vaihtelee taidetoimikunnittain. Sen johdosta ryhmän mediataiteilijat kokoaminen on osoittautunut vaikeaksi. Taiteen keskustoimikunnan käyttämässä hallinnollisessa luokittelussa muut ryhmät kuin mediataide ovat hakemusasioiden ja kielteisten päätösasioiden kohdalla toisensa poissulkevia, mutta mediataiteen ryhmä on muihin ryhmiin sisältyvä. Sen sijaan myönteisten päätösasioiden kohdalla myös mediataiteen ryhmä on muut ryhmät poissulkeva.

Taulukoista 1 ja 2 ilmenee hyvin se, kuinka myönteisen päätöksen saaneiden suhteellinen osuus hakijoista (taulukko 1) ja hakemuksista (taulukko 2) vaihtelee taiteenaloittain huomattavasti. Kun arvostelijoista ja säveltaiteilijoista noin joka viides hakija sai myönteisen päätöksen, niin sen sijaan kuvataiteilijoista, mediataiteilijoista ja taideteollisuuden alan taiteilijoista vähemmän kuin joka kymmenes sai myönteisen päätöksen.

Vuodelle 2006 taiteilija-apurahaa hakeneista 952 oli miehiä ja 984 naisia. Miesten kohdalla myönteisten päätösten suhteellinen osuus oli hieman naisia suurempi. Miehistä 15 % ja naisista 11 % sai myönteisen päätöksen. Valtaosa (93 % hakijoista) puhui äidinkielenään Suomea. Hakijoista hieman yli puolet (54 %) asui pääkaupunkiseudulla. Hieman suurempi osuus pääkaupunkiseudulla asuvista kuin muualla Suomessa asuvista hakijoista sai myönteisen apurahapäätöksen. Pääkaupunkiseudulla asuvista 15 % sai myönteisen päätöksen, kun muualla Suomessa asuvien kohdalla vastaava luku oli 10 %. (Taulukko 3)

TAULUKKO 3. Vuotta 2006 koskevan kielteisen ja myönteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneet

	Vuodelle 2006 taiteilija-apurahaa hakeneet	Myönteisen päätöksen saaneet ja heidän osuutensa hakijoista	Kielteisen päätöksen saaneet ja heidän osuutensa hakijoista
Sukupuoli			
Miehet	952	140 (15 %)	812 (85 %)
Naiset	984	109 (11 %)	875 (89 %)
Syntymävuosi			
1939 tai aiemmin	28	2 (7 %)	26 (93 %)
1940–1949	233	19 (8 %)	214 (92 %)
1950–1959	483	59 (12 %)	424 (88 %)
1960–1969	638	85 (15 %)	553 (85 %)
1970–1979	526	82 (16 %)	444 (84 %)
1980 tai myöhemmin	28	2 (7 %)	26 (93 %)
Kieli			
Suomi	1793	232 (13 %)	1561 (87 %)
Ruotsi	99	11 (11 %)	88 (89 %)
Muu	44	6 (14 %)	38 (86 %)
Asuinpaikka			
Pääkaupunkiseutu	1049	160 (15 %)	889 (85 %)
Muu Suomi	843	85 (10 %)	758 (90 %)
Ulkomaat	30	4 (13 %)	26 (87 %)
Tuntematon	14	0 (0 %)	14 (100 %)

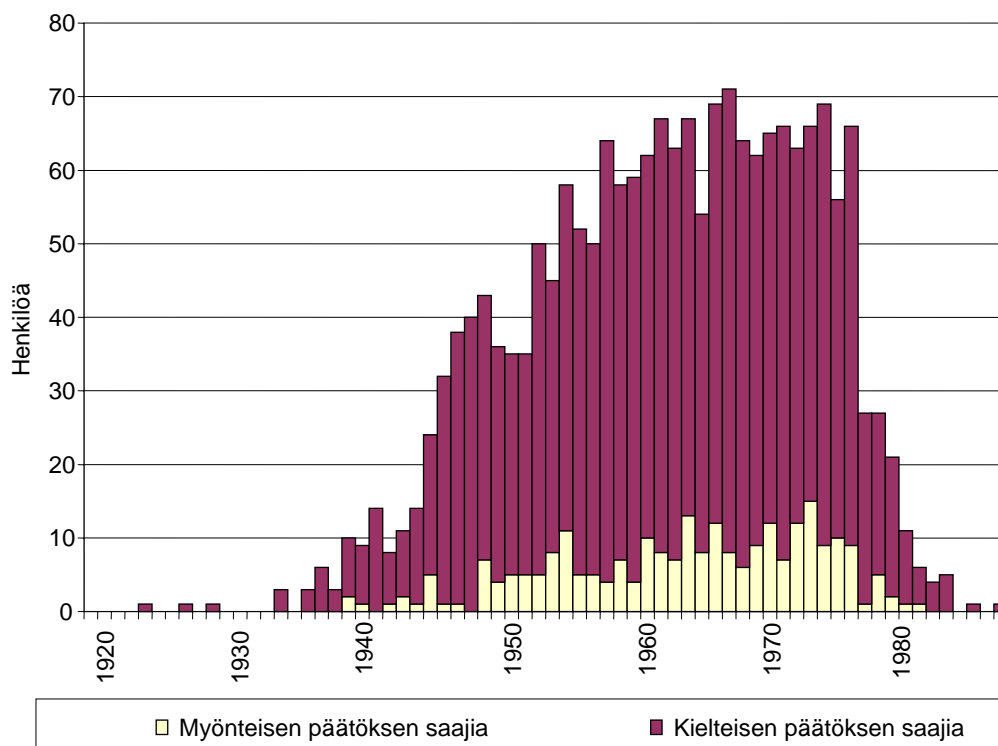
Kaikkiaan 30 hakijaa asui ulkomailla. Ulkomailla asuvat hakijat asuivat Länsi-Euroopassa lukuun ottamatta kahta taiteilijaa, joista toinen asui Yhdysvalloissa ja toinen Australiassa. Kolmasosa ulkomailla asuvista hakijoista asui Ruotsissa. Kaksi seuraavaksi yleisintä asuinvaltiota ulkomailla olivat Englanti ja Ranska. Ulkomailla asuvien hakijoiden kohdalla asuinmaalla ja hakijan syntymävuosikymmenellä oli yhteys. Ennen vuotta 1960-syntyneistä ulkomailla asuneista hakijoista miltei kaikki asuivat Ruotsissa. Sen sijaan vuoden 1960 jälkeen syntyneistä ulkomailla asuvista taiteilijoista vain todella harva asuu Ruotsissa. (Taulukko 3)

Hakijan iällä ja hänen asuinpaikallaan on selvä yhteys. Mitä nuorempia ikäluokkia kohti tullaan, sitä suurempi osa taiteilija-apurahan hakijoista asuu pääkaupunkiseudulla. Tämä on käsitettävissä signaaliksi taiteilijakunnan yhä voimakkaammasta pakkautumisesta pääkaupunkiseudulle. Ilmiötä korostaa entisestään se seikka, että merkittävä osa pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvista nuorimpien ikäluokkien hakijoista asuu muualla Uudellamaalla niin sanottujen kehyskuntien alueella. (Taulukko 4)

TAULUKKO 4. *Pääkaupunkiseudulla asuvien hakijoiden osuus syntymävuosikymmenen mukaan*

Hakijan syntymävuosikymmen	Pääkaupunkiseudulla asuvien osuus (%)
1940-luku	43 %
1950-luku	48 %
1960-luku	58 %
1970-luku	60 %

Apurahan hakijat olivat keskimäärin 43-vuotiaita. Myönteisen päätöksen saaneet taiteilijat olivat aavistuksen nuorempia (keski-ikä 42 vuotta) kuin kielteisen päätöksen saaneet (keski-ikä 44 vuotta). 1960-luvulla ja 1970-luvulla syntyneet hakijat saivat suhteessa enemmän myönteisiä päätöksiä kuin 1940-luvulla ja 1950-luvulla syntyneet hakijat. Absoluuttisina lukuina mitaten suurin osa niin myönteisen kuin kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista oli 1960- ja 1970-luvuilla syntyneitä taiteilijoita. (Taulukko 3, kuvio 1)

KUVIO 1. Myönteisen ja kielteisen vuotta 2006 koskevan taiteilija-apurahapäätöksen saajien määrät hakijan syntymävuoden mukaan

Aiemmin on todettu, että nuorimpien ikäluokkien kohdalla myönnetyt apurahat ovat keskimäärin huomattavasti lyhyempiä kuin vanhempien ikäluokkien kohdalla⁴. Näin ollen heidän hakufrekvenssinsä on vanhempia ikäluokkia suurempi, minkä johdosta tarkasteluajajänteen pidentäminen laskee nuorten osuutta ja kasvattaa vanhempien ikäluokkien osuutta myönteisen taiteilija-apurahapäätöksen saajissa. Kun siis yhden vuoden poikkileikkausaineiston perusteella näyttäisi siltä, että peräti noin 30 % taiteilija-apuraha saaneista taiteilijoista on enintään 35-vuotiaita, antaa tämä luku kuitenkin virheellisen kuvan taiteilija-apurahojen tosiasiallisesta jakautumisesta. Mikäli asiaa tarkastellaan myönnettyjen apurahavuosien avulla ja pidentämällä tarkasteluajanjaksoa tilanne näyttäytyy hyvin toisenlaisena. Vuosiksi 2002-2005 jaetuista valtion taiteilija-apurahavuosista alle 35-vuotiaat taiteilijat saivat vain noin joka kymmenennen⁵.

⁴ Ks. Rautiainen 2006 s. 16.

⁵ Vuosina 2002-2005 taiteilija-apuraha saaneita taiteilijoita ja heidän kumulatiivista taiteilija-apurahakertymänsä on tarkasteltu tämän tutkimushankkeen aiemmassa julkaisussa (ks. Rautiainen 2006 s. 15).

MUUT HAETUT JA SAADUT VUOTTA 2006 KOSKEVAT VALTION APURAHAT

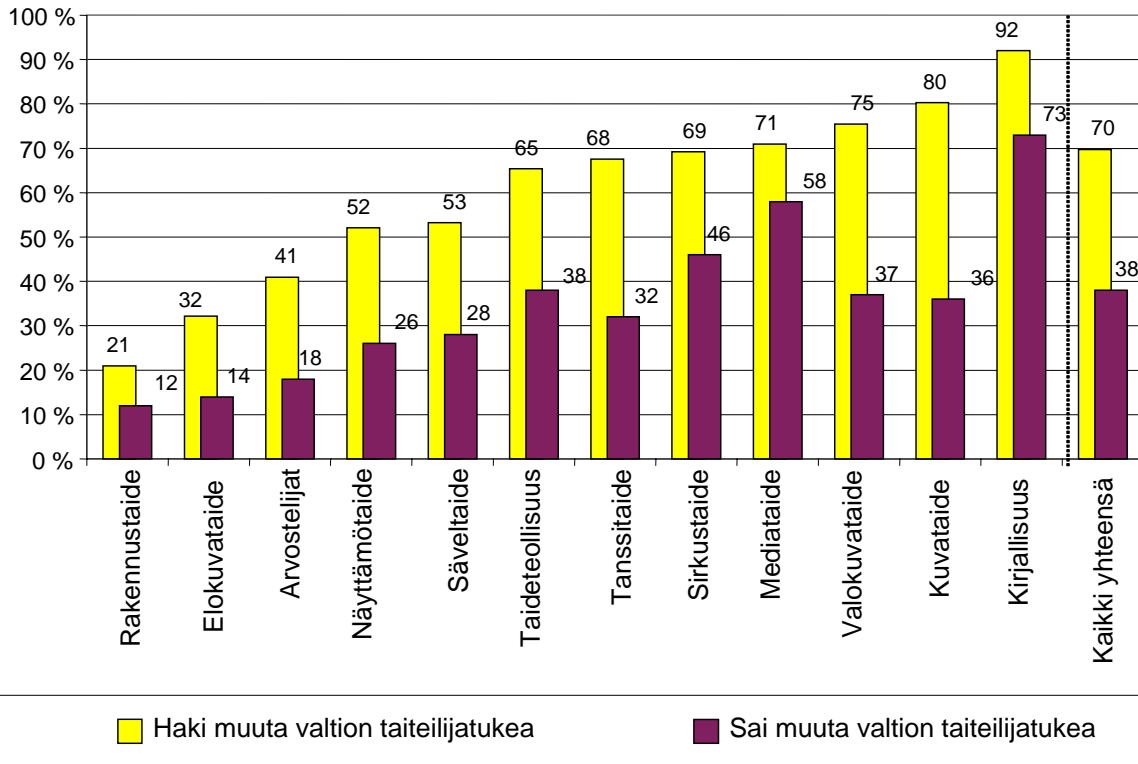
Tarkastelen seuraavaksi vuotta 2006 koskevan kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneiden taiteilijoiden muita kyseisen vuoden valtion apurahoja koskevia hakuja. Tarkastelussa ovat mukana kaikki alueellisten taidetoimikuntien, Taiteen keskustoimikunnan ja sen jaostojen sekä keskus-toimikunnan yhteydessä toimivien apurahalautakuntien päätöksenteon piirissä olevat apurahat⁶.

Vuonna 2006 kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneet hakivat runsaasti muuta valtion taiteilijatukea. Kaikkiaan 70 % kielteisen päätöksen saaneista haki vuodelle 2006 vähintään yhtä muuta valtion taiteilijatueta muotoa kuin valtion taiteilija-apuraha.

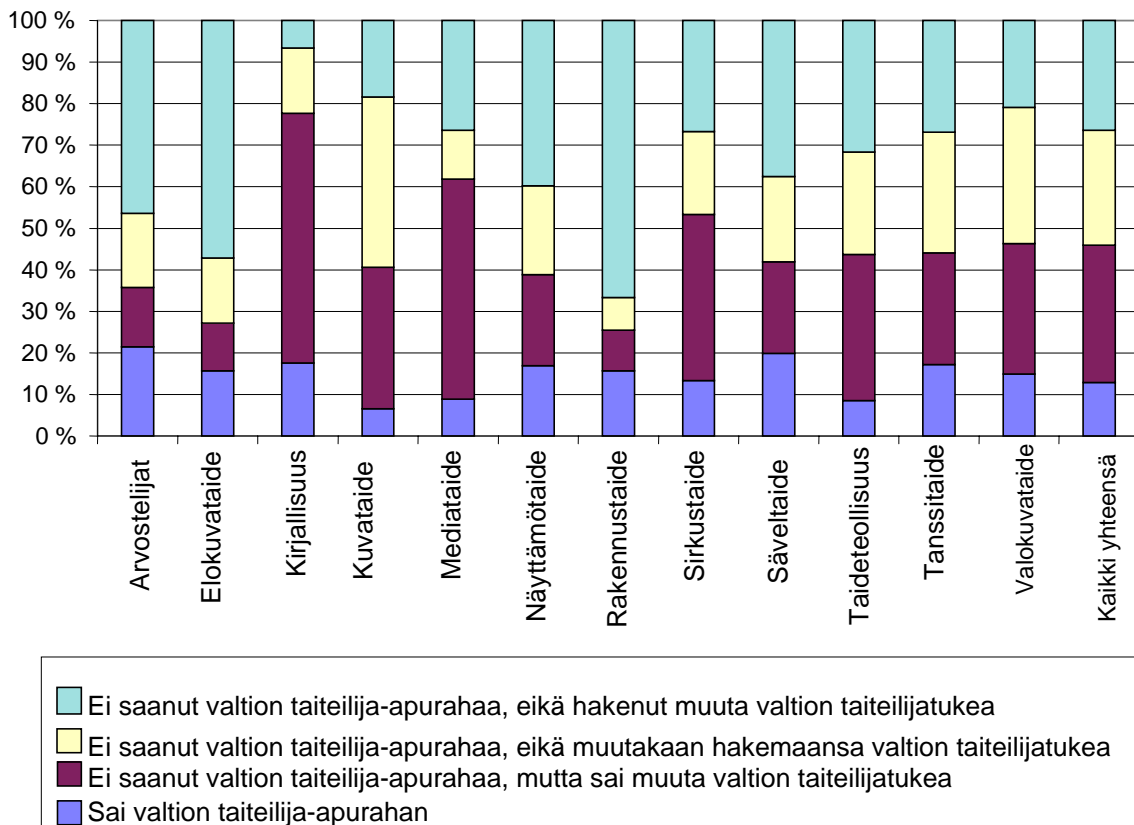
Taiteilijan edustama taiteenala vaikutti voimakkaimmin siihen, hakiko hän muuta valtion taiteilijatukea. Runsaimmin muuta taiteilijatukea hakivat kirjallisuuden, kuvataiteen ja valokuvataiteen alojen taiteilijat. Kirjallisuuden taiteilija-apurahan hakijat hakivat lähes säännönmukaisesti myös kirjailijoiden ja kääntäjien kirjastoapurahoja. Kuvataiteen ja valokuvataiteen taiteilija-apurahan hakijoista huomattava osa haki myös kuvataiteen näyttöapurahoja. Taideteollisuuden kohdalla alan käsittely yhtenä luokkana antaa osin virheellisen kuvan. Luokan sisältä on tunnistettavissa useita erilaisia alaryhmiä, joista osan hakukäyttäytyminen poikkesi vahvasti taideteollisuuden alan enemmistön hakukäyttäytymisestä. Etenkin sarjakuvataiteilijoiden ja graafikkojen hakukäyttäytyminen vastasi kirjailijoiden ja kuvataiteilijoiden hakukäyttäytymistä eli he hakivat runsaasti kirjasto- ja näyttöapurahoja. Arvostelijat, elokuvataide ja rakennustaide olivat taiteenaloja, joilla vähintään puolet taiteilija-apurahan hakijoista ei hakenut muuta valtion taiteilijatukea. (Kuviot 2 ja 3)

⁶ Alueellisten taidetoimikuntien apurahapäätöksiä koskevat tiedot on saatu alueellisilta taidetoimikunnilta. Muita apurahapäätöksiä koskevat tiedot on haettu Harava-rekisteristä.

KUVIO 2. Muuta valtion taiteilijatukea vuodelle 2006 hakeneiden ja saaneiden osuus kielteisen valtion taiteilija-apurahapäätöksen kyseisenä vuonna saaneista taiteenaloittain

KUVIO 3. Vuodelle 2006 valtion taiteilija-apuraha saaneiden kyseistä vuotta koskeva valtion taiteilijatuki

Taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja keskustoimikunnan yhteydessä toimivien apurahalautakuntien tukea (= taidetoimikuntien valtakunnalliset tukimuodot) haettiin huomattavasti useammin kuin alueellisten taidetoimikuntien tukea. Ensin mainituilta tukea haki 62 % ja jälkimmäisenä mainituilta 34 % (ks. liite 2). Taiteilijan ikä vaikutti siihen, mistä hän haki tukea. Nuorimmat taiteilijat hakivat vanhimpia runsaammin tukea alueellisilta taidetoimikunnilta, kun sen sijaan vanhemmat taiteilijat hakivat tukea nuorempia runsaammin valtakunnallisista tukimuodoista. 1970-luvulla syntyneistä 63 % haki muuta taiteilijatueta valtakunnallisista tukimuodoista ja 40 % alueellisilta taidetoimikunnilta, kun sen sijaan 1930-luvulla syntyneistä valtakunnallisista tukimuodoista haki 84 % ja alueellisilta taidetoimikunnilta 26 %. Alueellisten taidetoimikuntien ja valtakunnallisten tukimuotojen tukien hakijakunnat vaikuttavatkin eriytyvän voimakkaasti vanhimpia ikäluokkia kohti kuljettaessa.

Myös taiteilijan asuinpaikka vaikutti siihen, mistä hän haki tukea. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella muualla Suomessa asuvista taiteilijoista noin puolet (47 %) haki tukea alueellisilta taidetoimikunnilta, kun pääkaupunkiseudulla asuvista sieltä haki tukea 25 % ja ulkomailla asuvista 5 %. Valtakunnallisten tukimuotojen hakemisen kannalta sen sijaan taiteilijan asuinpaikalla ei ollut merkitystä.

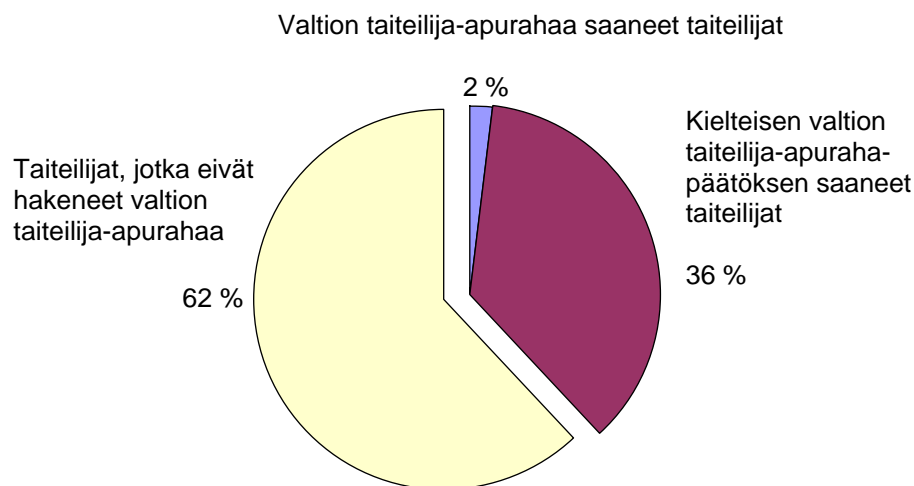
Kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista taiteilijoista 38 % (640 taiteilijaa) sai jotakin muuta apurahatyypistä valtion taiteilijatueta⁷ vuodelle 2006 (kuvio 2). Kaikkiaan tälle joukolle maksettiin vuodelle 2006 taiteilijatueta 2,88 miljoonaa euroa, mikä vastaa 192,5 taiteilija-apurahavuotta. Maksettu tuki on 36 % yksittäisille taiteilijoille tai työryhmille kyseisenä vuonna maksetusta muusta valtion taiteilijatuesta (8,05 milj. €⁸). Myönteis-

⁷ Tässä yhteydessä ei tarkastella palkintotyypisiä taiteilijatueta (taiteen valtionpalkintoja), eikä työ- ja virkasuhdetyyppistä taiteilijatueta (taiteilijaprofessoreja ja läänintaiteilijan virkoja).

⁸ Summa on muodostettu laskemalla yhteen Taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien, keskustoimikunnan yhteydessä toimivien apurahalautakuntien sekä alueellisten taidetoimikuntien maksama muu kuin yhteisötuki ja vähentämällä näin saadusta summasta valtion taiteilija-apurahoihin käytetyt määrärahat, läänintaiteilijoiden ja taiteilijaprofessorien palkkakulut sekä taidepalkintoihin käytetyt määrärahat. Näin saatu maksettu tuki on runsaan 2 miljoonaa euroa pienempi kuin yksittäisten taiteilijoiden haettavana ollut muu taiteilijatuki (10,39 milj. €) johtuen siitä, että osa tuesta on ollut myös yhteisöhakijoiden haettavana ja siten maksettu yhteisöhakijoille.

sen taiteilija-apurahapäätöksen saaneille maksettiin 2 % (0,17 milj. €) yksittäisille taiteilijoille tai työryhmille maksetusta muusta valtion taiteilijatuesta. Näin ollen valtion taiteilija-apurahaa hakemattomille taiteilijoille jaettiin 62 % (5,00 milj. €) tuosta tuesta. (Kuvio 4)

KUVIO 4. Yksittäisille taiteilijoille tai työryhmille myönnetyn muun apurahatyypin valtion taiteilijatuena kuin valtion taiteilija-apurahojen (8,05 milj. €) jakautuminen vuonna 2006.

Kuvio 4 havainnollistaa hyvin sen, että muusta taiteilijatuesta valtaosa maksetaan sellaisille taiteilijoille, jotka eivät lainkaan hae valtion taiteilija-apurahoja. Suhteellinen osuus ei muutu, vaikka alueellisten taidetoimikuntien tukea käsiteltäisiin erillään valtakunnallisista tukimuodoista. Alueellisten taidetoimikuntien jakamasta tuesta 65 % ohjautui sellaisille henkilöille, jotka eivät hakeneet lainkaan valtion taiteilijatukea. Kielteisen valtion taiteilija-apurahapäätöksen saaneista 35 % sai alueellisen taidetoimikunnan apurahaa. Myönteisen valtion taiteilija-apurahan saaneista vain alle prosentti sai alueellisen taidetoimikunnan apurahaa.

Muun taiteilijatuena suuruus yksilötasolla vaihteli 200 eurosta 24300 euroon (mediaani 3300 € keskiarvo 4501 €). Vain kahdeksan taiteilijaa sai muuta taiteilijatukea vähintään valtion kokovuotista taiteilija-apurahaa vastaavan summan (14963 €). Vähintään valtion puolivuotista taiteilija-apurahaa (7481,50 €) vastaavan määrän muuta taiteilijatukea sai 95 taiteilijaa. Näin ollen ainoastaan 6 % kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista taiteili-

joista sai muuta valtion taiteilijatukea vähintään pienimmän myönnettävän eli puolivuotisen taiteilija-apurahan verran. Suhdeluku on erittäin pieni etenkin otettaessa huomioon se, että täsmälleen puolivuotisen taiteilija-apurahan kokoisina tukina jakaen potti olisi riittänyt 23 %:lle kielteisen päätöksen saaneista.

Taiteilijan edustama taiteenala vaikutti vahvasti siihen, saiko hän muuta valtion taiteilijatukea. Esimerkiksi kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista kirjailijoista 73 % sai muuta valtion taiteilijatukea. Korkeaa suhdelukua selittää kirjailijoiden ja kääntäjien kirjastoapurahajärjestelmä, jonka kautta kirjailijoille vuonna 2006 kanavoitui 2,6 miljoonaa euroa. Kuvataiteilijoille on periaatteessa luotu kirjailijoiden kirjastoapurahoja vastaava kuvataiteen näyttöapurahajärjestelmä. Sen kautta kanavoituu kuitenkin huomattavasti vähäisempi summa (0,8 milj. € vuonna 2006), vaikka näyttöapurahojen hakijakunta (kuvataiteilijat, valokuvataiteilijat ja osa taideteollisuuden alan taiteilijoista) on paljon kirjallisuuden hakijakuntaa laajempi.⁹ Niinpä kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista kuvataiteilijoista 36 %, valokuvataiteilijoista 37 % ja taideteollisuuden alan taiteilijoista 38 % sai muuta valtion taiteilijatukea. (Kuviot 2 ja 3 sekä liite 2)

Taiteenalan lisäksi siihen, saiko kielteisen taiteilija-apurahan saaja muuta valtion taiteilijatukea, oli yhteydessä hänen asuinpaikkaansa. Pääkaupunkiseudulla asuvat saivat suhteessa heikommin muuta valtion taiteilijatukea kuin pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvat. Pääkaupunkiseudulla asuvista muuta valtion taiteilijatukea sai 45 %, kun muualla maassa asuvista tukea sai 62 %¹⁰. Jos tarkastellaan vain Taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja keskustoimikunnan yhteydessä toimivien apurahlautakuntien jakamaa tukea ei vastaavaa eroa synny. Eroa selittääkin se, että Uudenmaan taidetoimikunnan apurahoista käydään huomattavasti tiukempaa kamppailua kuin muiden alueellisten taidetoimikuntien apurahoista. Karhusen tutkimuksen mukaan Uudenmaan taidetoimikunta myönsi apura-

⁹ Ks. taiteilijakunnan koon osalta Rensujeff 2003 s. 17.

¹⁰ On huomionarvoista, että ero lievenee verrattaessa kaikkia Uudenmaan maakunnan alueella asuvia muuhun maahan.

haa 9 % hakijoista, kun kaikkiaan alueellisille taidetoimikunnille osoitetuista apurahahakemuksista 20 % johti myönteiseen päätökseen.¹¹

Myös sukupuolella oli yhteys kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneiden saamaan muuhun valtion taiteilijatukeen. Naiset saivat muuta taiteilijatukea hieman harvemmin kuin miehet. Sukupuolten välinen ero on huomattavin kirjallisuudessa, jossa kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista mieskirjailijoista 83 % saa jotakin muuta valtion taiteilijatukea, kun naiskirjailijoista jotakin muuta valtion taiteilijatueta muotoa saa vain 65 %. Tämän eron taustalta paljastuu, että mieskirjailijoiden kohdalla taiteilija-apurahan ja kirjastoapurahan hakeminen yhtä aikaa on erittäin paljon yleisempää kuin naiskirjailijoiden kohdalla.

Lisäksi taiteilijan iällä oli yhteys muun rahoituksen saamiseen niin, että vanhemmat taiteilijat saivat muuta valtion taiteilijatukea hieman useammin kuin nuoremmat. Lukuun ottamatta kaikkein vanhinta ryhmää (1930-luvulla tai aiemmin syntyneitä) ero on kuitenkin hyvin vähäinen kuten kuvio 5 osoittaa. Osaltaan tähän vaikuttaa se, että kirjallisuuden hakijakunta on muiden taiteenalojen hakijakuntaa hieman varttuneempaa ja samalla saa muuta rahoitusta ennen kaikkea kirjastoapurahajärjestelmän johdosta muiden taiteenalojen hakijakuntaa useammin.

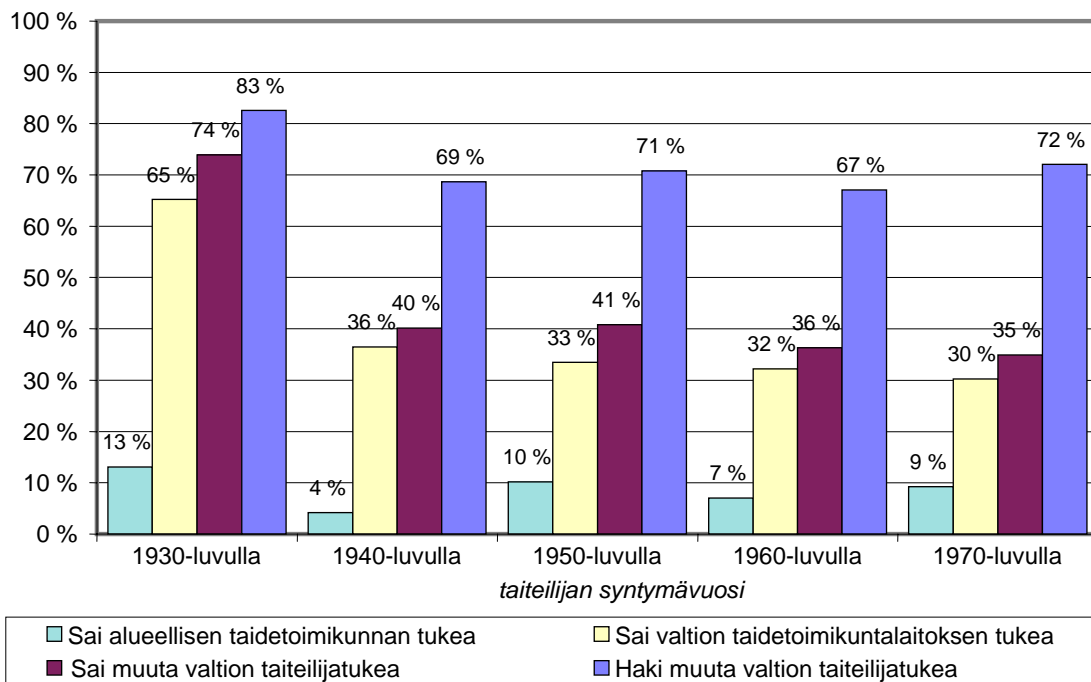
Taiteilijan edustama taiteenala vaikutti yllättävän vähän siihen, minkä suurista muuta valtion taiteilijatukea taiteilijat saivat. Muun tuen mediaani oli 3300 euroa ja keskiarvo 1708 euroa. Valokuvataide oli ainoa taiteenala, jolla ylimmän kvartiilin (eniten apurahaa saaneen neljänneksen) raja ylitti valtion puolivuotisen taiteilija-apurahan suuruuden. (Taulukko 5)

Mualla Suomessa kuin pääkaupunkiseudulla asuneet saivat muuta tukea hieman suurempia summia kuin pääkaupunkiseudulla asuneet. Muualla asuneet saivat tukea keskimäärin 2058 euroa (mediaani 3800 €) ja pääkaupunkiseudulla asuneet saivat sitä keskimäärin 1442 euroa (mediaani 3000 €). Muuta taiteilijatukea saaneet miehet saivat sitä keskimäärin hieman suurempana kuin naiset. Miesten saama muu tuki oli keskimäärin 1777 euroa

¹¹ Karhunen 2007 s. 12-13.

(mediaani 3300 €) ja naisten saama keskimäärin 1643 euroa (mediaani 3300 €).

KUVIO 5. Muuta valtion taiteilijatukea hakeneiden ja saaneiden osuus kielteisen valtion taiteilija-apurahapäätöksen saaneista syntymävuosikymmenen mukaan

TAULUKKO 5. Muuta valtion taiteilijatukea saaneiden saaman taiteilijatuon suuruus

	Minimi	Alin kvartiili	Mediaani	Ylin kvartiili	Maksimi
Arvostelijat	800 €	1050 €	1650 €	3000 €	4000 €
Elokuvataide	500 €	2500 €	3000 €	5310 €	12000 €
Kirjallisuus	500 €	3000 €	4000 €	6000 €	16620 €
Kuvataide	200 €	1500 €	3000 €	7000 €	17342 €
Mediataide	300 €	1825 €	3375 €	7250 €	11000 €
Näyttämötaide	300 €	2317 €	3000 €	4718 €	14842 €
Rakennustaide	700 €	850 €	2000 €	4375 €	4500 €
Sirkustaide	1100 €	3237 €	5000 €	7300 €	8600 €
Säveltaide	200 €	1550 €	2500 €	5000 €	20000 €
Taideteollisuus	200 €	1725 €	3200 €	6300 €	18900 €
Tanssitaide	350 €	2300 €	3900 €	5000 €	18782 €
Valokuvataide	200 €	2750 €	6000 €	8000 €	24300 €
Kaikki alat yhteensä	200 €	2000 €	3300 €	7000 €	24300 €

1950-luvulla syntyneet saivat muuta taiteilijatukea suurempana kuin sitä ennen tai sen jälkeen syntyneet, joiden kesken taiteilija-apurahan suuruudessa ei ole huomattavia eroja. Erityisen kiintoisaksi ilmiön tekee se, että muita suurempi muu taiteilijatuki on kerääntynyt 1950-luvulla syntyneille miestai-

teilijoille. Naistaiteilijoiden kohdalla 1950-luvulla syntyneet eivät saa sen suurempaa muuta taiteilijatukea kuin muinakaan vuosikymmeninä syntyneet. Vaikka erot ovat pieniä, niin tilanne esiintyy systemaattisesti kaikilla taiteenaloilla ikärakenteeltaan huomattavan nuorista taiteilijoista koostuvia sirkustaidetta ja mediataidetta lukuun ottamatta. Erityisen voimakkaana ero esiintyy kuitenkin kirjallisuuden alan taiteilijoiden kohdalla.

KIELTEISEN TAITEILIJAPURAHAPÄÄTÖKSEN SAANEIDEN ARVIO APURAHOJEN VAIKUTTAVUUDESTA JA APURAHAJÄRJESTELMÄSTÄ

KYSELYN TOTEUTTAMINEN

Kielteisen apurahapäätöksen vaikutuksia on kartoitettu keväällä 2007 toteutetulla lomakekyselyllä (liite 1), jossa lähestyttiin vuotta 2006 koskevaan taiteilija-apurahahakemukseen kielteisen päätöksen saaneita taiteilijoita. Lomakekysely koski taiteilijoiden taiteellista työskentelyä tuona vuonna, kielteisen apurahapäätöksen vaikutuksia taiteilijan asemaan ja taiteelliseen työskentelyyn sekä apurahajärjestelmän koettua toimivuutta.

Kysely toteutettiin käyttäen ositettua systemaattista otantaa.¹² Sen avulla on turvattu eri taiteenalojen suhteellinen edustavuus otoksessa niin, että otoskoko on samalla voitu pitää kohtuullisena. Koska otantatutkimuksessa ei tunneta koko tutkittavaa joukkoa vaan ainoastaan siitä poimittu otos, tulokset vastaavat vain likimääräisesti koko perusjoukkoa¹³.

Aikaisempien suomalaista taiteilijakuntaa koskevien tutkimusten perusteella voidaan todeta, että tiettyjen taiteenalojen taiteilijakunta on hyvin homogeeninen kun taas toisten taiteenalojen taiteilijakunta on hyvin heterogeeninen. Yksi syy on se, että osa käytetyistä hallinnollisista taiteenalaluokista on melko keinotekoisia ryväskäsitteitä. Hyvän esimerkin tarjoaa hallinnollinen luokka muotoilu (taideteollisuus), joka sisältää esimerkiksi niin muotoilijoita, tekstiilitaiteilijoita kuin sarjakuvataiteilijoitakin. Mitä heterogeenisempi

¹² Ositetun otannan avulla pyritään varmistamaan, että otos on mahdollisimman edustava tutkimuksen kannalta merkittävien ryhmien osalta. Edustavassa otoksessa tärkeät ryhmät ovat edustettuina otoksessa samassa suhteessa kuin perusjoukossa. Ositettua otantaa käytetään silloin, kun jokin ryhmä on niin pieni, että yksinkertainen satunnaisotanta ei pysty varmistamaan, että ryhmän edustus toteutuisi otoksessa. Ositetussa otannassa käytetään hyväksi etukäteistietoja perusjoukon jakautumisesta sen analysoinnin kannalta relevantteihin ryhmiin – tässä tapauksessa taiteenaloihin. Systemaattisessa eli tasavälisessä otannassa perusjoukosta otetaan otos valitsemalla satunnaiseen järjestykseen järjestetystä havaintoyksiköistä valituin tasavälein otokseen mukaan otettava havaintoyksikkö. Tässä tapauksessa taiteilijat on järjestetty otoksen poimintaa varten sukunimensä mukaan aakkosjärjestykseen.

¹³ Edustavakaan otos ei ole koskaan isomorfiasuhteessa perusjoukkoon, joten se ei kuvaa perusjoukkoa sellaisenaan vaan sen sijaan aina jonkinlaisena likimääränä.

hallinnollisesti määrittävä taiteenala on sitä enemmän otantatutkimukseen liittyvät epävarmuustekijät koskettavat sitä.

Ositettua otantaa varten tutkimuksen kohteena olleet kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneet taiteilijat jaettiin ensin alaryhmiin eli ositteisiin taiteenaloittain taulukon 1 kuvaamalla tavalla. Ositteita (taiteenaloja) muodostui siis 12 kappaletta. Pienimmät ryhmät, joihin kuului alle 100 kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saanutta taiteilijaa otettiin mukaan kyselyyn kokonaisuudessaan. Alle 300 kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saanutta taiteilijaa käsittäneistä ryhmistä otettiin mukaan joka kolmas ja yli 300 taiteilijaa käsittäneistä ryhmistä otettiin mukaan joka neljäs taiteilija. Otoksen kooksi muodostui näin 712 taiteilijaa, joka vastaa 42 % kaikista vuodelle 2006 kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista taiteilijoista eli tutkimuksen perusjoukosta. Taulukossa 6 on kuvattu otoksen suhde perusjoukkoon ja ositekohtainen vastausprosentti. Koko otoksen vastausprosentti oli 64 %, jota voi pitää verrattain hyvänä.

TAULUKKO 6. *Perusjoukko, otos, vastaajat ja vastausprosentti ositteittäin*

	Perusjoukko	Otos	Vastaajat	Vastaajia % otoksesta
Arvostelijat	22	22	14	64 %
Elokuvataide	59	59	36	61 %
Kirjallisuus	225	75	59	79 %
Kuvataide	645	162	112	69 %
Mediataide	31	31	16	52 %
Näyttämötaide	167	56	30	54 %
Rakennustaide	43	43	24	56 %
Sirkustaide	13	13	9	69 %
Säveltaide	218	73	48	66 %
Taideteollisuus	130	44	28	64 %
Tanssitaide	77	77	43	56 %
Valokuvataide	57	57	35	61 %
Kaikki alat yhteensä	1687	712	454	64 %

Tässä tutkimusraportissa esitettävissä kyselyn tuloksiin perustuvissa jakaumissa ja tunnusluvuissa on käytetty otantamenetelmään perustuvia painokertoimia, joiden avulla otantamenetelmän mukaisesti aliedustetut tai yliedustetut ryhmät on suhteutettu kokonaisuuteen. Painokertoimien käytön vuoksi jakaumissa ei ilmoiteta vastanneiden lukumääriä.

KYSELYYN VASTANNEET SUHTEESSA PERUSJOUKKOON

Vuodelle 2006 kielteisen taiteilija-apurahan sai 1687 taiteilijaa. He muodostavat kyselyn perusjoukon. Lomakekysely toteutettiin käyttäen ositettua otantaa lähettämällä kysely 712 taiteilijaa käsittävälle otokselle perusjoukosta. Kyselyyn vastasi 454 taiteilijaa. Koko kyselyn vastausprosentti oli 64 % ja se vaihteli ositteittain 52 %:n ja 79 %:n välillä. Ositekohtaisia vastausprosentteja on tarkasteltu edellä taulukossa 6. Vastaajat edustavat sukupuoli-, ikä-, asuinpaikka- ja kielijaukaumansa perusteella hyvin perusjoukkoa. (Taulukko 7)

TAULUKKO 7. Kyselyyn vastanneiden sukupuoli, ikä, kieli ja asuinpaikka verrattuna perusjoukkoon.

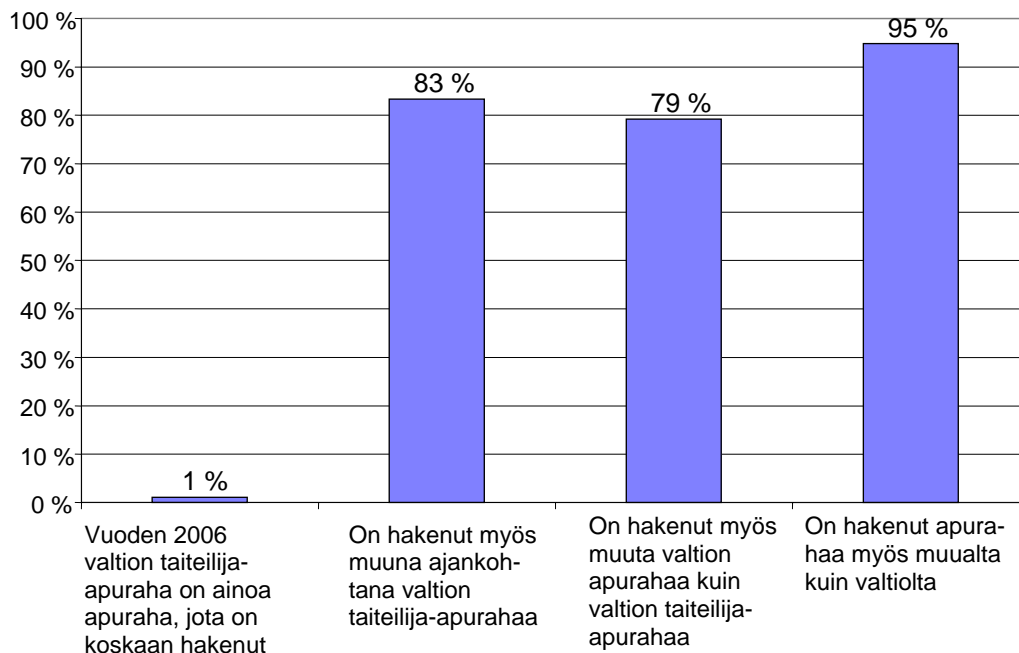
	Kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneet eli perusjoukko	Kyselyyn vastanneet eli tutkimusjoukko
Sukupuoli		
Miehet	48 %	46 %
Naiset	52 %	54 %
Syntymävuosi		
1939 tai aiemmin	2 %	3 %
1940–1949	13 %	17 %
1950–1959	25 %	24 %
1960–1969	33 %	29 %
1970-1979	25 %	26 %
1980 tai myöhemmin	2 %	1 %
Kieli		
Suomi	93 %	92 %
Ruotsi	5 %	5 %
Muu	2 %	3 %
Asuinpaikka		
Pääkaupunkiseutu	53 %	55 %
Muualla	47 %	45 %

APURAHAHISTORIA

Valtion taiteilija-apurahojen hakijakunta on pitkälti vakiintunut. Samat henkilöt hakevat apurahoja vuodesta toiseen. Kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneiden joukossa oli erittäin vähän (1 %) sellaisia hakijoita, joille vuoden 2006 taiteilija-apuraha oli ensimmäinen heidän hakemansa apuraha. Yli neljä viidestä kielteisen päätöksen saaneista oli hakenut valtion taiteilija-apuraha aiemmin. Lähes yhtä moni oli hakenut

muuta valtion apurahaa¹⁴ kuin valtion taiteilija-apurahaa. Melkein kaikki olivat hakeneet apurahaa taiteelliseen työskentelyynsä jostakin muualta kuin valtiolta. Valtion taiteilija-apurahaa vaikuttaakin sellaiselta tukimuodolta, jota haetaan useimmiten vasta sen jälkeen, kun on jo haettu muuta tukea niin säätiöiltä kuin valtion taidetoimikuntalaitoksen piiristä¹⁵. (Kuvio 6)

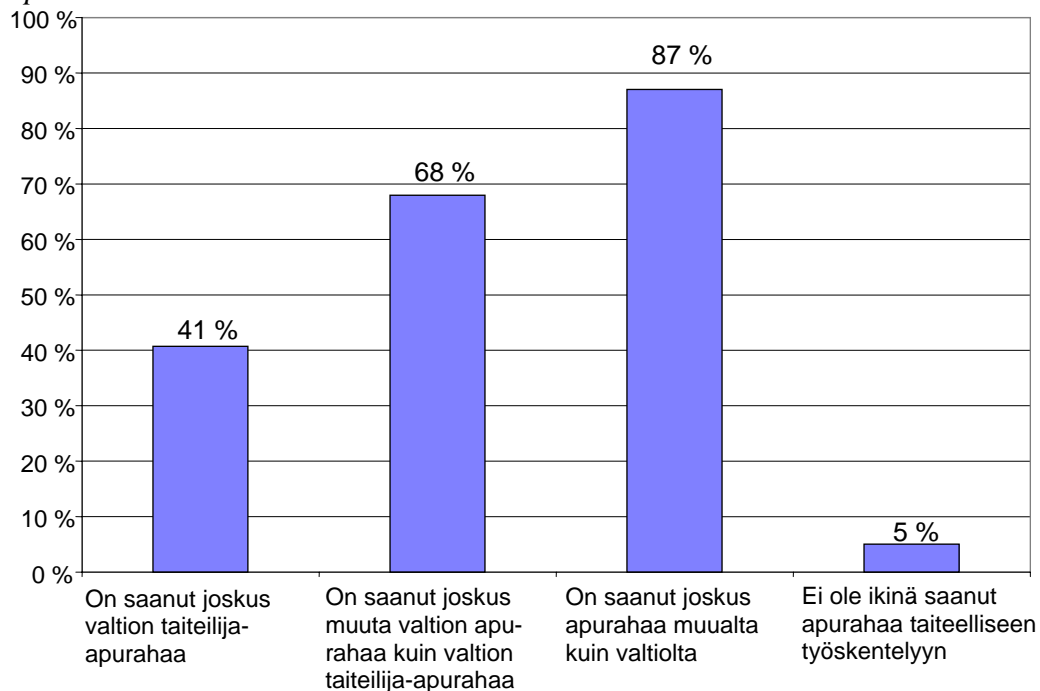
KUVIO 6. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden hakema muu apurahoitus taiteelliseen toimintaan

Sen lisäksi, että tutkimusjoukko oli hakenut runsaasti apurahoitusta, se oli myös saanut sitä. Sellaisia henkilöitä, jotka eivät olleet koskaan saaneet apurahaa taiteelliseen toimintaansa oli erittäin vähän (5 %). Suurilukuisin joukko oli saanut apurahaa muualta kuin valtiolta (87 %), mutta lähes yhtä suuri joukko oli saanut valtion taiteilijatukea. Valtion taiteilija-apurahaa oli saanut 41 % ja jonkin muun valtion apurahan 68 %. (Kuvio 7)

¹⁴ Tällaisia apurahoja ovat taiteen keskustoimikunnan ja sen jaostojen, valtion taidetoimikuntien, kääntäjien ja kirjailijoiden kirjastoapurahalautakunnan, kuvataiteen näyttöapurahalautakunnan sekä alueellisten taidetoimikuntien myöntämät apurahat taiteelliseen työskentelyyn ja taideprojekteihin.

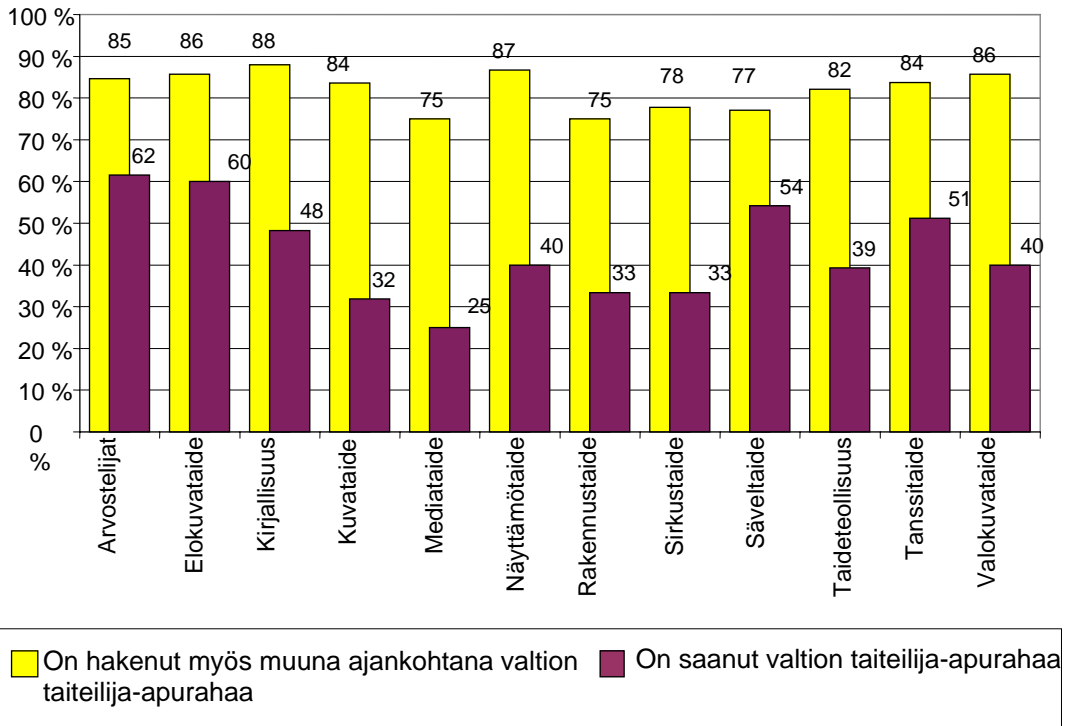
¹⁵ Valtion taiteilija-apurahojen hakijakunta on eräs vakiintuneimmista, kun valtion taiteilijatuken eri tukimuotojen hakijakuntia verrataan toisiinsa. Kaiken kaikkiaan vuonna 2006 Taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja apurahalautakuntien tuen hakijoista 22 % oli sellaisia, jotka eivät olleet hakeneet koskaan aikaisemmin tukea miltään näistä tahoista. (ks. Karhunen 2007 s. 10)

KUVIO 7. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden saama apurahoitus taiteelliseen toimintaan

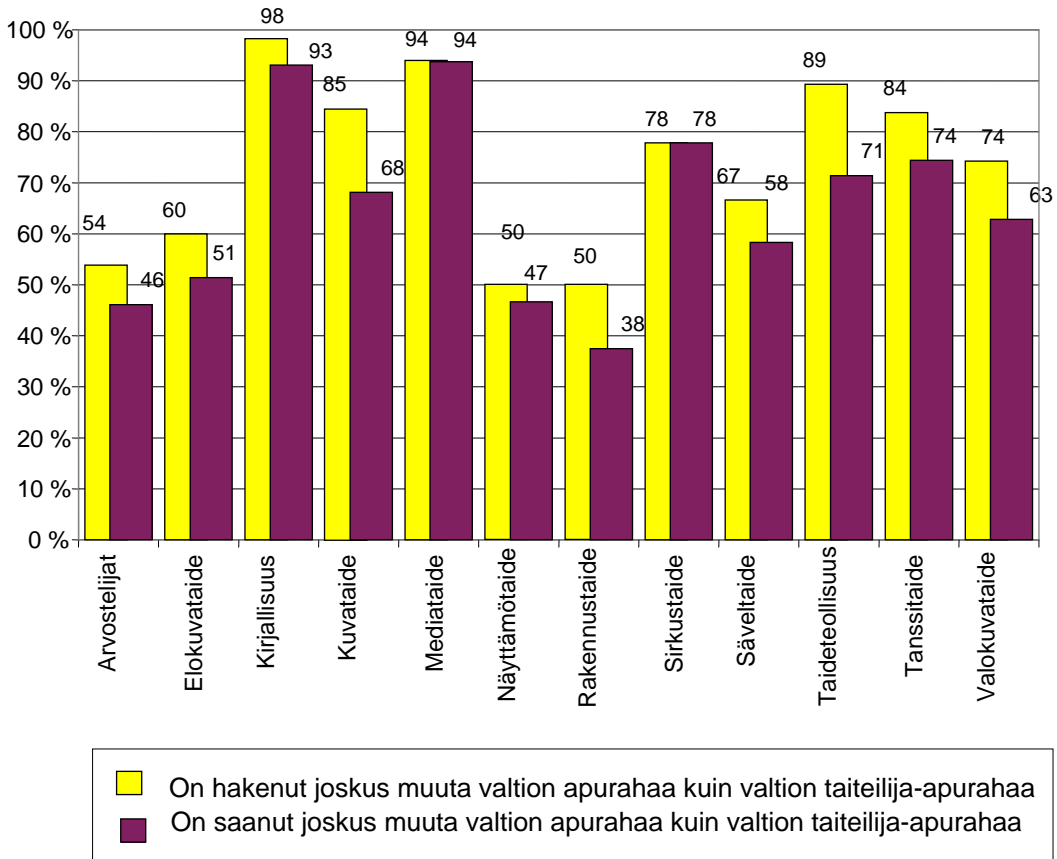
Taiteenalakohtainen tarkastelu osoittaa sen, että valtion taiteilija-apurahojen hakijakunta pysyy kaikilla taiteenaloilla melko vakaana. Kaikilla taiteenaloilla yli kolme neljäsosaa kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista oli hakenut aiemminkin valtion taiteilija-apurahaa. Valtion taiteilija-apurahan saamisessa esiintyi kuitenkin taiteenaloittain suurempaan vaihteluun. Siinä missä kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista arvostelijoista, elokuvataiteilijoista, säveltaiteilijoista ja tanssitaiteilijoista yli puolet oli joskus saanut valtion taiteilija-apurahaa, oli vastaava osuus kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista kuvataiteilijoista, mediataiteilijoista, rakennustaiteen edustajista ja sirkustaiteilijoista korkeintaan kolmannes. (Kuvio 8)

Muun kuin valtion apurahoituksen hakemisessa ja saamisessa ei esiinny merkittäviä taiteenalakohtaisia eroja. Sen sijaan muun valtion taiteilijatuon kuin valtion taiteilija-apurahojen hakeminen ja saaminen osoittautui arvostelijoiden, elokuvataiteilijoiden, rakennustaiteen edustajien ja näyttömötaiteilijoiden keskuudessa huomattavasti harvinaisemmaksi kuin muilla taiteenaloilla. Näillä aloilla valtion taiteilija-apurahan hakijoiden joukko on voimakkaimmin eriytynyt alan muun taiteilijatuon hakijajoukosta. (Kuviot 9 ja 10)

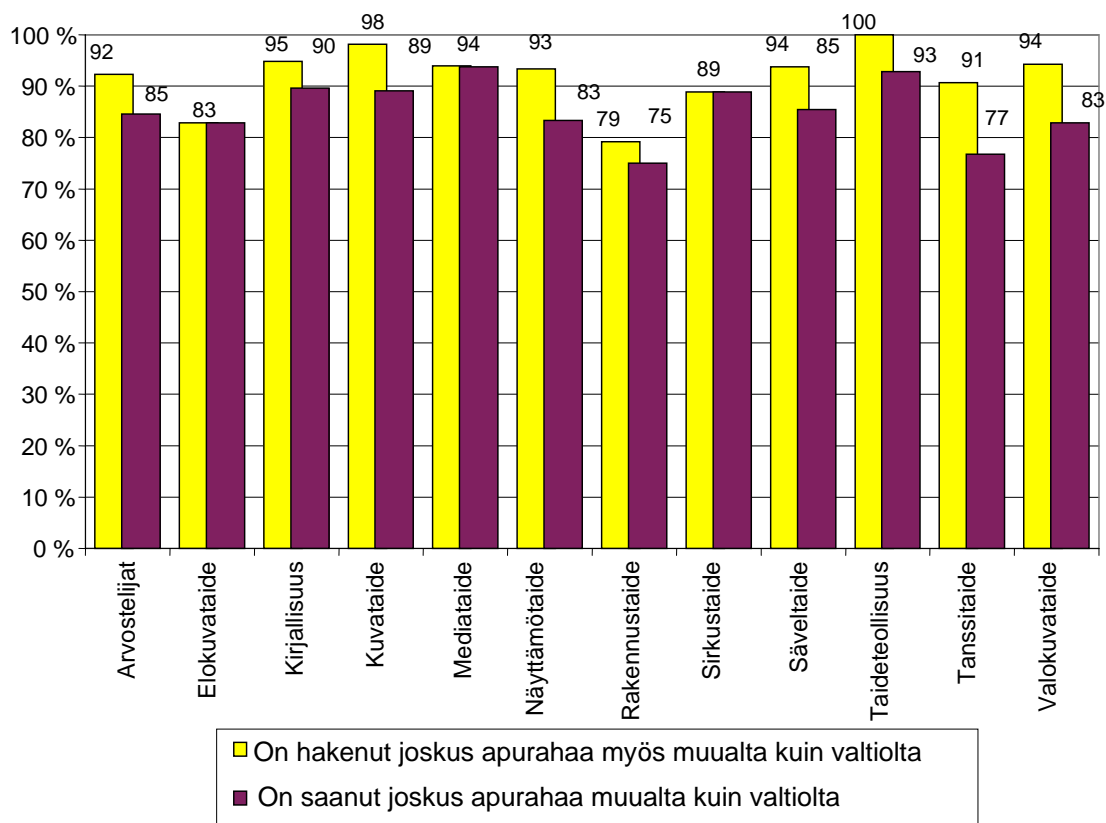
KUVIO 8. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden valtion taiteilija-apurahojen aiempi hakeminen ja saaminen taiteenaloittain

KUVIO 9. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden muun valtion taiteilijatuon hakeminen ja saaminen

KUVIO 10. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden valtion taiteilijatuon ulkopuolisen apurahoituksen hakeminen ja saaminen taiteenaloittain eriteltynä

Sukupuoli ei ole yhteydessä siihen, onko tarkasteltava saanut tai hakenut apurahaa muualta kuin valtiolta tai muuta valtion taiteilijatukea kuin valtion taiteilija-apurahaa. Sen sijaan aiemman taiteilija-apurahojen saamisen suhteen miehet ja naiset erosivat selvästi toisistaan. Niin miehistä kuin naisista 83 % oli hakenut aiemmin valtion taiteilija-apurahaa. Miehistä kuitenkin 44 % oli myös saanut valtion taiteilija-apurahaa naisten kohdalla vastaavan luvun ollessa 38 %. Ero ei ole kovin huomattava, mutta toistuu systemaattisesti lähes kaikilla taiteenaloilla. Esimerkiksi kuvataiteessa 84 % niin tarkastelun kohteena olevista miehistä kuin naisista oli hakenut aieminkin valtion taiteilija-apurahaa. Miehistä 36 % oli myös saanut sitä, kun naisten kohdalla vastaava suhdeluku oli 29 %.

Tarkasteltavan äidinkieli ei ollut yhteydessä siihen, oliko hän aiemmin hakenut tai saanut valtion taiteilija-apurahaa, muuta valtion taiteilijatukea tai apurahoitusta muualta kuin valtiolta. Asuinpaikka sen sijaan näkyi aiempien taiteilija-apurahojen saannissa. Pääkaupunkiseudulla asuvat olivat saaneet

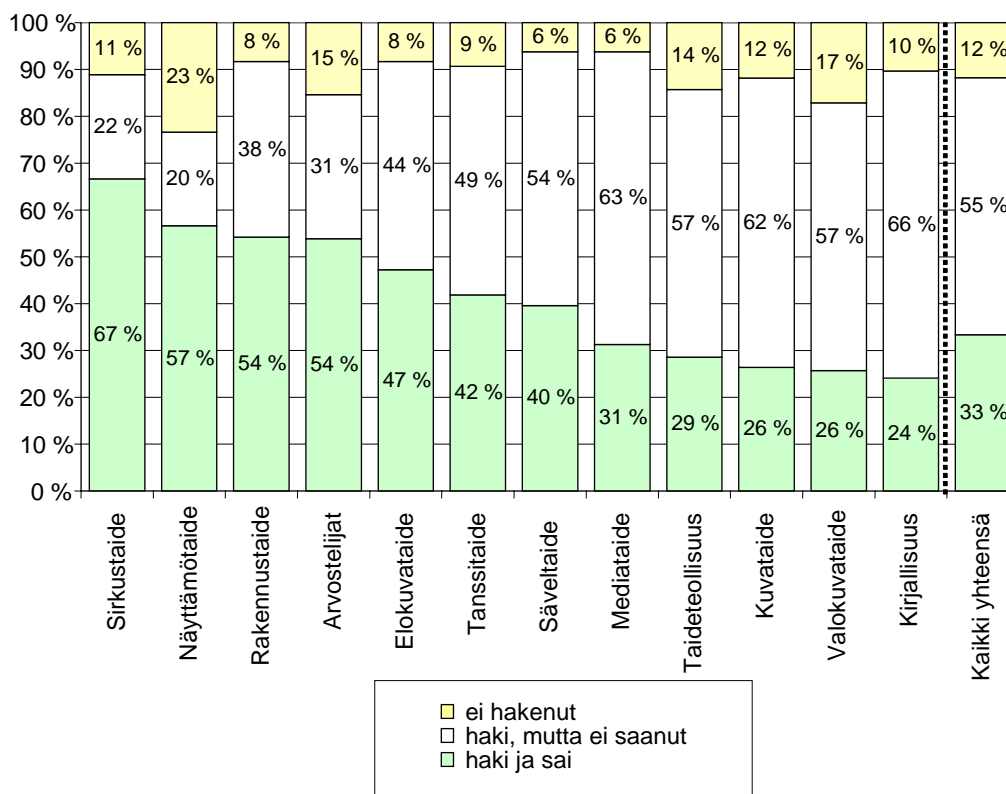
aiemmin valtion taiteilija-apurahaa hieman useammin (45 % oli saanut) kuin muualla asuvat (40 % oli saanut). Asuinpaikka ei kuitenkaan ollut yhteydessä siihen, oliko tarkasteltava hakenut valtion taiteilija-apurahaa, eikä myöskään muun valtion taiteilijatuon tai muualta kuin valtiolta haettavan taiteilijatuon hakemiseen tai saamiseen.

VALTION TAITEILIJAPURAHAN HAKEMINEN 2007

Vuodelle 2006 kielteisen valtion taiteilijapurahapäätöksen saaneista taiteilijoista valtaosa haki valtion taiteilijapurahaa myös vuodelle 2007 ja kolmasosa heistä sai vuodelle 2007 valtion taiteilijapurahan. Taiteenala vaikutti merkittävästi siihen saiko vuodelle 2006 kielteisen päätöksen saanut taiteilija taiteilijapurahaa vuodelle 2007. Sirkustaidetta, näyttämötaidetta, rakennustaidetta ja arvostelijoita edustavista kielteisen päätöksen saajista yli puolet sai seuraavana vuonna valtion taiteilijapurahaa. Sen sijaan kuvataidetta, valokuvataidetta ja kirjallisuutta edustavista kielteisen päätöksen saaneista taiteilijoista neljännes sai seuraavana vuonna taiteilijapurahan. (Kuvio 11)

Taiteilijan sukupuolella ei ollut merkitystä sen suhteen hakiko ja saiko hän taiteilijapurahaa vuodelle 2007. Asuinpaikka sen sijaan oli yhteydessä niin hakemiseen kuin saamiseen. Pääkaupunkiseudulla asuvista vuonna 2006 kielteisen taiteilijapurahapäätöksen saaneista 30 % ei hakenut seuraavana vuonna uudestaan valtion taiteilijapurahaa, kun pääkaupunkiseudun ulkopuolella suhdeluku oli 41 %. Pääkaupunkiseudulla asuneista kielteisen päätöksen 2006 saaneista vuodelle 2007 taiteilijapurahaa hakeneista 20 % sai valtion taiteilijapurahaa vuodelle 2007. Muualla asuvien kohdalla suhdeluku oli 16 %.

KUVIO 11. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden valtion taiteilija-apurahojen hakeminen ja saaminen vuodelle 2007 taiteenaloittain eriteltynä

ARVIO KIELTEISEN PÄÄTÖKSEN SYISTÄ

Kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneita pyydettiin kyselylomakkeessa arvioimaan kielteisen päätöksen syitä kysymällä: "Mistä teidän arvionne mukaan johtuu se, ettette saanut vuodelle 2006 hakemaanne valtion taiteilija-apurahaa?". Useimmin mainittuja syitä kielteiselle päätökselle olivat oman taiteellisen työn laatuun tai tyyliin liittyneet syyt sekä hakijoiden suuri määrä suhteessa jaossa oleviin määrärahoihin. Neljäsosa vastaajista mainitsi vähintään toisen näistä. (Kuvio 12)

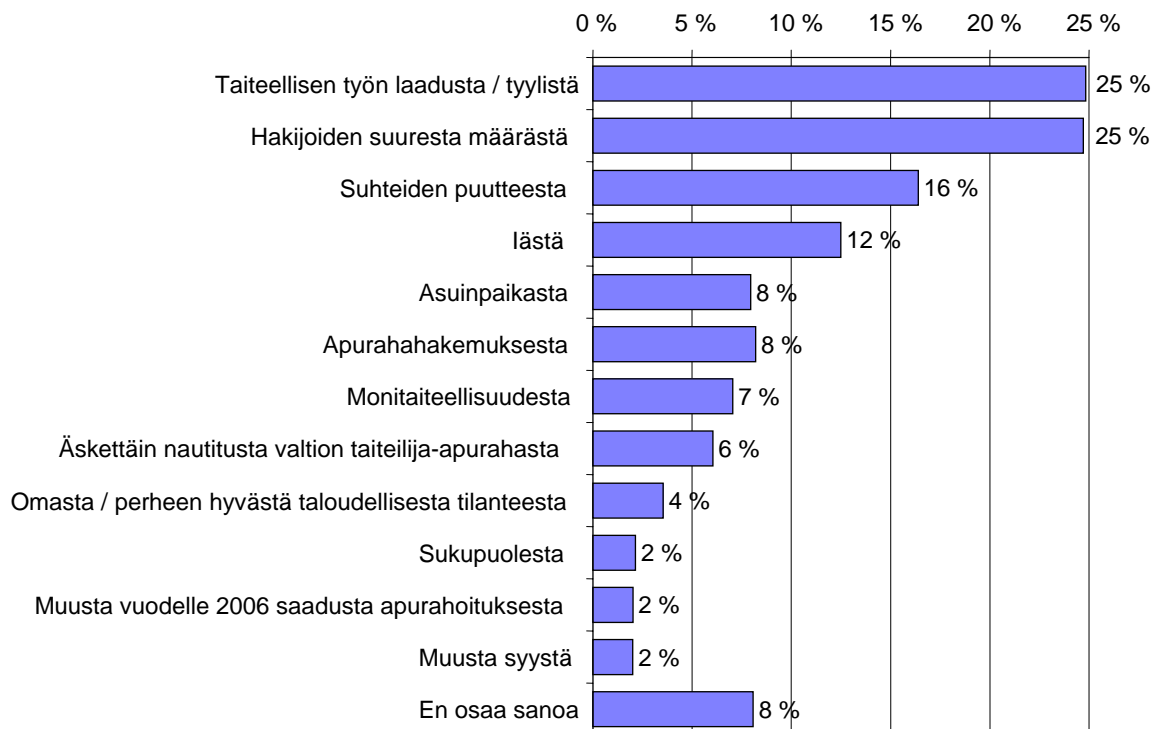
Kuudesosa arvioi kielteisen päätöksensä johtuvan suhteiden puutteesta. Lähes kaikissa näistä vastauksista arvioitiin henkilökohtaisten suhteiden taidetoimikunnan jäseniin vaikuttavan merkittävällä tavalla apurahapäätöksentekoon. Muutama vastaaja kuvasi huonoja suhteitaan tai suhteiden puutetta nimeltä mainitsemiinsa taiteilijajärjestöjen johtohenkilöihin, valtion taidetoimikuntien jäseniin ja taiteen keskustoimikunnan henkilöstöön.

Useissa vastauksissa katsottiin myös jo edesmenneiden henkilöiden mielipiteiden ja heidän suhdeverkostojensa vaikuttavan merkittävästi siihen keille taiteilija-apurahoja jaetaan. (Kuvio 12)

Kielteisen apurahapäätöksen saaneista 12 % arvioi ikänsä, 8 % asuinpaikkansa ja 2 % sukupuolensa olleen kielteisen apurahapäätöksen syynä. Nämä tekijät osoittautuivat siinä mielessä mielenkiintoisiksi arveluiksi kielteisen päätöksen syistä, että niitä esittivät tasaisesti niin miehet kuin naiset, pääkaupunkiseutulaiset kuin muualla asuvat sekä nuoret ja vanhat. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvat huomauttivat huomattavan osan apurahoista päätyvän pääkaupunkiseudulle, kun taas pääkaupunkiseudulla asuvien mielestä kilpailu pääkaupunkiseudulla asuvien kesken on kovempaa kuin muualla maassa asuvien kesken. Ikään vedonneet nuoret katsoivat taiteilija-apurahajärjestelmän varttuneiden taiteilijoiden tukijärjestelmäksi, kun sen sijaan vanhemmat taiteilijat katsoivat apurahajärjestelmän keskittyneen nuorten tukemiseen erään vastaajan sanoin "juuri kun minä tulin vanhaksi". (Kuvio 12)

Kaksi mielenkiintoista joitakin kertoja mainittua arviota kielteiselle apurahapäätökselle ovat vastaajan monitaiteellisuus (7 %) ja vastaajan edellisenä vuonna tai muutamaa vuotta aiemmin nauttima valtion taiteilija-apuraha (6 %). Monitaiteellisuuden maininneet katsoivat, että heidän taiteellinen työnsä ei istu nykyisen taidetoimikuntalaitoksen hallinnolliseen taiteenaluokitukseen, jossa myöntömenettely perustuu taiteenalaspesifiin vertaisarviointiin. Usea heistä katsoi jaon taiteenaloiksi vanhentuneeksi ja uusia taiteellisen ilmaisun muotoja syrjiväksi. Monet hetkeä aiemmin nauttimansa valtion taiteilija-apurahan kielteisen päätöksen syyksi arvioineet kuvasivat taidetoimikuntien noudattavan "kirjoittamatonta sääntöä", jonka mukaan pitkiä apurahakausia ei ketjuteta¹⁶. (Kuvio 12)

¹⁶ Tämä arvelu on osoittautunut taiteilija-apurahojen kumuloitumista koskeneen selvityksen nojalla useimmiten paikkansa pitäväksi (ks. Rautiainen 2006).

KUVIO 12. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden arvio kielteisen päätöksen syystä.

Miesten ja naisten arvioissa kielteisen päätöksen syistä ei esiintynyt merkittäviä eroja. Sen sijaan arviot eroavat taiteenaloittain tarkasteltuna toisistaan. Taiteenaloittainen tarkastelu osoittaa esimerkiksi sen, että vaikkakin monitaiteellisuutensa kielteisen päätöksen syyksi arvioivia löytyy kaikilta taiteenaloilta, niin erityisen voimakkaasti monitaiteellisuuden ovat maininneet mediataiteilijat. Ehkäpä mediataiteilija kokeekin olevansa enemmän monitaiteilija kuin mediataiteilija, eikä erillisen mediataidejaoston perustaminen ole näin ollen onnistunut tilkitsemään sitä tyytymättömyyttä taidetoimikuntalaitoksen taiteenaloittaiseen jakoon, joka mediataiteilijoiden joukossa vallitsi.

Samoin taiteenaloittainen tarkastelu osoittaa sen, että oma tai perheen hyvä taloudellinen tilanne on koettu tanssitaiteilijoiden joukossa huomattavasti muita taiteenaloja useammin kielteisen päätöksen syyksi. Voidaankin kysyä kokevatko tanssitaiteilijat muiden taiteenalojen edustajia useammin, että valtion taiteilija-apurahaa jaettaisiin taiteellisen laadun arvioinnin ohella myös taloudellisen tuen tarpeeseen perustuen.

TAULUKKO 8. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden arvio kielteisen päätöksen syystä taiteenaloittain eriteltyinä.

Arvioitu syy	Arvostelijat	Elokuvataide	Kirjallisuus	Kuvataide	Mediataide	Näyttämötaide	Rakennustaide	Sirkustaide	Säveltaide	Taideteollisuus	Tanssitaide	Valokuvataide
Apurahahakemuksesta	8 %	12 %	0 %	5 %	21 %	8 %	9 %	22 %	13 %	19 %	20 %	13 %
Taiteellisen työn laadusta / tyylistä	8 %	47 %	32 %	24 %	7 %	35 %	36 %	0 %	21 %	11 %	15 %	27 %
Suhteiden puutteesta	38 %	16 %	20 %	22 %	21 %	4 %	23 %	11 %	4 %	11 %	5 %	10 %
Iästä	8 %	3 %	23 %	15 %	7 %	8 %	14 %	0 %	4 %	7 %	10 %	10 %
Asuinpaikasta	8 %	0 %	11 %	11 %	7 %	4 %	0 %	11 %	2 %	7 %	10 %	0 %
Sukupuolesta	8 %	0 %	4 %	3 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	0 %	0 %	3 %
Omasta / perheen hyvästä taloudellisesta tilanteesta	0 %	3 %	4 %	5 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	0 %	13 %	3 %
Hakijoiden suuresta määrästä	31 %	16 %	16 %	27 %	14 %	15 %	23 %	22 %	38 %	22 %	20 %	30 %
Muusta vuodelle 2006 saadusta apurahoituksesta	8 %	0 %	4 %	3 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	4 %	0 %	0 %
Äskettäin nautittua valtion taiteilijapurahasta	8 %	9 %	9 %	4 %	7 %	4 %	5 %	0 %	4 %	19 %	10 %	0 %
Monitaiteellisuudesta	8 %	6 %	2 %	8 %	79 %	4 %	5 %	11 %	2 %	4 %	8 %	7 %
Muusta syystä	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	15 %	5 %	11 %	6 %	11 %	8 %	3 %
En osaa sanoa	0 %	9 %	9 %	7 %	0 %	12 %	14 %	11 %	9 %	7 %	10 %	13 %

Vastaajat selostivat näkemyksiään kielteisen päätöksen syistä esimerkiksi seuraavasti:

"Valtion taiteilija-apurahan saaminen edellyttää sitä, että joku / jotkut toimikunnan jäsen(et) pyrkii (pyrkivät) aktiivisesti tietyn tai tiettyjen henkilöiden apurahoittamiseen. On oltava kytkeä toimikuntaan, jota minulla ei ole." (arvostelija, nainen)

"Olen koulutukseltani näyttelijä ja tehnyt ohjaus- ja käsikirjoitustöitä tv:lle. En ole ohjannut pitkää elokuvaa elokuvateatteriin. Hain apuraha elokuvataidetoimikunnalta. Teatteritaiteen toimikunta taas pitää minua elokuva-alan ihmisenä, koska en ole juurikaan työskennellyt teatterissa." (elokuvataide, nainen)

"Tällaisia apurahoja ei anneta ei-korkeakulttuuriseen työhön, ja omi on - vaikkakin varmasti vaativaa ja taiteellista - pikemminkin populaarikulttuuria tai jopa viihdettä." (kirjallisuus, nainen)

"Katsoisin, että tekemääni työtä - kirjallisuusaktivismia, lastensanataidetoimintaa ja kirjallisuuden esittämistä - ei pidetä niin

merkittävänä taiteellisena työnä kuin teosten julkaisemista. Lisäksi olen viimeiset vuodet julkaissut lasten kirjoja." (kirjallisuus, nainen)

"Minulla oli ollut taiteilija-apurahoissa vain vuoden tauko." (kirjallisuus, nainen)

"Viimeisimmästä Helsingin näyttelystäni on kulunut muutamia vuosia. Suomen tilanne on se, että Helsingissä täytyy näkyä, koska pääkaupungin taideihmiset ei valitettavasti tiedä mitä muualla maassa tapahtuu." (kuvataide, nainen)

"Tiedän, että jakajat suosivat kavereita ja tuttuja. Olen ollut henk.kohtaisesti näkemässä listat, joten tiedän systeemin. En toimi aktiivisesti taiteilijaliitossa, joten en ole tunnettu." (kuvataide, nainen)

"Ehkä aviomiestäni pidetään liian hyvin ansaitsevana." (kuvataide, nainen)

"Kun teosmyynti on jonkinlainen ei voi odottaa saavansa apurahaa eli sosiaaliset perusteet vaikuttavat." (kuvataide, nainen)

"Ei aavistustakaan, koska kielteistä päätöstä ei perustella." (kuvataide, mies)

"Äitinä ei ole mahdollista olla niin aktiivinen kuin pitäisi." (mediataide, nainen)

"Nukketeatteri edustaa marginaaliryhmää." (näyttämötaide, nainen)

"Monitaiteilijan on hyvin vaikea saada apurahoja." (sirkustaide, mies)

"Olen vasta alueellisesti tunnettu artisti." (säveltaide, mies)

"Jäin vain miettimään pidetäänkö taiteellista tutkimusta ylipäänsä tukemisen arvoisena." (säveltaide, mies)

"Koska olen jo saanut valtion 5-vuotisen työskentelyapurahan. (Jonka piti olla 15-vuotinen, mutta ne lakkautettiin.)" (taideteollisuus, nainen)

"En ole tehnyt taiteellista työtä viiteen vuoteen, koska olen ollut pitkällä äitiyslomalla." (tanssitaide, nainen)

"En tiedä, koska samanlaisella hakemuksella sain seuraavana vuonna taiteilija-apurahan." (tanssitaide, nainen)

"Ei ulkomaisia näyttelyitä." (valokuvataide, mies)

TAITEELLINEN TYÖSKENTELY JA SEN RAHOITUS

Kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneiden toteutuneen taiteellisen työskentelyn rahoitustapoja kartoitettiin kysymällä: "Miten rahoititte vuonna 2006 taiteellisen työskentelyenne?" Vastaajille oli annettu kyselylomakkeessa valmiiksi seuraavat vaihtoehdot:

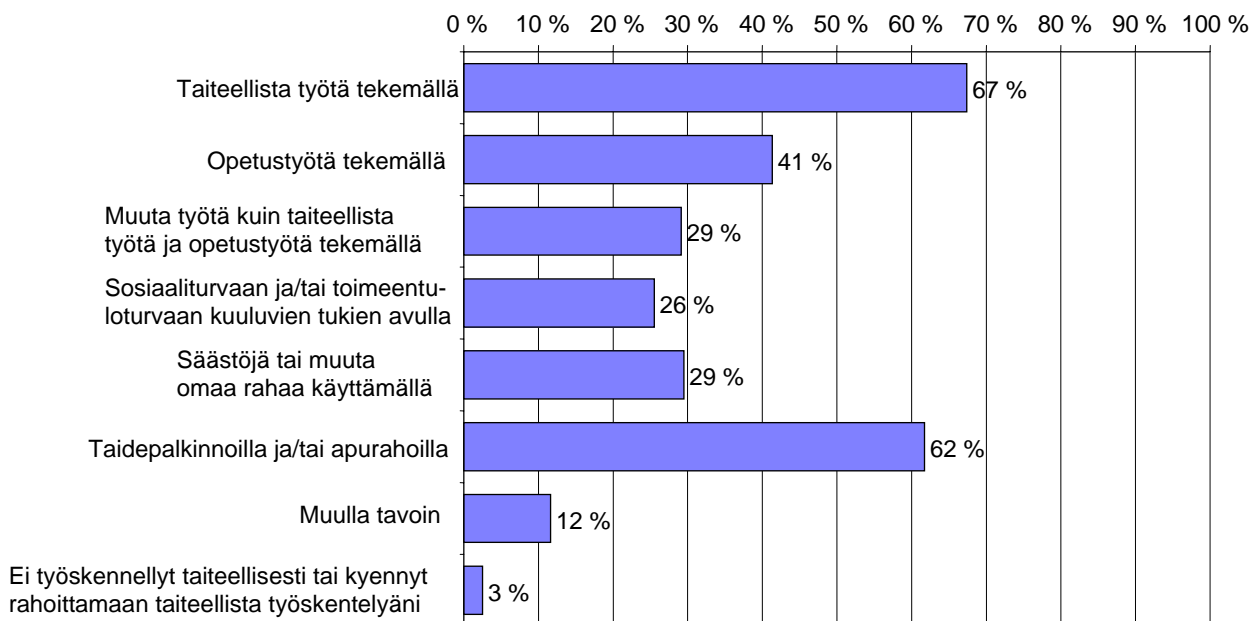
- a. taiteellista työtä tekemällä
- b. opetustyötä tekemällä
- c. muuta työtä kuin taiteellista työtä tekemällä
- d. sosiaaliturvaan ja/tai toimeentuloturvaan kuuluvien tukien avulla.
- e. säästöjä tai muuta omaa rahaa käyttämällä
- f. taidepalkinnoilla tai apurahoilla
- g. muulla tavoin
- h. en kyennyt rahoittamaan taiteellista työskentelyäni /
en työskennellyt taiteellisesti

Vastausten perusteella kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneet rahoittivat taiteellisen työskentelynsä pääasiallisesti tekemällä taiteellista työtä (67 % kielteisen apurahapäätöksen saajista) sekä taidepalkintojen tai apurahojen avulla (62 %). Myös opetustyön tekeminen oli erittäin keskeinen taiteellisen toiminnan rahoitusmuoto (41 %). On myös huomionarvoista, että joka neljäs (26 %) kielteisen apurahapäätöksen saaneista rahoitti taiteellista toimintaansa sosiaaliturvaan ja / tai toimeentuloturvaan kuuluvien tukien avulla. Hieman alle joka kymmenes (9 %) ilmoitti tukimuotoa tarkemmin tiedusteltaessa rahoittaneensa taiteellista työskentelyään viimesijaisen toimeentuloturvan muodon eli toimeentulotuen avulla. Luku on aavistuksen korkeampi kuin toimeentulotukiasiakkaiden määrä koko väestössä (7,7 % vuonna 2004).¹⁷ Toimeentulotuen mainitseminen taiteellisen työskentelyn rahoitusmuodoksi oli erityisen yleistä nuorten kuvataiteilijoiden ja tanssitaiteilijoiden keskuudessa.¹⁸ Ainoastaan 3 prosenttia kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista taiteilijoista ei kynnnyt lainkaan rahoittamaan taiteellista työskentelyään tai ei muusta syystä työskennellyt lainkaan taiteellisesti. (Kuvio 13)

¹⁷ Suomen tilastollinen vuosikirja 2006 s. 492. Vuotta 2004 koskeva tieto on tuorein saatavissa oleva tieto toimeentulotukiasiakkaiden määrästä.

¹⁸ Löydös ei ole mitenkään yllättävä, sillä aiempien tutkimusten perusteella tiedetään, että juuri näissä ryhmissä taiteilijoiden tulotaso on erityisen alhainen ja alle Euroopan komission käyttämän suhteellisen köyhyyden köyhyysrajan (tulotaso on alle 60 % väestön mediaanitulosta). Eri taiteilijaryhmien tulotasosta tarkemmin ks. Rensu Jeff 2003.

KUVIO 13. Miten vuodelle 2006 kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneet rahoittivat tuona vuonna taiteellisen työskentelynsä.

Taiteilijan asuinpaikka tai äidinkieli ei vaikuttanut merkittävästi siihen, miten kielteisen apurahapäätöksen saanut rahoitti taiteellisen työskentelynsä. Naispuolisista taiteilijoista 11 % ilmoitti miehensä tai elinkumppaninsa rahoittaneen vastaajan taiteellista työskentelyä.¹⁹ Nämä vastaajat edustivat kuvataidetta, kirjallisuutta, mediataidetta ja valokuvataidetta. Taiteilijan ikä vaikutti taiteellisen työn rahoitustapoihin siten, että säästöjen tai muun oman rahan käyttäminen lisääntyi iän myötä ja muun työn kuin taiteellisen työn ja opetustyön tekeminen väheni. Taiteenala vaikutti kuitenkin kaikkea edellä mainittuja tekijöitä vahvemmin taiteellisen työn rahoitustapoihin kuten taulukosta 9 ilmenee.

¹⁹ On huomionarvoista, että sellaisia vastauksia ei esiintynyt, joissa miespuolinen vastaaja olisi ilmoittanut vaimonsa tai elinkumppaninsa rahoittaneen hänen taiteellista työskentelyään.

TAULUKKO 9. Vuodelle 2006 kielteisen apurahapäätöksen saaneiden taivat rahoittaa taiteellinen työskentelynsä vuonna 2006 taiteenaloittain eriteltynä.

	Arvostelijat	Elokuva-taide	Kirjallisuus	Kuvataide	Mediataide	Näyttämö-taide	Rakennus-taide	Sirkustaide	Säveltaide	Taideteollisuus	Tanssitaide	Valokuvataide
Taiteellista työtä tekemällä	31 %	86 %	62 %	58 %	50 %	90 %	71 %	100 %	90 %	68 %	79 %	49 %
Opetustyötä tekemällä	8 %	50 %	31 %	42 %	50 %	30 %	42 %	56 %	60 %	43 %	51 %	20 %
Muuta työtä kuin taiteellista työtä ja opetustyötä tekemällä	69 %	25 %	31 %	25 %	44 %	13 %	25 %	44 %	33 %	29 %	37 %	46 %
Sosiaaliturvaan ja/tai toimeentuloturvaan kuuluvien tukien avulla	8 %	25 %	12 %	34 %	19 %	33 %	13 %	22 %	23 %	11 %	40 %	14 %
Säästöjä tai muuta omaa rahaa käyttämällä	8 %	31 %	31 %	36 %	13 %	13 %	25 %	44 %	19 %	29 %	23 %	40 %
Taidepalkinnoilla tai apurahoilla	54 %	53 %	84 %	55 %	75 %	60 %	42 %	56 %	56 %	71 %	63 %	69 %
Muulla tavoin	0 %	8 %	10 %	17 %	13 %	7 %	8 %	22 %	8 %	4 %	5 %	9 %
Ei kyennyt rahoittamaan taiteellista työskentelyään tai ei työskennellyt taiteellisesti	23 %	6 %	3 %	2 %	0 %	3 %	8 %	0 %	0 %	4 %	0 %	0 %

Taulukkoa 9 luettaessa on hyvä huomata, että muulla tavoin tarkoittaa kuvataiteen, kirjallisuuden, mediataiteen ja valokuvataiteen edustajien kohdalla lähinnä sitä, että taiteilijan elinkumppani on rahoittanut taiteilijan taiteellista toimintaa. Muilla taiteenaloilla sen sijaan valtaosa "muulla tavoin" kohdan valinneista ilmoitti rahoittaneensa taiteellista työtään pankkilainalla.

Taiteellisen työn ja ei-taiteellisen työn kohdalla on myös syytä huomata rajan olevan useasti hiuksenhieno. Esimerkiksi rakennustaiteessa usea vastaaja ilmoitti taiteellisen työn ja ei-taiteellisen työn molempien olevan arkkitehdin työtä. Tarkemmin taiteellisen työnsä rahoitusta kuvatessaan he ilmoittivat tehneensä sekä taiteellisia että ei-taiteellisia toimeksiantoja. Elokuvataiteen ja näyttämötaiteen kohdalla usea vastaaja mainitsi ei taiteellisen työn olleen tv-työtä. Kriitikoiden kohdalla tyypillinen ei-taiteellinen työ oli toimittajan työtä.

Vastaukset eivät myöskään kerro eri rahoitusmuotojen suhteellisesta merkittävydestä eri taiteenaloilla. Esimerkiksi 58 % kuvataiteilijoista ja 79 %

tanssitaiteilijoista ilmoitti rahoittaneensa taiteellista työskentelyään taiteellista työtä tekemällä. Sen perusteella, mitä näiden alojen tulomuodostuksesta aiemman tutkimustiedon nojalla tiedämme, voi kuitenkin olettaa, taiteellisesta työstä saatujen tulojen olleen kuitenkin melko vaatimattomia. Tätä oletusta tukee se seikka, että molemmilla taiteenaloilla myös sosiaaliturvaan ja/tai toimeentuloturvaan kuuluvat tuet mainittiin usein taiteellisen työskentelyn rahoitusmuodoiksi.

Taiteilijoiden apurahoituksen lähteissä oli suurta taiteenaloittaista hajontaa. Kaikkiaan taiteilijat olivat saaneet apurahoja noin sadalta eri taholta. Valtaosa mainituista apurahoittajista oli kuitenkin sellaisia, jotka mainitsi ainoastaan yksi taiteilija. Kaikkein eniten mainintoja saivat valtion taidetoimikuntalaitoksen piiriin kuuluvat taidetoimikunnat ja apurahalautakunnat sekä Suomen kulttuurirahasto maakuntarahastoiineen, Svenska Kulturfonden ja Oskar Öflundin säätiö. Taulukkoon 10 on koottu taiteenaloittain eniten mainintoja saaneet apurahoittajat

TAULUKKO 10. *Taiteilijoiden useimmin mainitsemat apurahoituksen lähteet taiteenaloittain*

Arvostelijat	Pohjoismaiden neuvosto
Elokuvataide	Suomen elokuväsäätiö
Kirjallisuus	Taiteen keskustoimikunnan yhteydessä toimiva kääntäjien ja kirjailijoiden kirjastoapurahalautakunta, Suomen kulttuurirahasto maakuntarahastoiineen, Suomen kirjailijaliitto
Kuvataide	Valtion taidetoimikuntalaitos, Suomen kulttuurirahasto maakuntarahastoiineen, Kordelinin säätiö, Oskar Öflundin säätiö, Frame, Svenska Kulturfunden
Mediataide	AVEK, VISEK
Näyttämötaide	Taiteen keskustoimikunnan yhteydessä toimiva kääntäjien ja kirjailijoiden kirjastoapurahalautakunta, Sam Huberin säätiö
Rakennustaide	Suomen kulttuurirahasto
Sirkustaide	Taiteen keskustoimikunta
Säveltaide	ESEK, LUSES, Svenska Kulturfunden, Sibelius-Akatemia
Taideteollisuus	Valtion taidetoimikuntalaitos, Suomen kulttuurirahasto maakuntarahastoiineen
Tanssitaide	Helsingin kaupunki, valtion taidetoimikuntalaitos, Sam Huberin säätiö, tanssin aluekeskukset
Valokuvataide	Valtion taidetoimikuntalaitos, Oskar Öflundin säätiö, Svenska Kulturfunden

Eniten apurahoittajia luettelivat kirjailijat. Yksi apurahoitusta saanut kirjailija oli saanut sitä keskimäärin kolmelta eri taholta. Kirjailijoiden apurahoittajien määrää nostaa se seikka, että erittäin merkittävä osuus apurahoitusta

saaneista kirjailijoista oli saanut valtion taiteilijatukena kääntäjien ja kirjailijoiden kirjastoapurahaa ja sen lisäksi vähintään yhtä toista apurahaa. Apurahaa saaneet mediataiteilijat ja kuvataiteilijat mainitsivat keskimäärin kaksi apurahoituksen lähdettä, joista lähes kaikissa tapauksissa toinen kuului valtion taidetoimikuntalaitokseen. Muilla taiteenaloilla apurahaa saaneet taiteilijat luettelivat keskimäärin vain yhden apurahoituksen lähteen.

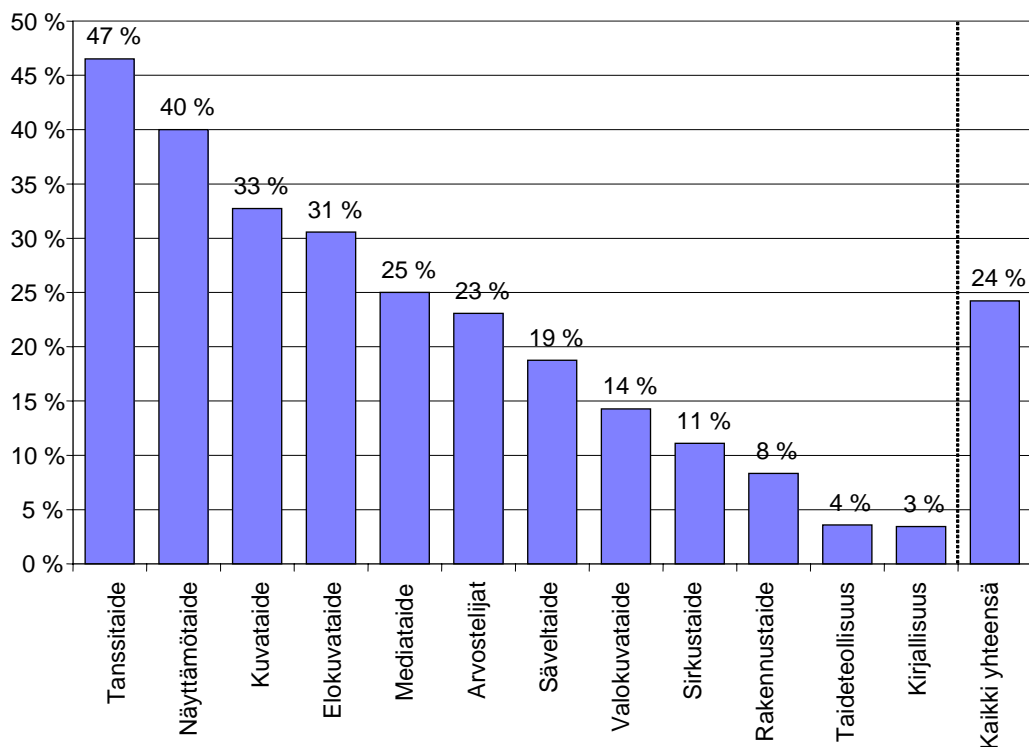
TYÖTTÖMYYS

Taiteilijoiden työttömyys on aiemmissa tutkimuksissa todettu muun väestön työttömyyttä korkeammaksi, vaikkakin taiteenalakohtaiset erot ovat samalla olleet merkittäviä. Taiteilijoiden kohdalla on myös havaittu muuta väestöä enemmän piilotyöttömyyttä, koska työttömyysturvasäännöstöstä johtuen taiteilija ei välttämättä pääse lainkaan työttömyysturvan piiriin, eikä taidealan työpaikkojakaan ole merkittävästi työvoimatoimistoissa tarjolla. Kyselyssä tiedusteltiin sitä, onko vastaaja ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa. Myönteisen vastauksen antaneilta tiedusteltiin lisäksi työttömyyden kestoa ja työmarkkinatuen tai työttömyyspäivärahan saamista.

Kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen vuodelle 2006 saaneista taiteilijoista 24 % oli ollut vuonna 2006 työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa. Taiteenalakohtainen hajonta oli kuitenkin erittäin suurta. Tanssitaiteilijoista työttömänä oli ollut 47 %, näyttämötaiteilijoista 40 % ja kuvataiteilijoista 33 %. Sen sijaan kirjailijoista vain 3 %, taideteollisuuden alan taiteilijoista 4 % ja rakennustaiteen alan taiteilijoista 9 % oli ollut työttömänä. (Kuvio 14)

Tanssitaiteilijoiden ja kuvataiteilijoiden korkea työttömyys vastaa alojen taiteilijakunnan tilannetta yleensä. Sen sijaan näyttämötaiteilijoiden kohdalla työttömyysaste on tutkimusjoukossa poikkeuksellisen korkea. Onkin otaksuttavaa, että näyttämötaiteen työmarkkinoiden eriydyttyä vahvasti laitoskenttään ja apurahojen ja avusten varassa elävään vapaaseen kenttään, kuvaa korkea luku apurahoituksen suurta merkitystä näyttämötaiteen vapaan kentän toimijoille.

KUVIO 14. Vuodelle 2006 kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneiden työttömyys tuona vuonna taiteenaloittain eriteltynä.

On huomionarvoista, että äidinkieleltään ruotsinkielisten keskuudessa ei esiintynyt lainkaan työttömyyttä. Yleisesti ottaen nuorimpien ikäluokkien keskuudessa työttömyys oli vanhimpia ikäluokkia yleisempää. 1970-luvulla syntyneiden työttömyys oli keskimäärin 30 %, kun 1940-luvulla syntyneiden työttömyys oli 15 %. Työttömyyden esiintyvyydellä oli vahva sidos myös sukupuoleen. Miesten työttömyys oli naisten työttömyyttä alhaisempaa. Miehistä työttömänä oli 20 % ja suurimmillaan miesten työttömyys oli näyttämötaiteessa (32 %). Naisten työttömyys oli vastaavasti 28 %. Yli kolmannes naisista oli työttöminä arvostelijoiden (53 %), valokuvataiteen (50 %), tanssitaiteen (43 %), elokuvataiteen (34 %) ja mediataiteen (33 %) taiteilijoiden joukossa. Naisten työttömyys laski iän myötä. Suurimmillaan se oli 70-luvulla syntyneiden naistaiteilijoiden parissa, joiden työttömyys oli 38 %. Miesten työttömyys vastaavasti nousi iän myötä. 1970-luvulla syntyneiden miestaiteilijoiden kohdalla työttömyysprosentti oli vain 17 %. Niistä, jotka olivat aiemmin saaneet valtion taiteilija-apuraha työttömiä oli 22 %. Taiteilijoilla, jotka eivät olleet aiemmin saaneet valtion taiteilija-apuraha, työttömyys oli hieman korkeampi (26 %).

Pääkaupunkiseudun ja muun maan välillä ei yleisellä tasolla ollut eroa työttömyysprosentteissa. Taiteenaloittainen tarkastelu osoittaa kuitenkin sen, että korkean työttömyyden aloilla (tanssitaide, näyttämötaide, kuvataide) työttömyys oli erityisesti pakkautunut pääkaupunkiseudun ulkopuolelle. Sen sijaan matalan työttömyyden aloilla (kirjallisuus, taideteollisuus) työttömyysaste oli pääkaupunkiseudulla muuta maata korkeampi.

Työttömyyden pituus vaihteli kuukaudesta vuoteen. Keskimääräinen työttömyysajanjakson pituus oli noin 7 kuukautta. Vuodelle 2006 kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista 8 % oli koko vuoden työvoimatoimistossa työttöminä työnhakijoina. Erityisen yleistä koko vuoden mittainen työttömyys oli tanssitaiteilijoiden, kuvataiteilijoiden ja säveltaiteilijoiden keskuudessa. Näillä aloilla valtaosa työttömistä oli työttömiä koko vuoden. Muutamaa poikkeusta lukuunottamatta koko vuoden työttömänä olleet olivat naisia.

Lähes kaikki työttömät olivat saaneet työmarkkinatukea joko koko työttömyysaikansa tai ainakin osan työttömyysajastaan. Näin ollen tämä tutkimus ei tue julkisuudessa paljon esillä ollutta myyttiä apurahataiteilijoiden epäasiallisesta kohtelusta työttömyysetuuksia jaettaessa. Muutama yksittäinen taiteilija ei saanut lainkaan työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea, mikä johtui siitä, että heidät tulkittiin omassa työssään työllistyviksi. Ongelmat työttömyysturvan saamisessa koskettivat ainoastaan kuvataiteilijoita. Ongelmia kokeneet vastaajat kuvasivat työmarkkinatuen saamiseen liittyneitä hankaluuksia seuraavasti:

"Sain v. 2004 SKR:n maakuntarahaston apurahan näyttelyn järjestämisestä v. 2004-2005 varten. Apurahan saatua [N.N.:n] työvoimatoimisto katsoi minut yrittäjäksi. Vuodet 2004-2006 ovat kuluneet yrittäessäni todistaa, että en ole yrittäjä. Vieläkään asia ei ole kokonaan selvitetty (työttömyysturvalautakunta, vakuutusosoikeus jne.)." (kuvataiteilija, nainen, työtön 4 kk, sai työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea osan työttömyysajasta)

"Työvoimatoimisto on luokitellut minut sivutoimiseksi yrittäjäksi eli heidän mielestään työllistyn omassa kuvanveistäjän työssäni. Välillä olin sovitellulla työmarkkinatuella eli jos oli palkka/palkkiotuloa se luonnollisesti vähensi työmarkkinatukea." (kuvataiteilija, nainen, työtön 7 kk, sai työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea osan työttömyysajasta)

"Sovitelu työmarkkinatukea katkaistiin ilmoittamatta yhteensä 5 kertaa. Syy: yrittäjyyden tulkinta. Tein kuitenkin oikaisu ja sain loput takautuvasti valitusten jälkeen." (kuvataiteilija, nainen, työtön 12 kk, sai työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea osan työttömyysajasta)

"Vaikka joka vuosi pääosa tuloistani tulee opetuksesta, minut todettiin yrittäjäksi ateljeen johdosta. Todellisuudessa en 4 kuukauden aikana tehnyt lainkaan taiteellista työtä, eikä tuloja tullut siis mistään." (kuvataiteilija, mies, työtön 4 kk, ei saanut lainkaan työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea)

KIELTEISEN APURAHAPÄÄTÖKSEN VAIKUTUKSET SUUNNITELTUUN TAITEELLISEEN TYÖHÖN

Kielteisen päätöksen vaikutuksia suunniteltuun taiteelliseen työhön kartoitettiin tiedustelemalla: "Muuttiko kielteinen apurahapäätös vuodelle 2006 suunnittelemaanne taiteellista työtä?" Vastaajille annettiin kolme vaihtoehtoa:

- a. kielteisen apurahapäätöksen johdosta en työskennellyt taiteellisesti
- b. suunnitelmani ei muuttunut
- c. suunnitelmani muuttui.

Niitä vastaajia, jotka ilmoittivat suunnitelmansa muuttuneen, pyydettiin kuvailemaan lyhyesti näitä muutoksia.

Kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista 4 % ilmoitti, että kielteisen apurahapäätöksen johdosta he eivät työskennelleet taiteellisesti. Ryhmä on muutamaa taiteilijaa lukuunottamatta identtinen sen ryhmän kanssa, joka taiteellisen työskentelyn rahoitustapaa tiedustellessa ilmoitti, että he eivät joko työskennelleet taiteellisesti tai kyenneet rahoittamaan taiteellista työskentelyään. Kielteisen apurahapäätöksen saaneista 41 % ilmoitti, että kielteinen apurahapäätös ei muuttanut heidän suunnittelemaansa taiteellista työtä ja 56 % ilmoitti suunnitelmansa muuttuneen. (Taulukko 11)

TAULUKKO 11. *Kielteisen apurahapäätöksen vaikutus taiteilijan suunnitelman taiteellisen työn toteutumiseen taiteenaloittain eriteltyinä.*

	Kielteisen taiteilija- apurahapäätöksen joh- dosta en työskennellyt taiteellisesti	Suunnitelmani ei muuttunut	Suunnitelmani muuttui
Arvostelijat	23 %	46 %	31 %
Elokuvataide	8 %	36 %	56 %
Kirjallisuus	2 %	53 %	46 %
Kuvataide	4 %	45 %	51 %
Mediataide	6 %	19 %	75 %
Näyttämötaide	3 %	27 %	70 %
Rakennustaide	13 %	8 %	79 %
Sirkustaide	0 %	33 %	67 %
Säveltaide	2 %	48 %	50 %
Taideteollisuus	4 %	21 %	75 %
Tanssitaide	2 %	36 %	62 %
Valokuvataide	3 %	31 %	66 %
Kaikki yhteensä	4 %	41 %	56 %

Suunnitelman muuttumattomuus oli huomattavasti yleisempää niiden taiteilijoiden keskuudessa, jotka rahoittivat taiteellisen työskentelynsä muilla apurahoilla. Taiteilijan iällä, sukupuolella, äidinkielellä tai asuinpaikalla ei ollut merkittävää yhteyttä siihen, ilmoittiko hän suunnitelmansa muuttuneen. Sen sijaan taiteenaloittaisia eroja on havaittavissa (Taulukko 11).

Työsuunnitelmansa muutoksista raportoineet taiteilijat mainitsivat useimmin muutokseksi taiteellisen työn ja siihen käytetyn ajan vähenemisen, mikä oli seurausta siitä, että kielteinen apurahapäätös pakotti tekemään enemmän ei-taiteellista työtä kuin henkilö oli alunperin suunnitellut. Tätä voinee pitää kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen keskeisimpänä vaikutuksena taiteelliseen työskentelyyn. Asiassa ei ole mitään yllättävää, onhan myönteisen taiteilija-apurahapäätöksen nimenomaisena tarkoituksena mahdollistaa omaehtoinen taiteellinen työskentely. Muilta osin mainitut vaikutukset taiteelliseen työhön vaihtelivat taiteenaloittain.

Elokuvataiteessa useat vastaajat ilmoittivat tehneensä enemmän tv-työtä kuin he olisivat taiteilija-apurahalla tehneet. Kirjallisuuden ja säveltaiteen vastaajat ilmoittivat apurahattomuuden vaikuttaneen taiteellisen työn sisältöön siten, että siinä oli otettava kaupalliset näkökohdat enemmän huomioon.

Kuvataiteilijoiden, valokuvataiteilijoiden ja taideteollisuuden alan taiteilijoiden selostuksissa taiteilija-apurahattomuus johti näyttelymäärän vähenemiseen ja halvempien materiaalien käyttöön. Lisäksi he ja useat mediataiteilijat selostivat myös sitä, kuinka heillä ei ollut apurahattomuuden vuoksi mahdollisuuksia työskennellä ulkomailla ja ylläpitää kansainvälisiä kontaktejaan.

Näyttämötaiteen vastaajien keskuudessa useimmin mainittu kielteisen apurahapäätöksen vaikutus oli se, että vastaajan oli työskenneltävä vos-teatterissa²⁰. Osa vastaajista ilmoitti, että he eivät voineet ottaa suunnittelemaansa virkavapautta teatterista. Osa taas ilmoitti, että heillä ei ollut taloudellisia mahdollisuuksia työskennellä vapaalla kentällä, joten heidän oli hakeuduttava töihin vos-teatteriin. Näiden seikkojen lisäksi useat näyttämötaiteen vastaajat ilmoittivat, että heillä ei ollut mahdollisuuksia toteuttaa suunnittelemaansa opintoja ja ulkomaanmatkoja.

Rakennustaiteen vastaajat kertoivat joko luopuneensa arkkitehtuurikipailuihin osallistumisesta tai jättäneensä toteuttamatta suunnittelemaansa tutkimustyön. Sirkustaiteen vastaajat selostivat vähentäneensä työskentelyä omien tai uusien produktioiden parissa ja työskennelleensä vastaavasti runsaammin muiden ja jo aiemmin harjoiteltujen produktioiden parissa. Useat tanssitaiteilijat kuvasivat sitä, kuinka heidän oli otettava vastaan taiteellisesti vähemmän kunnianhimoisia töitä ja omien suunnitelmiansa toteuttamisen sijaan työskenneltävä muiden suunnitelmien mukaisesti.

Vastaajat kuvasivat kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen aiheuttamia muutoksia suunnittelemaansa taiteelliseen työhön esimerkiksi seuraavasti:

"Taiteellinen työskentelyni hidastui. Suurin osa työstäni oli muuta kuin taiteellista työtä." (elokuvataide, mies)

"Voin verrata kerran jo 1-vuotisen saaneena, että apurahan aikana saatu aika itsenäisempään, riippumattomampaan työskentelyyn on tärkeä henkisen vireyden ja luovan ajattelun saamiseksi tasapainoon. Muutoin apuraha-aika on aika kituuttamista." (elokuvataide, mies)

²⁰ Vos-teatterilla tarkoitetaan valtiosuosilainsäädännön piiriin kuuluvaa teatteria. Merkittävä osa vastaajista käytti nimenomaan tätä termiä. Osa vastaajista käytti kuitenkin myös termejä laitosteatteri, teatterilaitos ja kaupunginteatteri.

"Jouduin tekemään myös päivätöitä, joten aikaa taiteelliseen työskentelyyn ei ollut niin paljoa." (kirjallisuus, mies)

"Muutin tekeillä olleen romaanini muotoa ja laajuutta, jotta sain sen valmiiksi aiemmin, jotta saisin kustannussopimuksen tehtyä aiemmin. Eli en pystynyt työskentelemään teokseni kimpussa niin kauan ja syvällisesti kuin olin suunnitellut. Laajan teoksen kirjoittaminen vaatii useamman vuoden rahoituksen. Pätkärahoitus on stressaavaa." (kirjallisuus, nainen)

"Jos olisin saanut vuosiapurahan olisin voinut vapaasti tehdä taidetta (0,5-5 -vuoden ajan). Koska en saanut sitä ja koska olen tällä hetkellä työvoimatoimiston työnhakijana, en saa tehdä taidetta. Jos teen sitä, minut katsotaan jälleen yrittäjäksi." (kuvataide, nainen)

"Materiaalihankinta vaikeutui. Luovuin pronssiveistosten tekemisestä sekä gallerianäyttelyn pitämisestä Helsingissä." (kuvataide, mies)

"En pystynyt hankkimaan työhuonetta, enkä työskentelemään pitkäjänteisesti. Vaikutti pahiten ulkomaankontaktien hoitoon: mahdotonta suunnitella matkoja ja osallistumisia festivaaleille yms., kun kotona on maksut ja velvoitteet hoidettava." (mediataide, mies)

"En pystynyt vieläkään toteuttamaan pitkäjänteisemmän taiteellisen työskentelyn jaksoa, enkä siis pitänyt lainkaan yksityisnäyttelyä v. 2006. En myöskään osallistunut juurikaan yhteisnäyttelyihin. Aikani meni myyntitavaran valmistamiseen - taiteellisessa kehityksessä eteneminen pysähtyi. Masentavaa." (taideteollisuus, nainen)

"Luovuin ns. omasta projektista ja hakeuduin muiden taiteellisiin töihin työntekijäksi. Siirsin omat projektit myöhempään ajankohtaan." (tanssitaide, nainen)

KIELTEISEN APURAHAPÄÄTÖKSEN AIHEUTTAMAT KÄYTÄNNÖN ONGELMAT

Kyselylomakkeessa tiedusteltiin: "Aiheuttiko kielteinen taiteilija-apurahapäätös teille muita käytännön ongelmia?" Tämän kysymyksen kohdalla vastauskato oli huomattavasti muita kysymyksiä suurempi. Kysymys myös selvästi ärsytti. Se kirvoitti muutoin asiallisesti vastanneita tokaisemaan muun muassa: "Tiedät kyllä!", "Tyhmä kysymys!" ja "Arvaa?". Näistä seikoista johtuen vastauksia ei ole mielekästä luokitella ja esittää tilastollisina jakaumina. Esittelenkin seuraavaksi yleisellä tasolla vastaajien vastauksissa usein toistuvia teemoja. Niihin on vastauskadon ja purkauksenomaisten vastausten suuren määrän vuoksi suhtauduttava tietyllä

varauksellisuudella. Ne antavatkin lähinnä vain osviittaa koetuista ongelmista.

Moni vastaaja kuvasi tässäkin yhteydessä vaikutuksia suunnittelemaansa taiteelliseen työhön. Näiltä osin vastaukset eivät poikenneet edellisessä luvussa selostetuista, eikä niitä siten ole tarpeen toistaa tässä yhteydessä.

Käytännön ongelmina mainittiin useasti kielteisen apurahapäätöksen saamisen henkiset vaikutukset. Kielteinen päätös masensi, ahdisti ja lannisti. Usea vastaaja kiteytti henkiset vaikutukset termiin *vitutus*. Henkisiä vaikutuksia kuvaa hyvin erään valokuvataiteilijan vastaus:

"Hylätty apuraha-anomus on tavallaan epäluottamuslause - ja kun hylkäys toistuu useampana vuonna, se ei voi olla vaikuttamatta itseuntoon. Kielteinen päätös herättää kyseenalaistamaan oman työn arvoa ja mielekkyyttä."

Huolestuttavan monen vastaajan kohdalla henkiset vaikutukset kuvataan raujuiksi. Eräät vastaajat puhuvat pitkiäkin aikoja kestävästä työkyvyn alentumisesta aiheuttavasta laamaantumisesta. Myös kuvailua kielteisen päätöksen vaikutuksista vastaajan psyykkisiin sairauksiin ja niiden hoitovasteeseen esiintyy usean vastaajan vastauksessa.

Toinen useissa vastauksissa toistuva teema on kielteisen apurahapäätöksen aiheuttamat taloudelliset ongelmat. Kuten jo vaikutuksia taiteelliseen työhön käsitelleiden vastausten kohdalla ilmeni, vastaajat reagoivat taloudellisiin ongelmiin lisäämällä ei-taiteellista työtä ja vastaavasti tekemällä vähemmän taiteellista työtä. Monikaan vastaaja ei kuvannut taloudellisia ongelmia puhumalla itsestään. Sen sijaan he puhuivat usein perheen ja lasten elättämiseen liittyvistä talousvaikeuksista. Eräät taiteilijat puhuivat talousongelmistaan käyttäen rahasummia. Heidän taloudellinen tilanteensa on summien perusteella ollut erittäin tukala kuten seuraava tanssitaiteilijan vastaus antaa ymmärtää:

"Jatkuva paperisota ja hakemushässäkkä Kelassa ja työkkärissä. Puoli vuotta elin 643,29 € per kuukausi. Vuokran (400 €) jälkeen käteen jäi 243,29 €. Voitte kuvitella, että käytännön ongelmat ovat suuret!"

Eräät vastaajat kuvasivat sitä, kuinka apurahattomuus pakotti heidät muuttamaan taiteellisen työskentelynsä myynti- tai tuotanto-organisaation toimintastrategiaa. Nämä vastaajat ilmoittivat yrityksen tai toiminimen pitämisen käyneen työttömyysturvasäännösten takia mahdottomaksi ja heidän oli sen johdosta siirryttävä nostamaan taiteellisen toimintansa tuloja palkkatuloina joko suoraan tai esimerkiksi taiteilijakumppaninsa omistaman yhtiön kautta kierrätettynä.

Vastaajat kuvasivat sitä, että heillä ei ollut mahdollisuuksia käyttää taiteellisessa työskentelyssään avustavia henkilöitä siinä määrin kuin apurahakauden aikana. Eräät vastaajat ilmoittivat myös, että heillä ei ollut mahdollisuuksia käyttää tuotanto- tai markkinointiorganisaatioiden palveluita siinä laajuudessa kuin olisi ollut tarpeen.

ARVIO TAITEILIJAPURAHOJEN HAKU- JA MYÖNTÖMENETTELYSTÄ SEKÄ TAITEILIJAPURAHAJÄRJESTELMÄSTÄ YLEENSÄ

Kyselylomakkeessa kartoitettiin vastaajien arviota taiteilijapurahajärjestelmän toimivuudesta kahdella kysymyksellä. Ensinnäkin tiedusteltiin: "Kuinka arvioisitte valtion taiteilijapurahan hakuprosessia? Saitteko esimerkiksi riittävästi tietoa apurahan hakemisesta, myöntöperusteista ja päätöksenteosta?". Toiseksi vastaajille varattiin vielä erikseen mahdollisuus esittää muita mielipiteitään taiteilijapurahajärjestelmästä.

Taiteilijapurahojen hakuprosessia pidettiin yleisesti toimivana (kuvio 15). Erityistä kiitosta useissa vastauksissa annettiin taiteilijajärjestöjen tiedotukselle ja neuvonnalle sekä Taiteen keskustoimikunnan verkkosivuille. Hakuprosessiin liittyvistä kehittämissuhteista useimmin mainittu oli toivomus mahdollisuudesta hakea apuraha täysin sähköisesti. Eräät vastaajat toivoivat mahdollisuutta jättää hakulomake liitteineen alueellisen taidetoimikunnan toimistoon.

Taiteilijapurahojen myöntöperusteet ja päätöksentekomenettely kirvoittivat sen sijaan kritiikkiä. Myöntöperusteisiin liittyviä kriittisiä huomioita

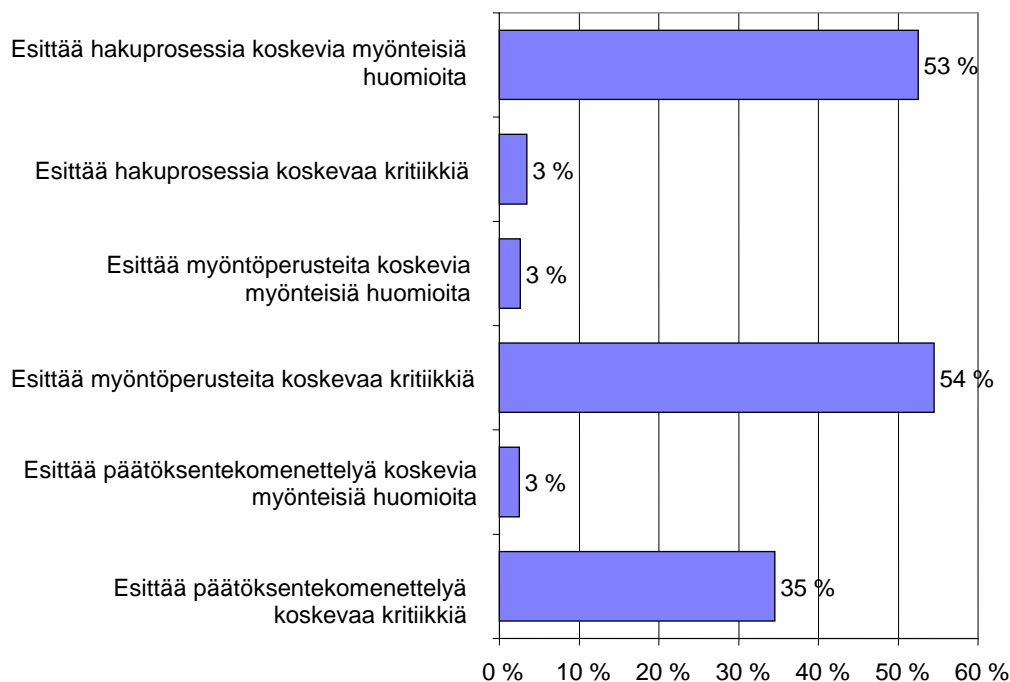
esitti 54 % (kuviokuva 15). Useimmiten vastaaja tällöin totesi lyhyesti, että niistä ei saa tietoa. Laajemmin vastanneet peräänkuuluttivat ennen kaikkea yleisiä myöntöperusteita ja analyysiä oman taiteellisen työnsä ja/tai työsuunnitelmansa suhteesta apurahoitusta saaneeseen. Toisin sanoen vastaajat toivoivat vertaisarvioinnin läpinäkyvyyden lisäämistä.

Myös päätöksentekomenettelyyn kohdistettiin runsaasti kritiikkiä. Siihen liittyviä kriittisiä huomioita esitti 35 % (kuviokuva 15). Ennen kaikkea päätöksentekoa pidettiin salamyhkäisenä. Siihen liittyen eräissä vastauksissa kyseenalaistettiin koko vertaisarviointijärjestelmän mielekkyys. Muutama vastaaja katsoi, että taidetoimikuntiin tulisi taiteilijoiden sijaan valita kriitikoita ja taiteen tutkijoita. Muutama vastaaja katsoi, että apurahapäätökset tulisi antaa taidehallinnon virkamiesten päätettäväksi.

Päätöksentekomenettelyyn kohdistunut kritiikki ilmentää selvästi sitä, kuinka huonosti taiteilijat tuntevat päätöksentekomenettelyä. Useissa vastauksissa esimerkiksi ihmeteltiin, millä perusteilla toimikunta valitsee ne työhuoneet, joilla se vierailee, tai millä perusteella toimikunnan taidesihteeri valikoi ("esikarsii") toimikunnan käsiteltäväksi tulevat hakemukset. Näiden ihmettelijöiden osalta on todettava, että toimikunnat eivät vieraile työhuoneille, eivätkä taidesihteerit suorita minkäänlaista hakemusten esikarsintaa. Monet vastaajat ilmoittivatkin toivovansa lisätietoa siitä, miten taiteilija-apurahahakemus käsitellään. Tämän tiedon tuottamiselle on selvää tarvetta.

Myös päätöksentekoaikataulu herätti taiteilijoiden keskuudessa kriittisiä huomioita. Päätökset julkistamisajankohta syksyllä on monen opetustyötä tekevän taiteilijan mielestä opetustyön suunnittelun kannalta ongelmallinen. Moni ihmetteli myös sitä, että päätöksenteko kestää noin puoli vuotta. Tähän liittyvässä kritiikissä vastaaja yleensä ilmoitti "tietävänsä", että päätökset tehdään jo keväällä, ja ihmettelevänsä sitä, miksi ne julkistetaan vasta syksyllä. Näin vastanneet kohdistivat kritiikkinsä vastauksissaan julkistamista koskevaan lainsäädäntöön, joka heidän mielestään määritteli päätösten julkaisuhetken. Tältä osin on todettava, että taiteilija-apurahapäätöksen julkaisuajankohtaa koskevaa nimenomaista lainsäädäntöä ei ole.

KUVIO 15. *Kielteisen apurahapäätöksen saaneiden arvio valtion taiteilija-apurahojen hakuprosessista.*

Vastaajat esittivät arvioitaan esimerkiksi seuraavasti:

"Haluaisin ehdottomasti selkeämpää tietoa myöntöperusteista ja mielellään myös hylkäyksen tullessa muitakin syitä kuin, että rahaa ei ollut riittävästi." (tanssitaide, nainen)

"(1) Mielestäni hakuprosessi on liian hidas. Hakemus jätetään maaliskuussa ja päätökset tulevat syyskuussa. Puoli vuotta epävarmuudessa ja puoli vuotta vitutuksessa. (2) Toivoisin, että apurahalautakunnissa olisi todellisia asiantuntijoita (jotka näkevät mitkä näyttelyt / projektit ovat tärkeitä laajemmin katsottuna), eikä toisia taiteilijoita." (valokuvataide, mies)

"Hakemisesta on erinomaisesti tietoa. Myöntöperusteet ovat täysi arvoitus, samoin päätöksenteon hierarkia. Enempää en uskalla sanoa, sillä olen hakenut apurahaa myös vuodelle 2008." (arvostelija, mies)

"Suuri ongelma on, ettei päätökset ja niiden perustelut ole avoimia ja julkisia. Lautakunta on käsittämättömästi luonut salailun logiikan, joka aiheuttaa hakijalle paljon ylimääräistä 'vainoharhaa'. Lautakunnan jäsenet voivat päätöksineen piiloutua toistensa selän taakse, mikä ei ole soveliaista järjestelmässä. [...] Lautakuntien jäsenten päätökset (äänestystulokset) tulisi ehdottomasti olla kaikkien nähtävissä. Tällöin vältettäisiin epätietoisuudet ja räikeistä kotiin-päinvedoista tulisi julkisia. Tämä tietysti hankaloittaisi päätöksentekoa, kun siitä tulisi julkinen, mutta avoimuus lisäisi päätöksien järjellisiä perusteluja ja referenssejä. Kun päättää veronmaksajien varojen jaosta, pitäisi myös olla kanttia julkisesti ja henkilökohtaisesti seisoa päätöstensä takana." (elokuvataide, mies)

"Myöntöperusteista voisi olla saatavilla perusteellisempaa tietoa. Apurahasta todetaan, että myönnetään 'työskentelyedellytysten turvaamiseen ja parantamiseen'. Mitä tämä itseasiassa tarkoittaa? Onko apuraha palkinto vai taloudelliseen tarpeeseen tuleva rahallinen avustus? Tällä haavaa on useasti palkinto." (kirjallisuus, mies)

"Myöntöperusteista ja päätöksenteosta en pyynnöstäni (kirje [taidetoimikunnan jäsenelle]) huolimatta ole saanut mitään tietoa." (kirjallisuus, nainen)

"Taiteen keskustoimikunnalla on loistavat verkkosivut. Paremmat kuin esimerkiksi kulttuurirahastolla." (kuvataide, nainen)

"En ymmärrä, millä tavalla [hakemukset] päätyvät mediataidejaoston käsiteltäväksi. Sattuma vai tuttujen suosinta?" (kuvataide, nainen)

"Apurahan hakemisesta ammattiliitto (TML) tiedottaa hyvin. Myöntöperusteista ei ole olemassa mitään julkisia kriteerejä. Myös päätöksenteko on salaista!" (kuvataide, nainen)

"Omasta ja lukuisien kollegoiden mielestä päätöksen odottaminen 6 kk on kohtuuttoman pitkä aika jo senkin takia, että taiteilijoista 40 % opettaa. Työnantajalle olisi ilmoitettava ennen syyslukukauden (ja lukuvuoden) alkua, ettei opeta enää kevätlukukaudella, mikäli saa taiteilija-apurahan. Apurahapäätökset tulisi ehdottomasti saada 30.5. mennessä." (kuvataide, mies)

"Hakeminen helppoa. Liitto ja taiteilijaseura tiedottavat hyvissä ajoin. Keskustoimikunnalla on hyvät sivut netissä." (kuvataide, mies)

"Julkinen keskustelu ja tutkimus siitä, mitä taidetoimikunnat arvostavat myöntäessään 'taiteellisena laatuna' ei olisi pahasta." (mediataide, mies)

"Media- ja monitaidetaiteilijoiden 'taiteilija-apurahasysteemi' on sekava ja 'hahmoton'. Miten hakemus etenee TKT:n sisällä ja miten eteneminen vaikuttaa päätökseen." (mediataide, nainen)

On kiintoisaa, että usea valtion taidetoimikuntalaitokseen kuuluvien toimikuntien tai apurahalautakuntien entinen tai nykyinen jäsen kirjoittaa päätöksentekomentelystä hyvin kriittisesti.²¹ He kuvaavat vastauksissaan sitä, kuinka päätöksenteko on salamyhkäistä ja suhdeverkoston merkitys suuri. Nämä vastaajat esittävät arvionsa myöntöperusteista ja päätöksenteosta esimerkiksi seuraavasti:

²¹ Taidetoimikuntien toimikausi vaihtui 1.1.2007. Näin ollen nykyiset taidetoimikunnat eivät ole olleet tekemässä nyt tarkasteltavana olevia apurahapäätöksiä.

"Onneksi olen istunut valtion [erään taiteenalan taidetoimikunnassa] ja tiedän miten asiat menevät ja keihin on hyvä olla suhteita. Sääliksi käy heitä, jotka eivät kirjeen saatuaan tiedä muuta kuin, että "emme valitettavasti voineet myöntää tällä kerralla."

"Ei apurahoista voi välttämättä 'oikeita' perusteluja julkaista - olen itse ollut useita kertoja jakajapuolella [erään taiteenalan taidetoimikunnassa]."

"Myöntäminen. Se on pitkä ja likainen prosessi. Olen ollut jakamassa."

MUITA MIELIPITEITÄ

Kyselylomakkeen lopussa annettiin vastaajille mahdollisuus esittää muita mielipiteitään taiteilija-apurahajärjestelmästä. Valtaosassa vastauksia korostettiin valtion taiteilija-apurahajärjestelmän olemassaolon periaatteellista tärkeyttä. Eniten vastauksissa toistunut teema oli apurahan saajien sosiaaliturvan heikko tila. Tämä liittyy myös siihen, että sosiaaliturvaan liittyvät kysymykset olivat mediassa runsaasti esillä. Yleensä vastaajat yksinkertaisesti totesivat, että sosiaaliturvaa on parannettava. Sosiaaliturvan muodoista useimmiten mainittiin eläketurva.

Moni vastaaja pohdiskeli apurahojen myöntöperusteita. Näissä vastauksissa tuotiin esiin toiveita siitä, että taiteilijoiden varallisuusasemaan kiinnitettäisiin enemmän huomiota apurahoja myönnettäessä. Toisaalta tällöin myös toivottiin, etteivät aluepoliittiset perusteet saisi vaikuttaa päätöksentekoon niin paljon kuin niiden tällä hetkellä vastauksissa koettiin vaikuttavan. Eräät vastaajat vertailivat vastauksissaan suomalaista taiteilija-apurahajärjestelmää muiden pohjoismaiden, erityisesti Ruotsin, vastaaviin järjestelmiin ja totesivat tulotakuu -tyyppisten järjestelmien puuttumisen suomalaisen taiteilija-apurahajärjestelmän epäkohdaksi.

Myös apurahakauden pituus kirvoitti useita kommentteja. Erityisesti kaivattiin pidempiä apurahakausia silläkin ehdolla, että vastaajat kokivat apurahansaajien joukon supistuvan tällöin entisestään. Eräät vastaajat toivoivat 15-vuotisia apurahoja takaisin. Eräs vastaaja katsoi, että valtion tulisi keskittyä pitkien työskentelykausien rahoittamiseen ja säätiöiden lyhyisiin

apurahoihin. Muutamat vastaajat katsoivat nykyiset apurahakaudet liian pitkiksi. Eräiden mielestä yli vuoden mittaisia apurahoja ei tulisi myöntää. Pitkiä apurahakausia kaipasivat erityisesti kuvataiteen ja kirjallisuuden vastaajat. Lyhyitä sen sijaan puolsivat erityisesti säveltaiteen, mediataiteen ja elokuvataiteen vastaajat.

Muutama vastaaja piti epäkohtana sitä, että taiteilija-apurahoja jaetaan opiskelijoille ja tutkimustoimintaan. Muutama katsoi, että opiskelijoita ja taiteen tutkijoita syrjitään apurahoituksessa. Erään vastaajan mielestä Suomesta puuttuu taiteellisen tutkimuksen rahoitusjärjestelmä. Hän katsoi, että taiteellinen tutkimus on väheksytyssä asemassa niin taidetta rahoittavan taidetoimikuntalaitoksen kuin tiedettä rahoittavan Suomen Akatemian piirissä.

Useat vastaajat suhtautuivat kriittisesti siihen, että taidetoimikuntalaitos on jakaantunut taiteenaloittaisiin taidetoimikuntiin. Tiukkaa taiteenalajakoä pidettiin vanhentuneena ja taidekentän tosiasiallista rakennetta vastaamattomana. Se nähtiin taiteen kehittymisen kahleena. Eräissä vastauksissa huomautettiin, että taiteenalajako pakottaa muokkaamaan omaa taiteellista työskentelyä, jollekin vastaajan mielestä "vanhalle" taiteenalalla sopivaksi. Eräs vastaaja katsoi taiteenalajaon palvelevan taiteilijajärjestöjen, muttei taiteen kehittymisen intressejä.

Erityisen kriittisiä taiteilija-apurahajärjestelmää kohtaan olivat kuvataiteilijat, mediataiteilijat ja valokuvataiteilijat. Sen sijaan arvostelijat, kirjailijat, rakennustaiteen edustajat ja säveltaiteilijat esittivät vähiten kritiikkiä ja puhuivat muita useammin järjestelmän olemassaolon periaatteellisesta tärkeydestä.

Nuoret kuvataiteilijat eroavat muista siinä, että heidän kritiikkinsä ei kohdistu apurahajärjestelmään itseensä vaan sen sijaan kuvataiteilijoiden koulutusmääriin. He katsovat vastauksissaan, että kuvataiteilijoita koulutetaan liikaa, eikä apurahajärjestelmä ilman jaettavan rahan merkittävää kasvattamista toimi näin suuren kuvataiteilijamäärän kanssa.

Alla on esimerkkejä esitetyistä mielipiteistä:

"Etenkin 3-vuotisten apurahojen määrää olisi lisättävä." (arvostelija, mies)

"On syytä selvittää, miten varat todellisuudessa jaetaan ja miksi ne kasaantuvat samoille henkilöille. Toimikunnissa valtaa käyttää liiton valitsema 'sisäpiiri'. Sulle-mulle -ihmiset tulee poistaa. Varat pitää jakaa reilusti tasan kirjailijaliiton niiden jäsenten kesken, jotka ovat julkaisseet edellisenä vuonna teoksen." (kirjailija, mies)

"Olen muutaman kerran saatuani valtion kohdeapurahan, näyttöapurahan jne., kokenut ne tärkeiksi ja innostavaksi. Kaikkein tärkeintä olisi kuitenkin selvittää, mikä on taiteilijan ammatti ja mitkä hänen oikeutensa kansalaisena ja ammatinharjoittajana. Apuraha voi myös romahduttaa ammatin harjoittamisen, masennuttaa ja lamaannuttaa, kuten itselleni kävi v. 2004 apurahan ja sitä seuranneen yrittäjä statuksen jälkeen." (kuvataiteilija, nainen)

"Taiteilijat ovat nykyään monialaisia. Taiteenaloittaiset taidetoimikunnat tulisi lakkauttaa ja kaikki rahat antaa yhden lautakunnan (keskustoimikunnan?) jaettavaksi." (mediataiteilija, nainen)

"Joskus sieppaa, kun apurahaa saa henkilö, jolla on jo rahaa." (näyttämötaite, mies)

"Hyvä järjestelmä. Eläkkeen olisi hyvä kertyä kaikenpituisista apurahoista. Viittä vuotta pidemmät apurahat voisi olla hyviä, vaikka sitten jonkinlaisella raportointivelvollisuudella / tulosvastuulla." (näyttämötaite, mies)

"Niin kauan kuin valtion ei-vos-teatteriden rahoitus on riittämätön, tulisi isompi osa henkilökohtaisista apurahoista myöntää vapaan kentän taiteilijoille. Tämä ei poista taiteellisten perusteiden merkitystä." (näyttämötaite, nainen)

"Mielestäni nuorille taiteenharjoittajille suunnattuja 1-2 -vuotisia apurahoja tulisi jakaa enemmän. Vastaavasti 3-5 -vuotiset "palkintoapurahat", eivät edesauta taiteen tekemistä samassa määrin. Tämä koskee ensisijaisesti arkkitehtien apurahoja." (rakennustaite, mies)

"Mielestäni pitkät apurahat ovat parempia kuin lyhyet. Lyhyet sopivat jonkin projektin aikaansaamiseen. Pitkät antavat vapautta suurten linjojen suunnitteluun ja kasvuun taiteilijana. Pitkät lisäävät myös arvostusta." (taideteollisuus, nainen)

"Alueellisella ja sukupuolisella tasa-arvolla ei ole mitään tekemistä taiteellisen työskentelyn laadun kanssa. Sen sijaan pitäisi varmistaa, että taiteelle koko elämänsä omistaneet ja näyttöjä jatkuvasti antavat taiteilijat tulisivat apurahojen piiriin ennemmin tai myöhemmin. [...] Apurahoja tulisi myöntää uran aktiivivaiheessa olevalle taiteilijalle. On naurettavaa lukea lehdestä kuinka niukkuutta jakava toimikunta on löytänyt jostakin viimeksi 15-20 -vuotta sitten näyttelyjä pitäneen

*lähes eläkeiässä olevan taiteilijan, joka on yllättäen apurahan saajana. Samaten ei ole perusteltua, että (olkoon kuinka ansioitunut tahansa) henkilö jakaa apurahoja koulunsa samana vuonna päättäneille henkilöille, jotka eivät ole osoittaneet pärjäävänsä päivääkään oikeassa elämässä, jossa mahdollisuudet on luotava itse." (valokuva-
taide, mies)*

YHTEENVETO JA POHDINTAA

KIELTEINEN TAITEILIJAPURAHAPÄÄTÖS ERI TAITEILIJARYHMISSÄ

Kielteisen taiteilijapurahapäätöksen vaikutukset vaihtelevat taiteenaloittain. Hyvän esimerkin tästä antaa kirjallisuuden ja tanssitaiteen alan taiteilijoiden kokemien vaikutusten vertailu. Kielteisen taiteilijapurahapäätöksen saaneet kirjailijat jäivät erittäin harvoin vaille muuta apurahoitusta. Noin puolet heistä sai kääntäjien ja kirjailijoiden kirjastoapurahaa, mutta myös muu apurahoitus oli heidän keskuudessaan hyvin yleistä. Heidän työttömyytensä oli erittäin alhainen (3 %) ²² ja vain hieman alle puolet kirjailijoista (46 %) ilmoitti työsuunnitelmansa muuttuneen kielteisen taiteilijapurahapäätöksen johdosta. Muutoksia raportoineet kertoivat yleisimmin kaupallisten näkökohtien huomioimisen aiheuttamista muutoksista teoksen sisältöön.

Tanssitaiteilijoiden kohdalla sen sijaan kielteisen päätöksen aiheuttamat muutokset olivat suuria. Hieman alle kaksi kolmesta (62 %) ilmoitti työsuunnitelmansa muuttuneen kielteisen päätöksen johdosta. He kuvasivat usein sitä, kuinka heidän oli kielteisen päätöksen johdosta omien suunnitelmiansa toteuttamisen sijaan työskenneltävä muiden suunnitelmien mukaisesti. Työttömyys oli heidän keskuudessaan erittäin yleistä. Noin puolet (47 %) heistä oli työttömänä ainakin jonkin aikaa vuodesta pitkäaikaistyöttömyyden ollessa samalla hyvin yleistä. Näin siitäkkin huolimatta, että heidänkin kohdalla muun apurahoituksen piiriin kuuluminen oli erittäin yleistä (63 %).

Myös taiteilijan sukupuolella ja iällä oli jonkin verran vaikutusta kielteisen taiteilijapurahapäätöksen vaikutusten kannalta. Naisten työttömyys esimerkiksi oli miesten työttömyyttä yleisempää. Naisten työttömyysaste laski kuitenkin iän myötä, kun sen sijaan miesten työttömyysaste nousi iän myötä. Iällä tai sukupuolella ei ollut vaikutusta siihen toteutuiko taiteilijan

²² Taiteilijoiden työttömyyttä koskeviin lukuihin vaikuttaa toki myös se, että vapaiden taiteiden aloilla (etenkin kuvataiteessa ja kirjallisuudessa) on työttömyysturvan saamisessa esiintynyt niin suuria vaikeuksia, että ainakin osa tosiasiallisesti työttömistä taiteilijoista on mahdollisesti jättänyt ilmoittautumatta työttömäksi työnhakijaksi. Tarkempaa tutkimustietoa tästä ei kuitenkaan ole.

työsuunnitelma hakemuksessa ilmoitetulla tavalla. Myöskään taiteellisen työn rahoitustapaan ei sukupuolella ollut merkittäviä vaikutuksia lukuunottamatta sitä seikkaa, että 11 % naispuolisista taiteilijoista ilmoitti elinkumppaninsa, tavallisimmin miehensä, rahoittaneen taiteellisen työskentelynsä. Miestaiteilijat sen sijaan eivät raportoineet elinkumppaninsa osallisuudesta taiteellisen työskentelyn rahoitukseen.

MUUN VALTION TAITEILIJATUEN MERKITYS KIELTEISEN TAITEILIJA-APURAHAPÄÄTÖKSEN SAANEILLE

Valtion taiteilija-apuraha ei ole ainoa suomalaisen taiteilijatuen muoto. Sen lisäksi taiteilijoiden haettavissa on suuri joukko erilaisia julkisia ja yksityisiä apurahoja. Tämä tutkimus on osoittanut, että valtaosa kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista on hakenut ja saanut muuta taiteilijatukea. Tutkimuksen alkuosassa tarkastelin muun valtion taiteilijatuen merkitystä kielteisen valtion taiteilija-apurahapäätöksen saaneille taiteilijoille. Tarkastelussa ilmeni suuria taiteenaloکوhtaisia eroja. Ensinnäkin kirjallisuus osoittautuu sellaiseksi taiteenalaksi, jossa kielteisen taiteilija-apurahan saajat lähes aina hakevat (93 % haki) ja yleensä saavatkin (73 % sai) muuta valtion taiteilijatukea. Tämä johtuu ennen kaikkea kääntäjien ja kirjailijoiden kirjastoapurahajärjestelmästä. Kuvataide ja valokuvataide sen sijaan osoittautuivat aloiksi, joilla kielteisen taiteilija-apurapäätöksen saaneet kylläkin hakevat usein muuta valtion taiteilijatukea (75 % valokuvataiteessa ja 80 % kuvataiteessa haki), mutta saavat sitä suhteellisen harvoin (37 % valokuvataiteessa ja 36 % kuvataiteessa sai). Kuvataiteen näyttöapurahajärjestelmä toimiikin taiteilija-apurahaa korvaavana rahoitusmuotona kirjastoapurahajärjestelmää heikommin. Tämä ei ole sinänsä mitenkään yllättävää, sillä näyttöapurahojen myöntämiseen varattu summa on vain murto-osa kirjastoapurahojen myöntämiseen varatusta summasta.

Muu valtion taiteilijatuki kuin valtion taiteilija-apurahat on suurimmalle osalle kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista taiteilijoista lähinnä täydentävän rahoituslähteen asemassa. Vaikka tukea saakin moni kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saanut, on myönnetty tuki suuruudeltaan ja ennen kaikkea suhteutettuna näiden taiteilijoiden muualta saamaan tukeen

melko vähäistä. Ainoastaan 6 % kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista taiteilijoista sai muuta valtion taiteilijatukea vähintään pienimmän myönnettävän eli puolivuotisen taiteilija-apurahan verran (7481,50 €), vaikka kaiken kaikkiaan kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneille jaettiin valtion taiteilijatukea 192,5 taiteilija-apurahavuotta vastaava määrä (2,88 milj. €). Tämä antaa osviittaa siitä, että muun valtion taiteilijatuella vaikuttavuus kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneille ei voi olla yleisellä tasolla kovinkaan merkittävä, vaikka yksilötasolla se saattaakin joillekin yksilöille osoittautua erittäin merkittäväksi. Tosin on muistettava, että valtion apurahoihin liittyy rahallisen tuen lisäksi huomattava meriitti-arvo. Tältä osin muulla valtion taiteilijatuella on kielteisenkin taiteilija-apurahapäätöksen saaneille suuri merkitys – se pitää heidät edelleen "tukemisen arvoisten" taiteilijoiden kastissa.

MONITAITEELLISUUS JA TAITEILIJAPURAHAJÄRJESTELMÄ

Taiteilijoiden monitaiteellisuus muodostaa erään haasteen nykymuotoiselle taiteenalakohtaisista taidetoimikunnista muodostuneelle taidetoimikuntalaitokselle. Monitaiteellisten taiteilijoiden määrittely on hankalaa. Kaija Rensujeffin tutkimuksen mukaan noin joka kymmenes taiteilija (9 %) harjoitti useammalle hallinnolliselle taiteenalalle kuuluvaa taiteilija-ammattia niin, että suurin joukko monialaisista taiteilijoista ilmoitti työskentelevänsä kirjallisuuden ja näytelmätaiteen aloilla. Tämä yhdistelmä johtunee siitä, että näytelmäkirjailijat luokitellaan hallinnollisessa luokittelussa näyttämötaiteeseen.²³

Vuonna 2006 kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista taiteilijoista 11 % ilmoitti taiteilija-ammattinsa niin, että se kuului useamman kuin yhden hallinnollisen taiteenalan piiriin (taulukko 12). Monialaiseksi luokitettujen taiteilija-apurahan hakijoiden joukko vaikuttaa tällä perusteella suuremmalta kuin useiden yksittäisten hallinnollisten taiteenalojen hakijajoukko. Monialaiset taiteilijat vaikuttavatkin muodostavan suuremman joukon kuin valokuvataidetoimikunnalta, tanssitaideoimikunnalta, sirkustaidejaostolta, mediataidejaostolta, elokuvataidetoimikunnalta tai arvostelijana taiteen kes-

²³ Ks. Rensujeff 2003.

kustoimikunnalta taiteilija-apurahaa hakevat. Ei siis ihme, että usea vastaaja koki monitaiteellisuutensa kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen syyksi ja taidetoimikuntalaitoksen jakaantumista taiteenalakohtaisiin taidetoimikuntiin arvosteltiin paikoin kärkkäästikin.

TAULUKKO 12. *Monialaisten taiteilijoiden²⁴ suhteellinen osuus kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista kyselytutkimuksen ositteittain.*

Taiteenala	% monialaisia
Mediataide	75 %
Arvostelijat	62 %
Sirkustaide	56 %
Elokuvataide	28 %
Valokuvataide	20 %
Taideteollisuus	14 %
Kirjallisuus	14 %
Näyttämötaide	13 %
Tanssitaide	9 %
Rakennustaide	8 %
Säveltaide	8 %
Kuvataide	3 %
Kaikki taiteenalat	11 %

Taidetoimikuntalaitos on reagoinut taiteilijakunnan ja siten hakijakunnan muutoksiin historiansa aikana pääsääntöisesti lisäämällä taidetoimikuntia (kamerataidetoimikunta jaettiin elokuvataidetoimikunnaksi ja valokuvataidetoimikunnaksi, tanssitaiteen asiat siirrettiin näyttämötaidetoimikunnalta uudelle tanssitaidetoimikunnalle) ja perustamalla keskustoimikunnan alaisuuteen jaostoja (mediataidejaoston käsittelemään kaikkien taiteenalojen piiriin kuuluvien mediataiteilijoiden hakemuksia ja sirkustaidejaoston käsittelemään näyttämötaidetoimikunnan piiriin kuuluvien sirkustaiteilijoiden hakemuksia). Lisäksi keskustoimikunnan itsensä jaettavana on pieni osa taiteilija-apurahavuosista ja tämän osan kohdentamisen eräänä painopistealueena on viime vuosina ollut moni- ja poikkitaiteellinen työskentely.

Voidaan perustellusti kysyä, onko taidetoimikuntalaitos pystynyt vastaamaan taiteilijakunnan ja siten hakijakunnan muutoksiin – ja kuinka hyvin?

²⁴ Monialaisuus on tässä yhteydessä määritelty siten, että taiteilijan ilmoittama taiteilija-ammatti / taiteilija-ammattit kuuluvat vähintään kahdelle hallinnolliselle taiteenalalle (esim. media- ja säveltaiteilija). Taulukon taiteenala tarkoittaa sitä taiteenalaa, johon taiteilija on tässä tutkimuksessa ositettu (ts. miltä taiteenalalta hän on hakenut taiteilija-apurahaa).

Onko yhä hienojakoisempi jako taiteenaloihin se tie, joka lisää taiteilija-apurahajärjestelmän toimivuutta? Mikäli vastaus on myöntävä, olisiko miettivä esimerkiksi sarjakuvataidejaoston perustamista. Mikäli vastaus on kieltävä, olisiko mietittävä taiteenalakohtaisen vertaisarvioinnin filosofiaa uudestaan.²⁵ Tämän tutkimuksen tulokset nostavat esiin sen, että monitaiteellisuus ja monitaiteilijoiden asema on eräs nykyisen taiteilija-apurahajärjestelmän keskeisiä kipupisteitä.

KIELTEISEN APURAHAPÄÄTÖKSEN SAANEIDEN KÄSITYKSET VERRATTUNA MYÖNTEISEN PÄÄTÖKSEN SAANEIDEN KÄSITYKSIIN

Tutkimushankkeen edellisessä vaiheessa²⁶ tarkasteltiin myönteisen taiteilija-apurahapäätöksen koettua vaikuttavuutta ja myönteisen päätöksen saaneiden näkemyksiä taiteilija-apurahajärjestelmän toimivuudesta. Näitä näkemyksiä on mielenkiintoista verrata tässä tutkimuksessa kerättyihin kielteisen päätöksen saaneiden näkemyksiin.

Taiteilija-apurahojen hakuprosessia pidettiin niin myönteisen kuin kielteisen päätöksen saaneiden keskuudessa pääsääntöisesti toimivana. Sen sijaan taiteilija-apurahojen myöntöperusteet ja taidetoimikuntien päätöksenteon läpinäkyvyys kirvoittivat kritiikkiä molemmista ryhmistä kuitenkin niin, että kielteisen päätöksen saaneet olivat vielä kriittisempiä kuin myönteisen päätöksen saaneet.

Taiteenalakohtainen tarkastelu osoittaa sen, että molemmissa aineistoissa nuoret naispuoliset kuvataiteilijat osoittautuivat kaikkein heikoimmassa asemassa oleviksi. Toimeentuloturvaan, toimeentulon tasoon ja työttömyys-turvan ansaintamekanismiin liittyvät ongelmat ovat keskittyneet muita ryhmiä voimakkaammin juuri heihin. Heidän asemansa olisikin syytä tutkia jatkossa tarkemmin.

²⁵ Pohjoismaisia taiteilijatukimalleja vertaillen samansuuntaista pohdintaa esittää Heikkinen 2007 s. 81-91 ja 225-240.

²⁶ Rautiainen 2006.

Taiteellisen työn rahoitusmekanismi oli myönteisen ja kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneilla huomattavan samanlainen. Oma taiteellinen työ ja apurahoitus olivat keskeisimpiä taiteellisen työn rahoitusmuotoja ja monen kohdalla opetustyö oli keskeinen täydentävä tulonlähde. Koska kummassakaan kyselyssä ei kysytty eri tulonlähteistä saatujen tulojen euro-määräisiä suuruuksia, ei tulonlähteiden kautta tulleita tuloja tai tulotasoa ylipäänsä voi verrata. Se, että myönteisen päätöksen saaneista alle 2 % ja kielteisen päätöksen saaneista 26 % rahoitti taiteellista työtään sosiaaliturvaan ja/tai toimeentuloturvaan kuuluvien tukien avulla, indikoi kuitenkin kielteisen päätöksen saaneiden kokonaistulotason jääneen usein myönteisen päätöksen saaneiden kokonaistulotason alapuolelle.

MILLOIN TAITEILIJAPURAHAJÄRJESTELMÄ ON TOIMIVA?

Tämä tutkimus ja tätä edeltänyt myönteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneita taiteilijoita koskeva tutkimus ovat osa Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikön valtion taiteilija-apurahajärjestelmän toimivuutta ja vaikuttavuutta kartoittavaa tutkimushanketta. Lienee paikallaan pysähtyä vielä hetkiseksi pohtimaan kysymystä siitä, milloin taiteilija-apurahajärjestelmä on oikeastaan toimiva.

Keskeisin taiteilija-apurahajärjestelmälle asetettu tavoite on korkeatasoisen taiteen edistämistehtävä. Kun suomalaista valtion taiteilijatukea on verrattu muiden pohjoismaiden valtion taiteilijatukiin, on havaittu suomalaisen tukijärjestelmän painottaneen kaikkein vahvimmin yksinomaan taiteellisen työn laatua tuen myöntöperusteena²⁷. Näin ollen valtion taiteilija-apurahajärjestelmän toimivuutta voi arvioida sen kannalta tukeeko se taiteellisesti laadukasta taidetta. Jos taiteellisesti laadukas taide on tuen piirissä, on järjestelmä tämän lähestymistavan puitteissa toimiva.

Korkeatasoisen taiteen käsite on kuitenkin hankala. Sen määrittäminen on suomalaisessa taiteilijatukimallissa annettu vertaisarviointia suorittaville taiteenaloille taidetoimikunnille. Mistä kuitenkin tiedämme, että

²⁷ Heikkinen 2003 s. 150

taidetoimikunnat päätöksenteossaan käyttävät taiteen korkeatasoisuutta ai-
noana tai edes keskeisimpänä päätöserusteenaan? Erään mahdollisuuden
saada osviittaa asiaan tarjoaa taidetoimikuntien tukipäätösten vertaaminen
johonkin taiteilijoista heidän taiteellisten ansioidensa perusteella tehtyyn lis-
taan. Olen kokeeksi liitteessä 3 verrannut valtion kuvataidetoimikunnan
vuotta 2007 koskevia taiteilija-apurahapäätöksiä kyseisen vuoden apurahan-
hakijoiden kansainväliseen Art Facts -rankingiin²⁸. Vertailu osoittaa sen,
että korkea Art Facts -sijoitus ei välttämättä merkitse sitä, että valtion kuva-
taidetoimikunta myöntäisi hakijalle taiteilija-apurahan. Vertailun perusteella
korkealla Arts Facts -sijoituksella oli selvä yhteys pitkän taiteilija-apurahan
saamiseen, mutta ei lainkaan tai heikosti negatiivinen yhteys lyhyen taiteili-
ja-apurahan saamiseen. Art Facts -rankingissa 10 000 parhaan joukkoon
sijoittui 12 hakijaa, joista 4 sai myönteisen taiteilija-apurahapäätöksen.

Taiteilija-apurahajärjestelmän toimivuutta on mahdollista lähestyä myös
hyvän hallinnon käsitteen kautta. Tällöin toimiva järjestelmä on sellainen,
joka toteuttaa mahdollisimman hyvin hyvän hallinnon oikeusperiaatteita eli
yhdenvertaisuusperiaatetta, tarkoitussidonnaisuusperiaatetta, objektiviteetti-
periaatetta, suhteellisuusperiaatetta ja luottamuksensuojaperiaatetta.²⁹
Yhdenvertaisuusperiaate edellyttää, että kaikkia hakijoita kohdellaan yh-
denvertaisesti. Tarkoitussidonnaisuusperiaate edellyttää, että tehtävät
ratkaisut palvelevat ainoastaan apurahalainsäädännössä julkilausuttuja ta-
voitteita. Objektiviteetti-periaate edellyttää, että päätöksentekoprosessi on
niin hallinnon sisäisesti kuin sen ulkopuolelta objektiivisesti arvioitavissa
oikeudenmukaiseksi. Suhteellisuusperiaate edellyttää, että tehtävät ratkaisut
ovat oikeasuhteisia. Luottamuksensuojaperiaate edellyttää, että hakijoiden
oikeutettuja odotuksia suojataan.

²⁸ Art Facts (www.artfacts.net) ylläpitää maailman laajinta taiteilijalistaa nettisivullaan. Palveluun on pisteytetty yli kahdeksankymmentätuhatta taiteilijaa vuodesta 2001 lähtien. Jatkuvasti päivittyvään taiteilijan sijoitukseen vaikuttavat lähinnä näyttelyiden määrä ja laatu, mutta tarkempaa pisteytysjärjestelmäänsä yritys ei kerro. Koska pisteytysjärjestelmän perusteisiin ei voi tarkemmin perehtyä, on sen käyttöön vertailukohtana suhtauduttava suurella varauksella. Palvelun pitkäikäisyyden, runsaan käytön ja hyvän maineen perusteella sen tuottamaa tietoa, on mahdollista pitää kuitenkin ainakin jossakin määrin osviittaa antavana.

²⁹ Hyvän hallinnon oikeusperiaatteista ks. Mäenpää 2003 s. 82. Kiteytettynä periaatteet ilmenevät hallintolain (434/2003) 6 §:stä: "Viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia."

Tämän tutkimuksen puiteissa toteutetussa kyselyssä kohdistettiin paikoin voimakastakin kritiikkiä päätöksentekomenettelyyn ja taiteilija-apurahojen myöntöperusteisiin. Taidetoimikuntien päätöksenteon läpinäkyvyyden lisäämiseen on selkeästi kysyntää. Päätöksenteon läpinäkyvyyden lisääminen ei kuitenkaan saa merkitä, eikä oikein toteutettuna nähdäkseen myöskään merkitse, taidemaailman vertaisarviontipohjaisen autonomisuuden kaventamista. Läpinäkyvyys ei tällöin merkitse hallinnollisen ohjauksen (esim. tulosohjauksen ja normiohjauksen) kiristämistä, eikä päätöksenteon saattamista tiukemmin normaalien hallinnon oikeussuojamenettelyjen (hallintovalitus, kielteisen ratkaisun perusteluvollisuus) piiriin. Sen sijaan läpinäkyvyys merkitsee päätöksentekomenettelyn kulun, yleisten myöntökriteerien ja myönteisten päätösten perusteiden avaamista. Tällöin läpinäkyvyys toteutuu saattamalla päätöksenteko avoimemmin kulttuuripoliittisen keskustelun kohteeksi.

Taiteilija-apurahajärjestelmän toimivuutta voi lähestyä myös sosiaalisen oikeudenmukaisuuden käsitteen kautta. Tällöin järjestelmä on toimiva ohjatessaan tukensa heille, jotka ovat eniten tuen tarpeessa. Tämä ei kuitenkaan ole suomalaisen taiteilija-apurahalainsäädännön mukaista toimivuutta. "Sosiaaliset syyt" eivät ole suomalaisen lainsäädäntöön kirjattu apurahojen myöntöperuste lukuunottamatta avustuksina myönnettyjä kirjastoapurahoja koskevia poikkeuksia.

Samaten järjestelmän toimivuutta voi lähestyä sen oikea-aikaisuuden näkökulmasta. Tällöin taiteilija-apurahajärjestelmä on toimiva osoittaessaan tukensa taiteilijalle siinä vaiheessa hänen uraansa, kun tuolla tuella on suurin positiivinen vaikuttavuus. Suomalaiseen taiteilija-apurahalainsäädäntöön liittyy joitakin oikea-aikaisuutta painottavia luonteeltaan ohjeellisia normeja esimerkiksi nuorten vähimmäismäärästä ja pitkien apurahojen "korvamerkitsemisestä" jo näyttönsä antaneille taiteilijoille. Kaiken kaikkiaan oikea-aikaisuudella ei kuitenkaan ole merkittävää roolia suomalaisessa taiteilija-apurahajärjestelmässä.

KOKOAVIA PÄÄTELMIÄ

Tässä tutkimusraportissa on tarkasteltu kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen vaikutuksia. Yleisellä tasolla vaikutukset eivät näyttäyty kovin dramaattisina. Kielteisestä apurahapäätöksestä huolimatta taiteilijat jatkavat taiteellista työskentelyään, jolle he onnistuvat melko hyvin saamaan rahoitusta muista lähteistä – ennen kaikkea säätiöistä ja vapaiden taiteiden ulkopuolella ansiotyöstä taidelaitoksissa. Muun valtion taidetoimikuntalaitoksen myöntämän tuen rooli osoittautui tämän tutkimuksen perusteella yleisellä tasolla ainakin taloudellisessa mielessä hyvin vähäiseksi. Tuo tuki on pientä, sirpalemaista ja heikosti yksittäiselle henkilölle kumuloituvaa. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä, etteikö tuki voisi olla yksilötasolla ja etenkin meriittiarvoltaan merkittävä.

Se, että kielteisen päätöksen saaneet joutuvat monesti tekemään taiteelliseen työhön välillisesti liittyvää työtä (esimerkiksi opetustyö taideoppilaitoksessa) ja täysin ei-taiteellista työtä oman taiteellisen työskentelynsä ohella, varmastikin kiistatta vaikuttaa taiteilijan arkeen ja hänen taiteelliseen työhönsä. Lähes koskaan nuo vaikutukset eivät kuitenkaan lamaannuta taiteellista työtä kokonaan. Tosin tässä tutkimuksessa havaittiin, että kielteisen päätöksen negatiiviset psyykkiset vaikutukset ovat suurelle joukolle taiteilijoita merkittäviä ja joillekin kielteisen päätöksen tuottama pettymyksen tunne käy psyykkisesti ylivoimaiseksi.

Kielteinen taiteilija-apurahapäätös näyttäytyy tämän tutkimuksen valossa eräänä luonnollisena vaiheena, joka melko säännöllisin väliajoin koittaa jokaiselle ammattitaiteilijalle – toisille useammin ja toisille harvemmin. Muutamaa yksittäistä hakijaa lukuunottamatta tutkimuskohteena olleet kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneet olivat aiemmin saaneet ja hakeneet jotakin taiteilijatuen muotoa valtiolta tai säätiökentältä. Neljä viidestä oli hakenut aiemmin valtion taiteilija-apuraha ja kaksi viidestä oli sitä myös saanut, joskin taiteenalakohtaisat erot ovat tässä kohtaa merkittäviä. Noin kaksi kolmesta tarkasteluvuodelle kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen saaneista rahoitti tuona vuonna taiteellista työtään muilla apurahoilla tai taidepalkinnoilla. Kielteinen päätös ei siis useinkaan merkitse

taiteilijatuen ulkopuolelle jäämistä tarkastellaan asiaa sitten taiteilijauran kannalta pitkittäin tai yhden vuoden taiteellisen toiminnan rahoituksen kannalta poikkileikkauksena.

Yleisellä tasolla tutkimus osoittaa sen, että taiteellisen työskentelyn ja taiteilijan arkielämän kannalta kielteisen päätöksen negatiivisimmat vaikutukset – oli kyse sitten työttömyydestä, taiteellisen työn rahoitusvaikeuksista kuin myös päätöksen tuottamista kielteisistä psyykkisistä reaktioista – kohdistuivat voimakkaammin ja laajemmin naistaiteilijoihin kuin miestaiteilijoihin. Erityisen voimakkaasti monet kielteiset vaikutukset kohdistuivat nuoriin naiskuvataiteilijoihin. Tässä mielessä tämä tutkimus tukee jo myönteisiä päätöksiä tarkasteltaessa tehtyä havaintoa siitä, että taiteilija-apurahajärjestelmän syvärakenteessa sekä ennen kaikkea sen ja taiteilijoiden arkielämän välisissä kohtaamisissa on sellaisia elementtejä, jotka asettavat naistaiteilijat miestaiteilijoita heikompaan asemaan.³⁰ Vaikka vaikutusten erot miesten ja naisten välillä eivät monestikaan ole suuria, ne ovat systemaattisia.

Tutkimus yhdessä myönteisiä apurahapäätöksiä koskevan tutkimuksen³¹ kanssa osoittaa sen, että niukkuuden jakaminen mahdollisimman monelle on muotoutunut erääksi keskeiseksi suomalaisen taiteilijatukijärjestelmän rahanjakoa ohjaavista metaperiaatteista. Apurahojen suurta kumuloitumista niin yhden taiteilijan uraa pitkittäin kuin hänen yhden vuoden rahoitustaan poikkileikkauksena tarkastellen pyritään välttämään.³² Niukkuutta mahdollisimman monelle -periaate, vaikuttaa rakenteistuneen taiteilijatukijärjestelmäämme 1990-luvun aikana niin, että vuosikymmenen puolivälissä tapahtunutta luopumista 15-vuotisista taiteilija-apurahoista voinee hieman kärjistäen pitää sen manifestaationa. Onko taiteilijatukijärjestelmän tasolla tarkastellen tässä yhteydessä tehty siirtymä puhtaasta laatuajattelusta kohti jonkinlaista – joskin yksilötasolta irtaantunutta – sosiaalista oikeudenmukaisuutta? Ja onko tuo siirtymä tapahtunut huomaamatta vaiko tietoisin

³⁰ Myönteisiä päätöksiä koskevasta tarkastelusta ks. Rautiainen 2006 s. 62.

³¹ Rautiainen 2006.

³² Keinoja välttämiseen ovat käytännössä apurahojen ketjuttamisen välttäminen ja se, että jonkin kyseiselle vuodelle myönnetyn apurahan katsotaan heikentävän perusteita myöntää samalle henkilölle toisesta apurahamuodosta rahoitusta samalle vuodelle.

taidepoliittisessa tavoitteenasettelussa tapahtuneen painopistealueen muutoksen kautta?

LÄHTEET

TIETOKANNAT

HARAVA- harkinnanvaraisten valtionavustusten asiainkäsittelyjärjestelmä. Taiteen keskustoimikunta & opetusministeriö.

Alueellisten taidetoimikuntien myöntämät apurahat 2006. Alueellisten taide-toimikuntien Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikölle toimittamat tiedot. Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikön hallussa.

KIRJALLISUUS

Heikkinen, Merja (2003) The Nordic Model of Promoting Artistic Creativity. Artikkeliteoksessa: Duellund, Peter (toim.) *The Nordic Model. Nordic cultural policy in transition*. Copenhagen: Nordic Cultural Institute.

Heikkinen, Merja (2007) *Valtion taiteilijatuki taiteilijan määrittelijänä. Määrittelyvallan ehtoja ja ulottuvuuksia pohjoismaisen tukimallin suomalaisessa muunnelmassa*. Tutkimusyksikön julkaisuja n:o 32. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.

Karhunen, Paula (2007) *Taidetoimikuntien myöntämä tuki 2006 - Support granted by the Arts Councils 2006*. Tilastotiedote 2/2007. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.

Mäenpää, Olli (2003) *Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet*. Helsinki: Edita.

Rautiainen, Pauli (2006) *Taiteilija-apurahajärjestelmän toimivuus ja koettu vaikuttavuus. Selvitys valtion taiteilija-apurahan saajista 2002-2005*. Työpapereita 45. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.

Rensujeff, Kaija (2003) *Taiteilijan asema. Raportti työstä ja tulonmuodotuksesta eri taiteenaloilla*. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja n:o 27. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.

Suomen tilastollinen vuosikirja 2006. Helsinki: Tilastokeskus.

LIITE 1: Kyselylomake

Taiteen keskustoimikunta
Tutkimusyksikkö
PL 293
00171 HELSINKI

APURAHAPÄÄTÖSTEN VAIKUTTAVUUTTA KOSKEVA KYSELY

Vastatkaa kyselyyn ympäröimällä monivalintakysymyksissä kaikki sopivat vaihtoehdot ja täyttämällä avovastaukset annetuille riveille. Voitte halutessanne jatkaa vastauksianne erilliselle paperille.

1. Mikä on taiteilija-ammattinne?

2. Sukupuoli

- a. nainen
- b. mies

3. Äidinkieli

- a. suomi
- b. ruotsi
- c. muu, mikä? _____

4. Asuinkunta (mikäli asuinkuntanne ei ole Suomessa, mainitkaa myös asuinvaltio)

5. Syntymävuosi

LOMAKKEESSA KÄYTETYT TERMIT:

- **Valtion taiteilija-apurahalla** tarkoitetaan valtion 0,5-5 -vuotista taiteilija-apuraha, jonka myöntää taiteen keskustoimikunta tai jokin valtion taidetoimikunta.
- **Valtion apurahalla** tarkoitetaan kaikkia taiteen keskustoimikunnan ja sen jaostojen, valtion taidetoimikuntien, kuvataiteen näyttöapurahalautakunnan, kääntäjien ja kirjailijoiden kirjastoapurahalautakunnan sekä alueellisten taidetoimikuntien jakamia apurahoja taiteelliseen työskentelyyn tai taideprojekteihin.
- **Muulla apurahalla** taiteelliseen toimintaan tarkoitetaan kaikkia muita taiteellista työskentelyä tai taideprojekteja varten jaettavia apurahoja kuin yllä edellisissä kohdissa mainittuja. Tällaisia ovat muun muassa säätiöiden ja rahastojen (kuten Suomen kulttuurirahaston, Svenska Kulturfondetin, ESEKIn, LUSESIn jne.) sekä kuntien ja kaupunkien jakamat apurahat.

6. Oletteko koskaan hakenut taiteelliseen työskentelyynne muuta apuraha kuin vuodelle 2006 hakemaanne taiteilija-apuraha?

- a. Vuoden 2006 valtion taiteilija-apuraha on ainoa apuraha, jota olen koskaan hakenut
- b. Olen hakenut myös muuna ajankohtana valtion taiteilija-apuraha
- c. Olen hakenut myös muuta valtion apuraha kuin valtion taiteilija-apuraha
- d. Olen hakenut apuraha myös muualta kuin valtiolta

7. Oletteko koskaan saanut taiteelliseen työskentelyynne apuraha?

- a. Olen saanut valtion taiteilija-apuraha
- b. Olen saanut muuta valtion apuraha
- c. Olen saanut apuraha muualta kuin valtiolta
- d. En ole ikinä saanut apuraha taiteelliseen työskentelyyni

8. Miten rahoititte vuonna 2006 taiteellisen työskentelyenne?

- a. taiteellista työtä tekemällä,
mitä työtä? _____
- b. opetustyötä tekemällä,
mitä työtä? _____
- c. muuta työtä kuin taiteellista työtä ja opetustyötä tekemällä,
mitä työtä? _____
- d. sosiaaliturvaan ja/tai toimeentuloturvaan kuuluvien tukien avulla,
minkä tukien? _____
- e. säästöjä tai muuta omaa rahaa käyttämällä
- f. taidepalkinnoilla
- f. apurahoilla
- g. muulla tavoin,
miten? _____
- h. en kyennyt rahoittamaan taiteellista työskentelyäni / en työskennellyt taiteellisesti

Voitte selostaa halutessanne yksityiskohtaisemmin, kuinka rahoititte taiteellisen työskentelyenne?

9. Mikäli saitte taiteelliseen työskentelyenne vuonna 2006 apurahaa luetelkaa ne tahot, joilta saitte apurahaa.

10. Oletteko ollut vuonna 2006 työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa?

- a. en
- b. kyllä, _____ kuukautta

Mikäli olette ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa, oletteko saanut vuonna 2006 työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea

- a. kyllä koko työttömyysaikani
- b. osan työttömyysajastani
- c. en ole saanut työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea

Mikäli olette olleet vuonna 2006 työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ette ole saaneet työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea koko työttömyysaikanne, niin mistä tämä johtuu?

11. Arvioikaa, kuinka todennäköisenä piditte hakiessanne vuodelle 2006 valtion taiteilija-apurahaa sitä, että olisitte saanut kyseisen apurahan.

- a. erittäin todennäköisenä
- b. todennäköisenä
- c. epätodennäköisenä
- d. erittäin epätodennäköisenä
- e. en osaa sanoa

12. Mistä teidän arvionne mukaan johtuu se, ettette saaneet vuodelle 2006 hakemaanne valtion taiteilija-apurahaa?

13. Muuttiko kielteinen apurahapäätös vuodelle 2006 suunnittelemaanne taiteellista työskentelyä?

- a. kielteisen apurahapäätöksen johdosta en työskennellyt taiteellisesti
- b. suunnitelmani ei muuttunut
- c. suunnitelmani muuttui, kuvaile lyhyesti muutoksia:

14. Aiheuttiko kielteinen taiteilija-apurahapäätös teille muita käytännön ongelmia?

- a. ei
- b. kyllä, millaisia?

15. Haitteko ja saitteko vuodelle 2007 valtion taiteilija-apurahaa?

- a. en hakenut
- b. hain, mutta en saanut
- c. hain ja sain

16. Kuinka arvioisitte valtion taiteilija-apurahan hakuprosessia? Saitteko esimerkiksi riittävästi tietoa apurahan hakemisesta, myöntöperusteista ja päätöksenteosta?

17. Muita mielipiteitänne taiteilija-apurahajärjestelmästä

KIITOS VASTAUKSESTANNE!

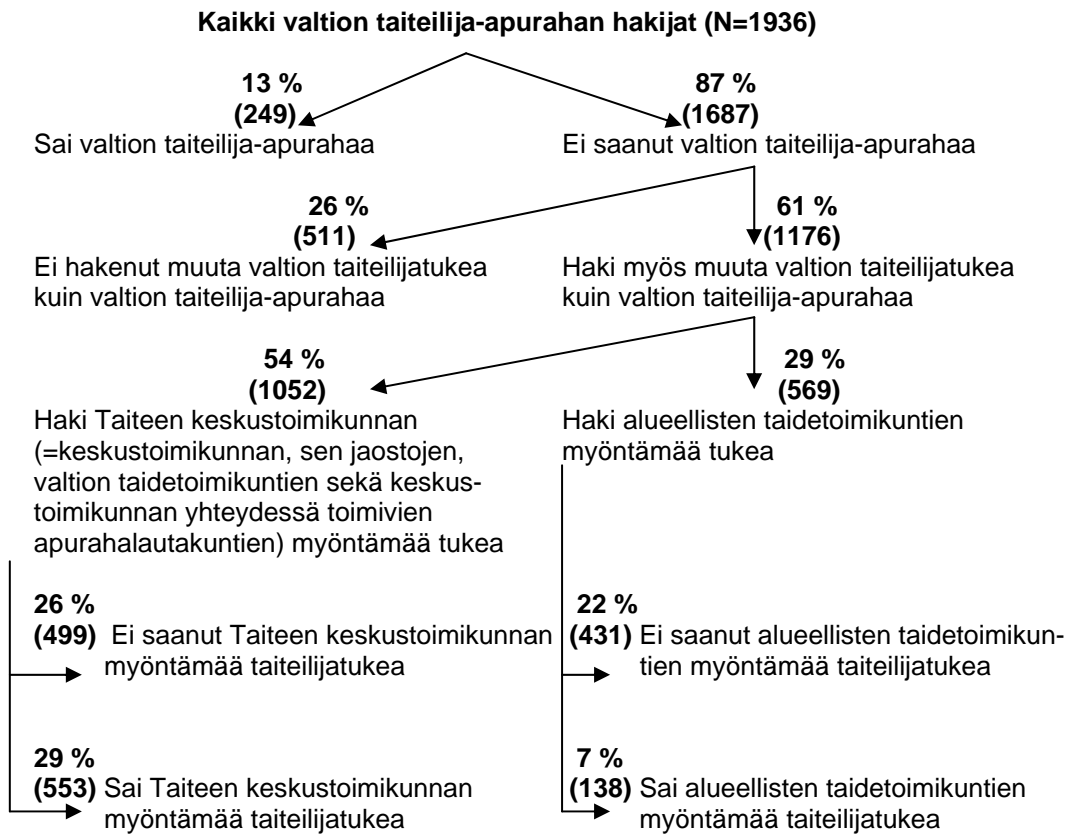
LIITE 2: Kielteisen valtion taiteilija-apurahapäätöksen vuodelle 2006 saaneiden hakema muu valtion taiteilijatuki

KUVIOIDEN SELITE:

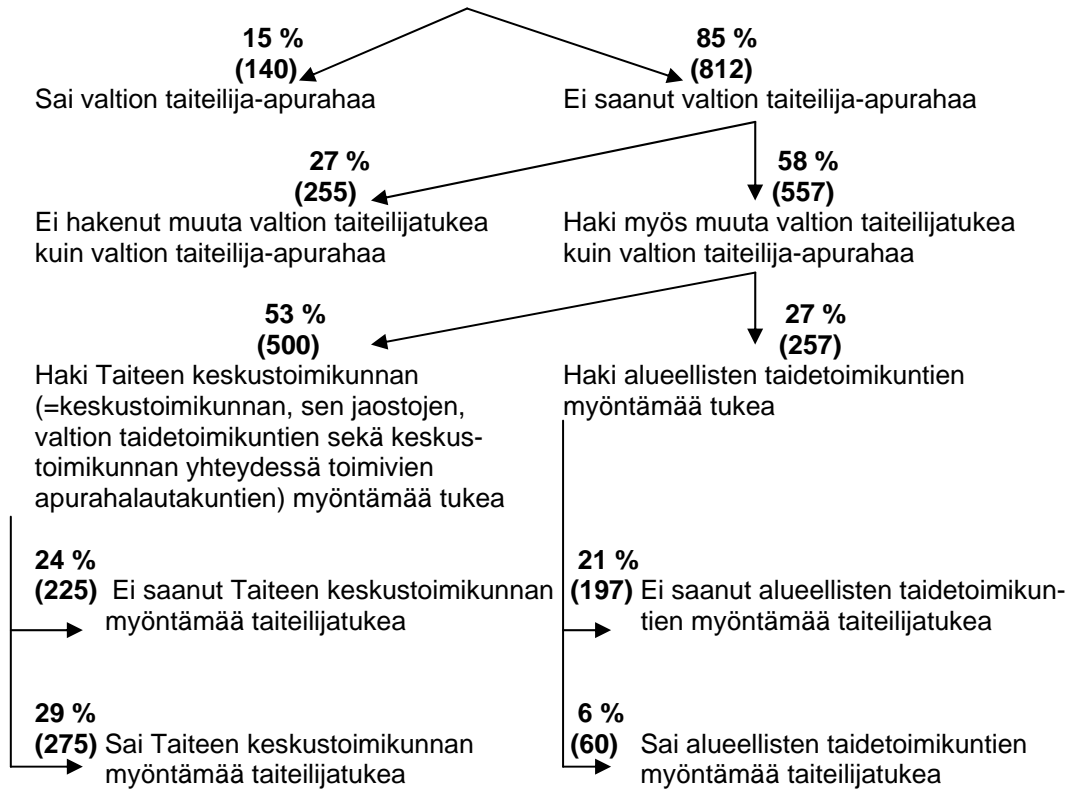
Kuvioissa valtion taiteilijatuella tarkoitetaan Taiteen keskustoimikunnan, sen jaostojen, valtion taidetoimikuntien, alueellisten taidetoimikuntien sekä keskustoimikunnan yhteydessä toimivien apurahalautakuntien jakamaa tukea yksittäisille taiteilijoille. Valtion taiteilijatukeen ei sisälly taiteen valtionpalkintoja, taiteilijaprofessuureja ja läänintaiteilijan toimia.

Taiteen keskustoimikunnan myöntämällä tuella tarkoitetaan kaikkea muuta valtion taiteilijatukea kuin alueellisten taidetoimikuntien jakamaa tukea.

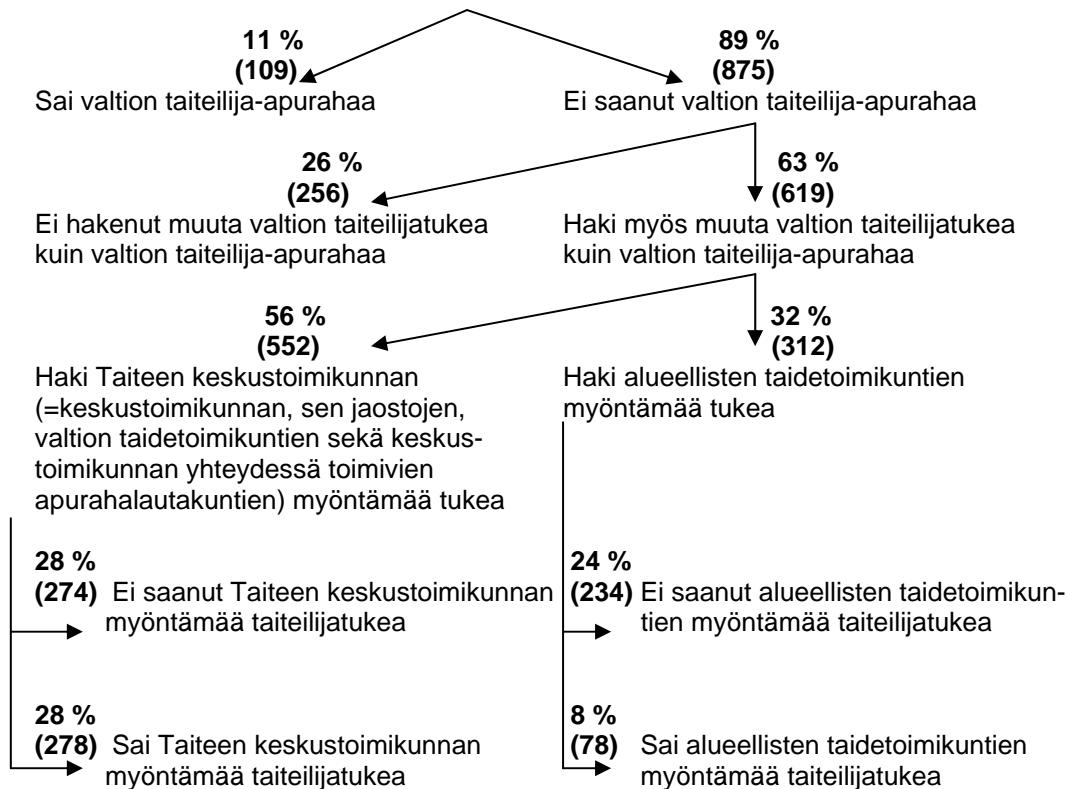
Sulkuihin merkitty luku viittaa kyseiseen luokkaan kuuluviin henkilöihin ja prosenttiluku heidän suhteelliseen osuuteensa kaikista kuviossa käsiteltävistä taiteilija-apurahan hakijoista (=kuvion N).

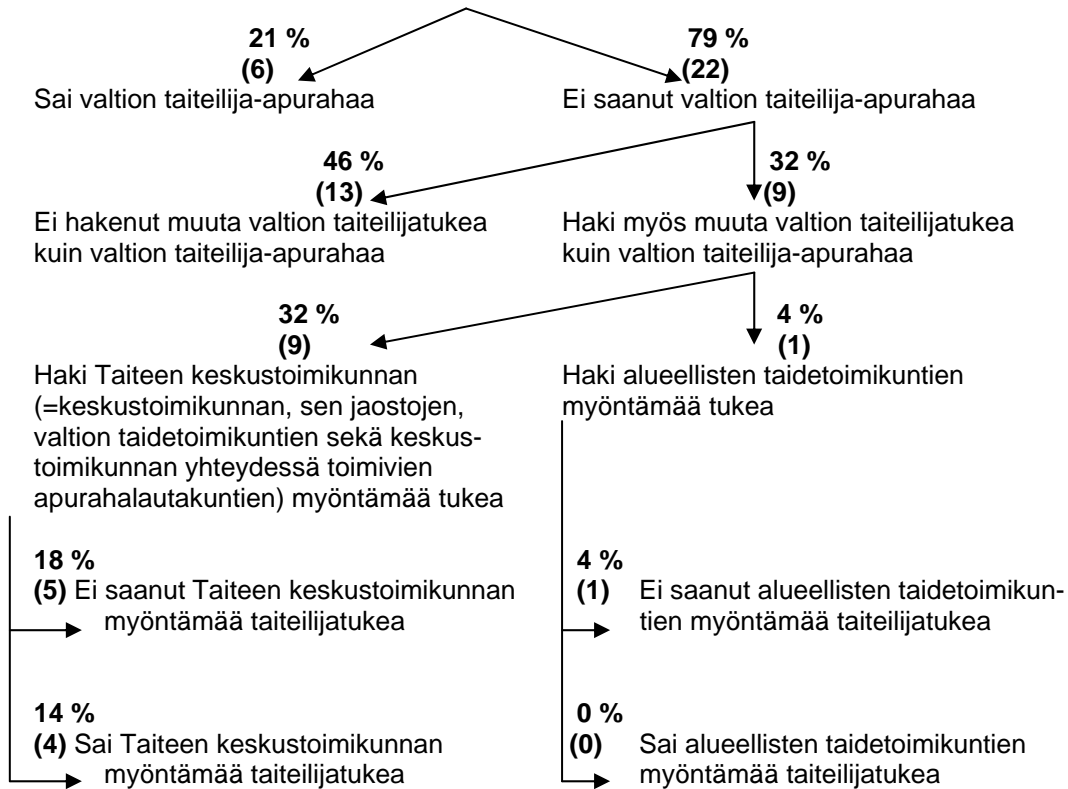
Miespuoliset valtion taiteilija-apurahan hakijat (N=952)

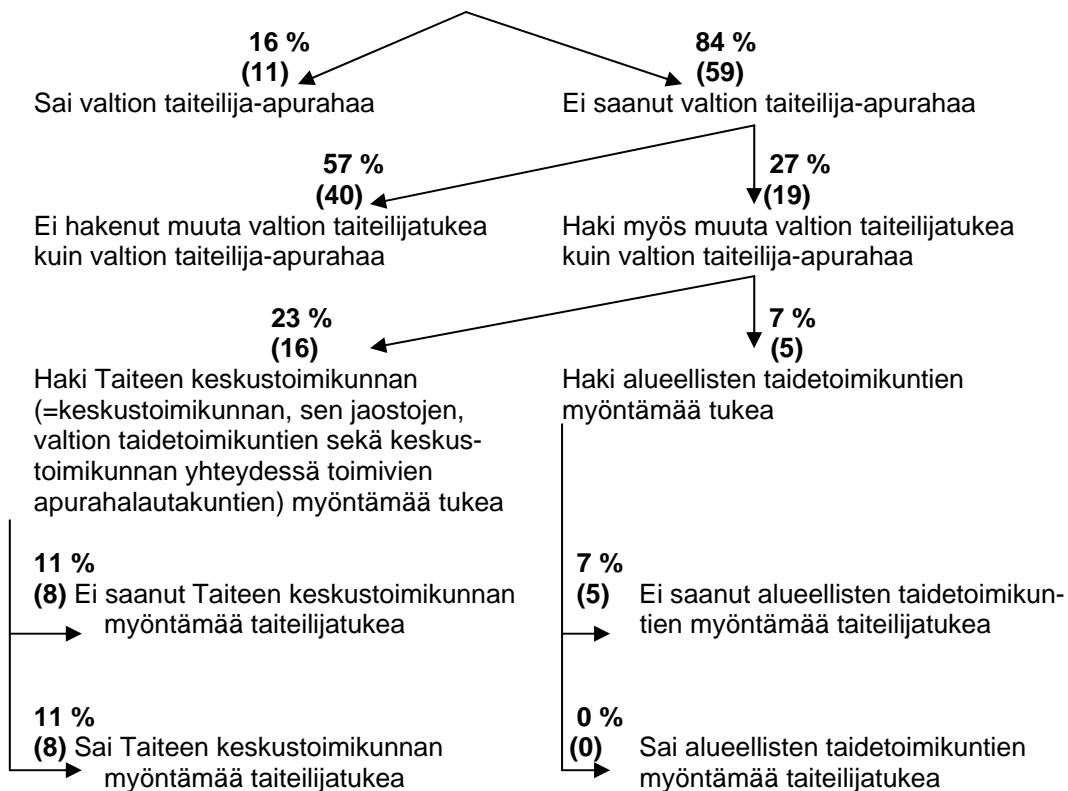
Naispuoliset valtion taiteilija-apurahan hakijat (N=984)

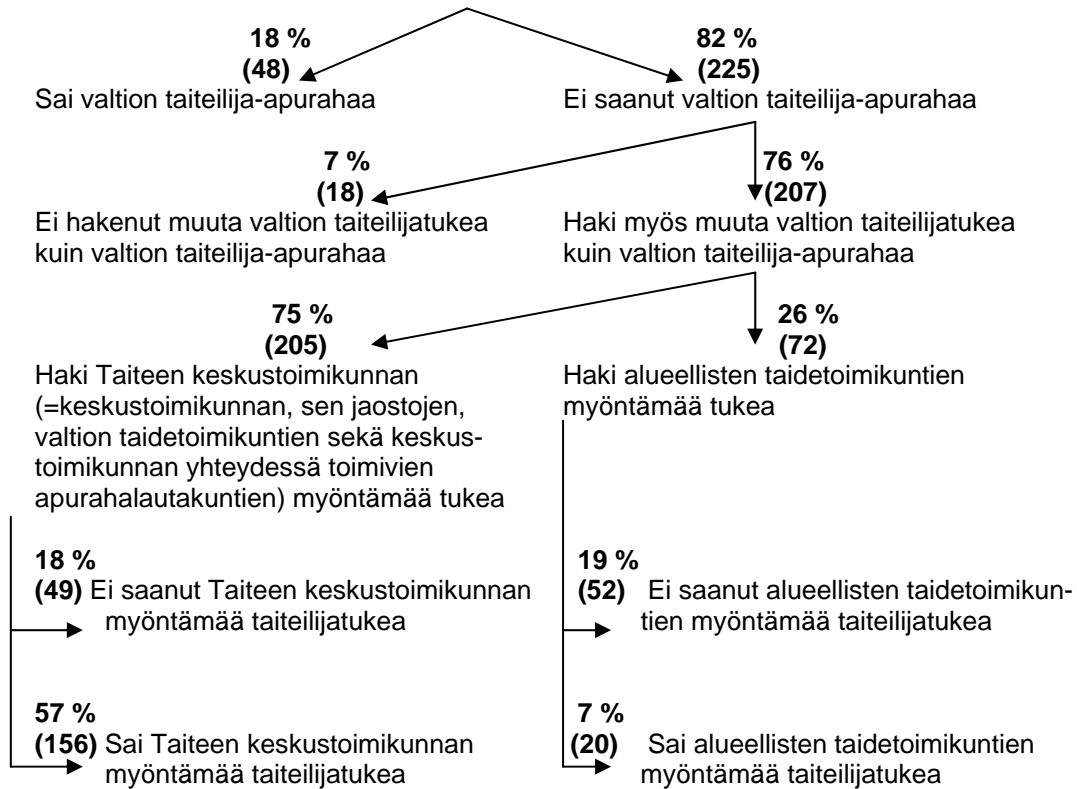
Arvostelijoita edustavat valtion taiteilija-apurahan hakijat (N=28)

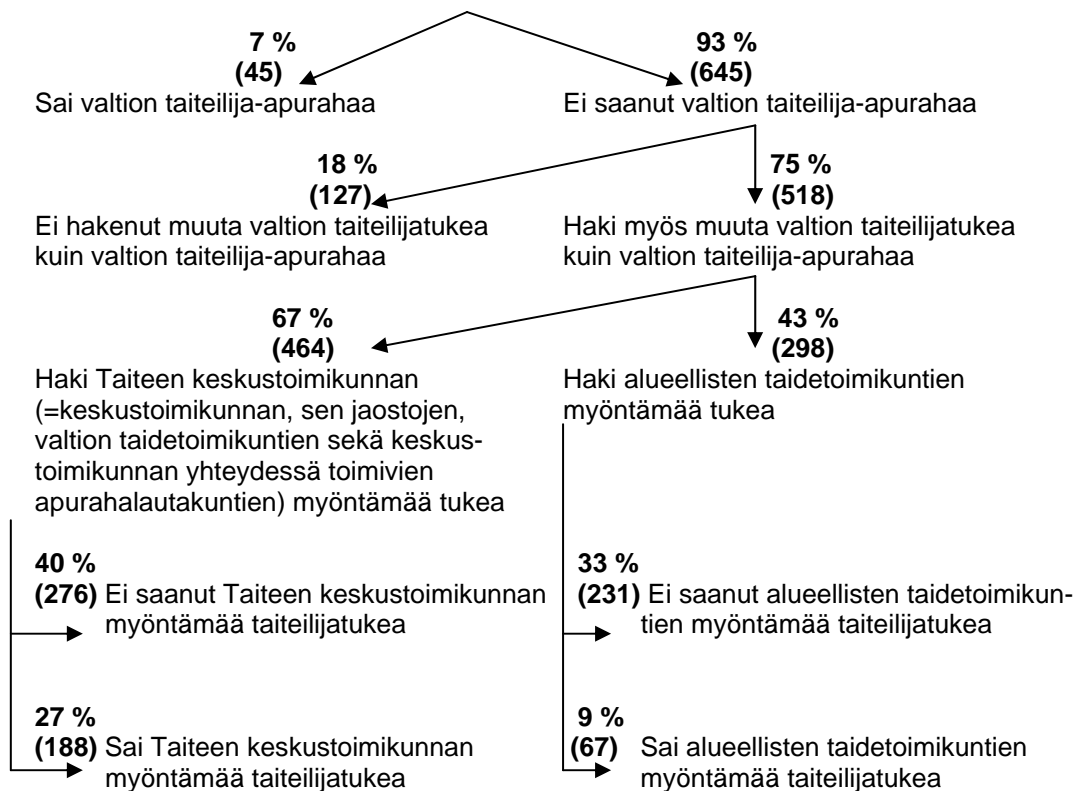
Elokvataidetta edustavat valtion taiteilija-apurahan hakijat (N=70)

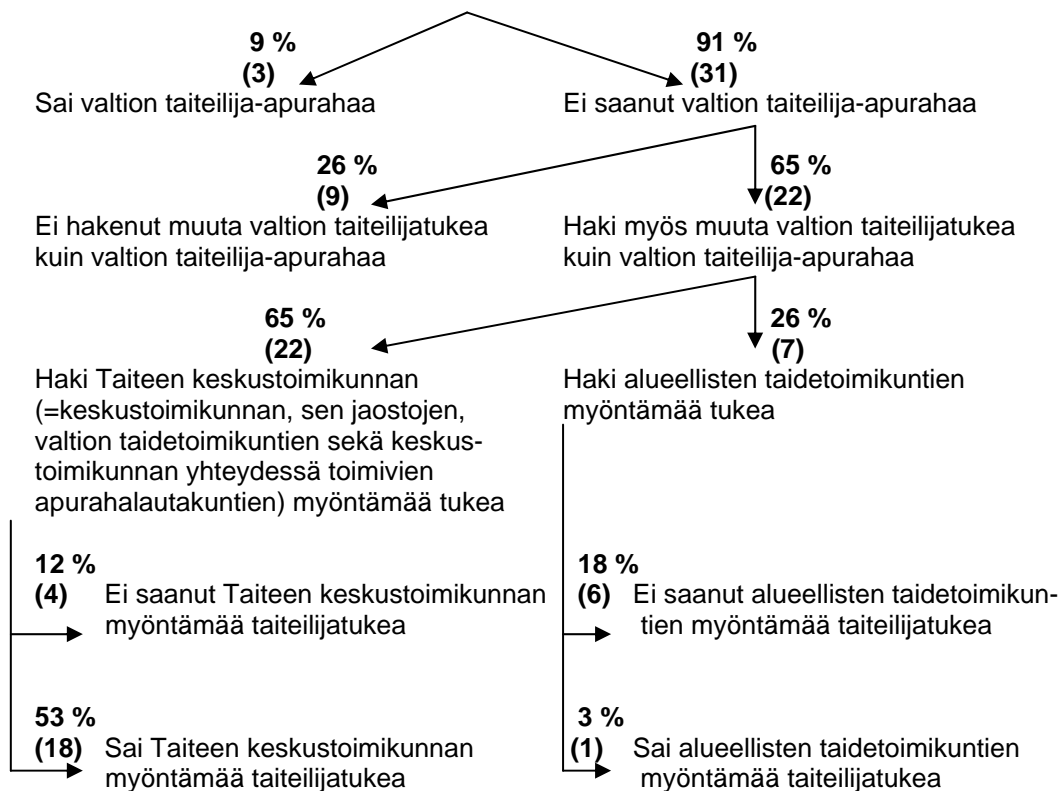
Kirjallisuutta edustavat valtion taiteilija-apurahan hakijat (N=273)

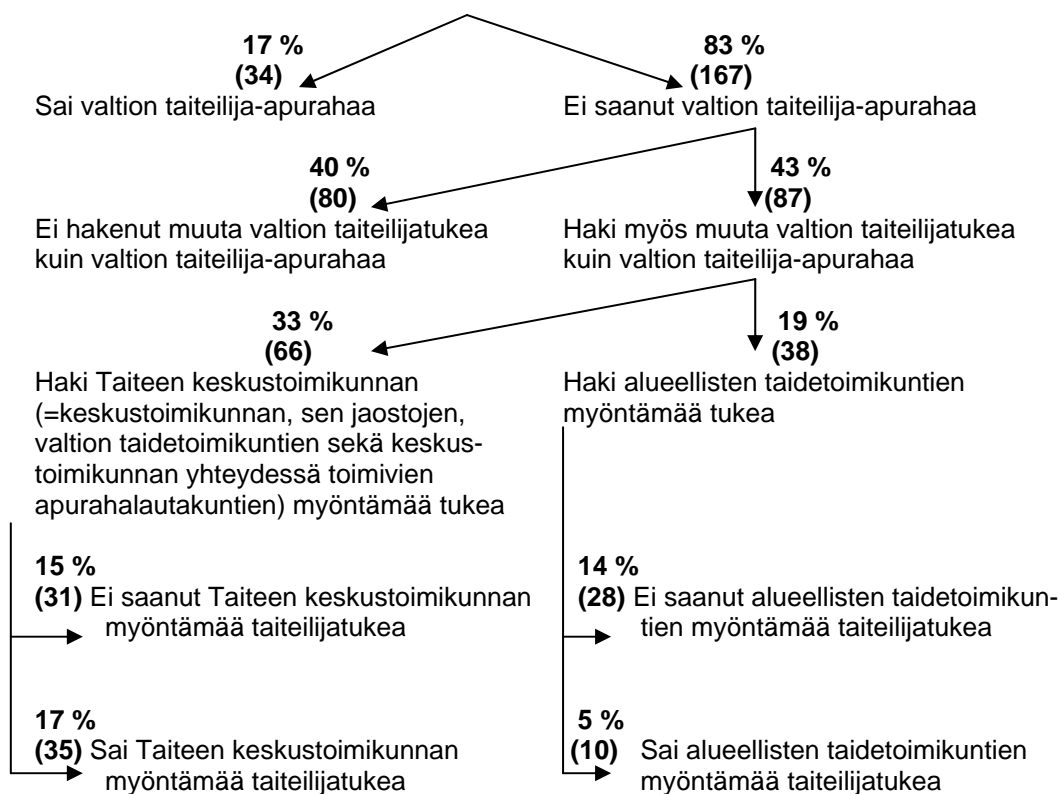
Kuvataidetta edustavat valtion taiteilija-apurahan hakijat (N=690)

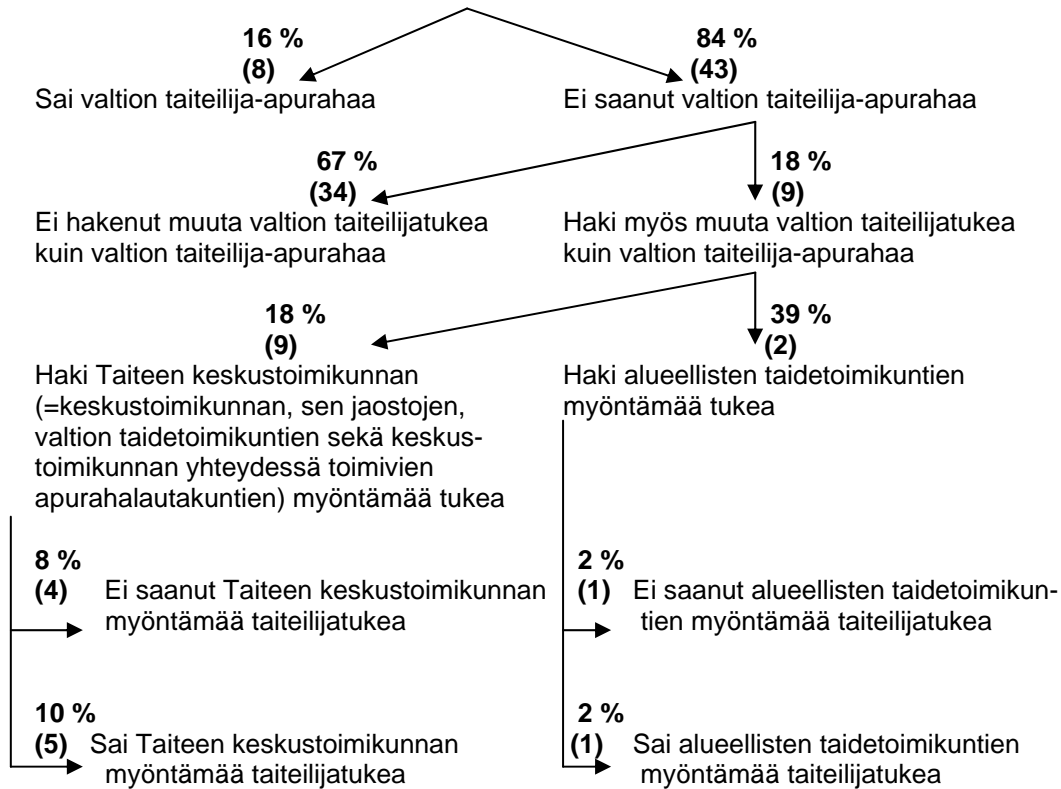
Mediataidetta edustavat valtion taiteilija-apurahan hakijat (N=34)

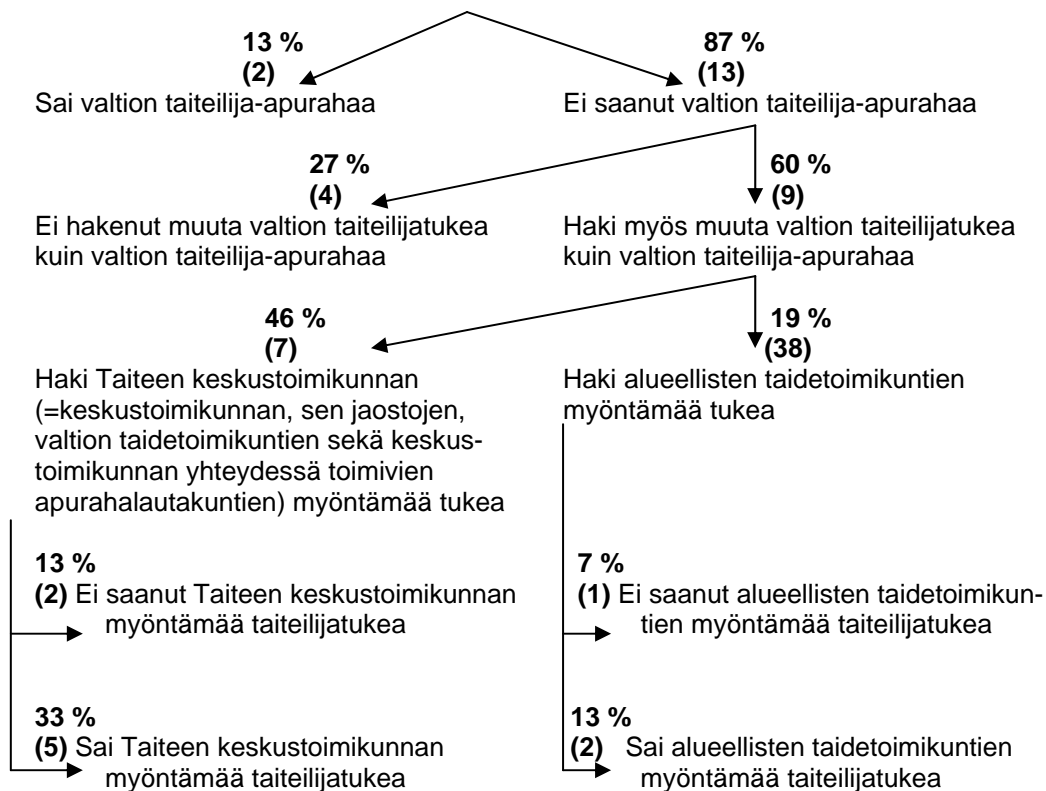
Näyttämötaidetta edustavat valtion taiteilija-apurahan hakijat (N=201)

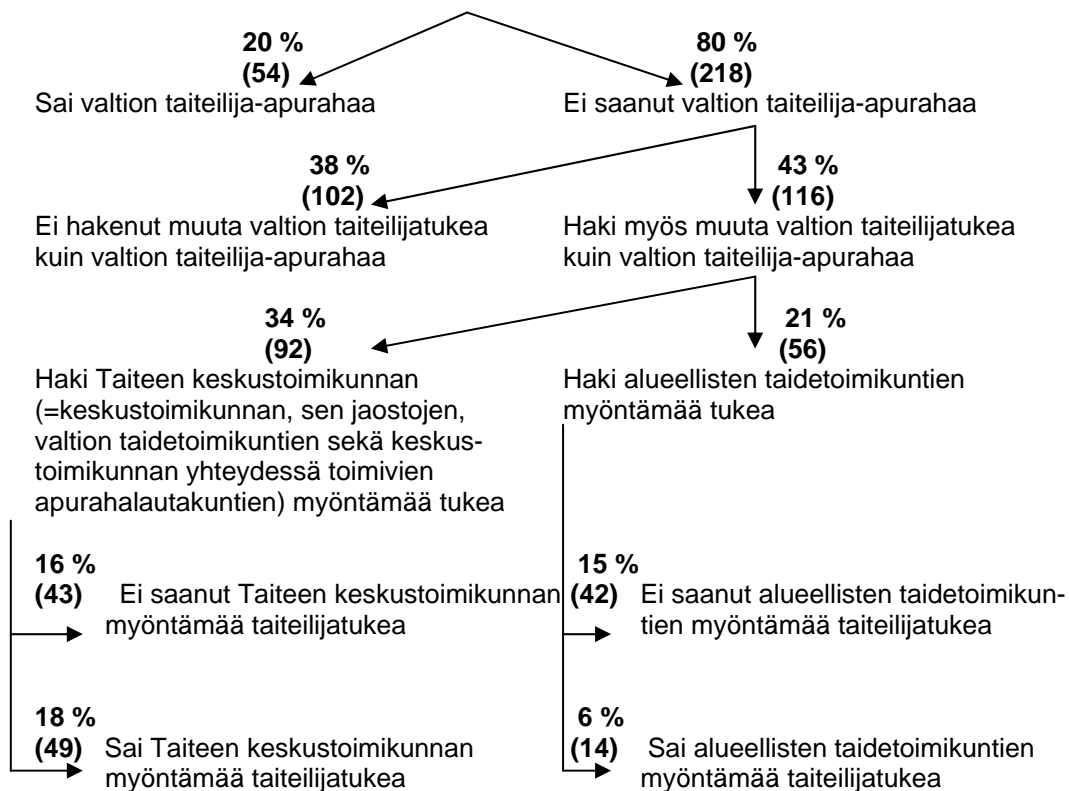
Rakennustaidetta edustavat valtion taiteilija-apurahan hakijat (N=51)

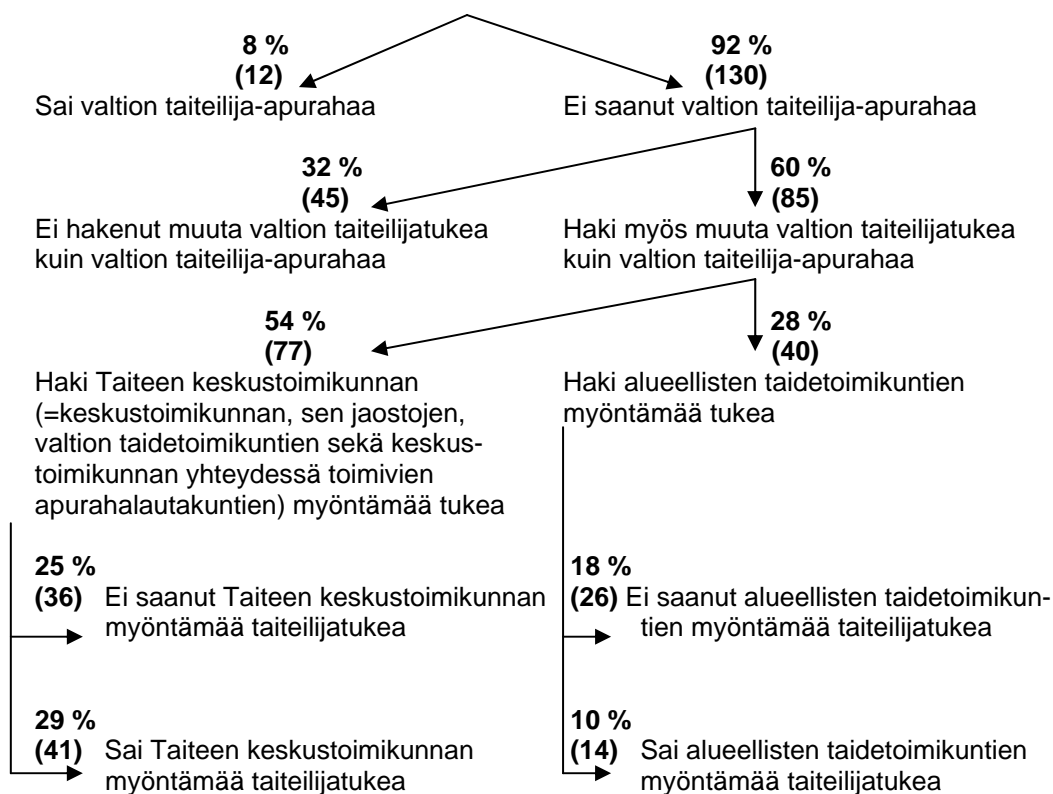
Sirkustaidetta edustavat valtion taiteilija-apurahan hakijat (N=15)

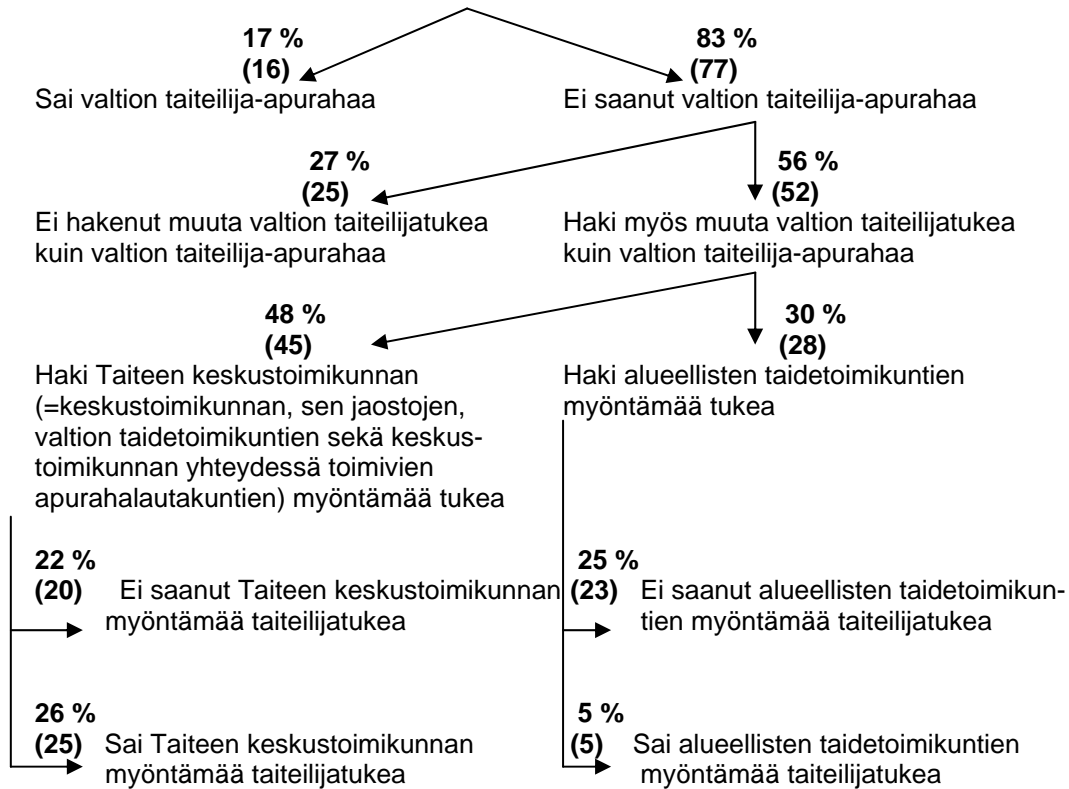
Säveltaidetta edustavat valtion taiteilija-apurahan hakijat (N=272)

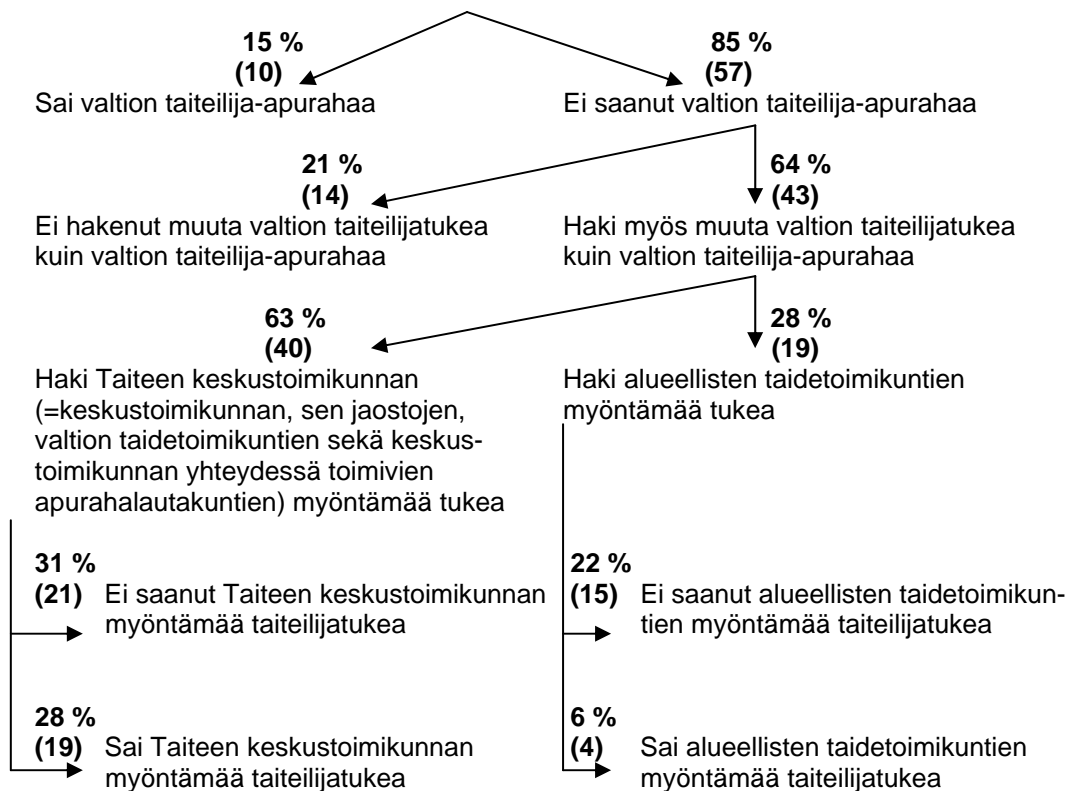
Taideollisuutta edustavat valtion taiteilija-apurahan hakijat (N=142)

Tanssitaidetta edustavat valtion taiteilija-apurahan hakijat (N=93)

Valokuvataidetta edustavat valtion taiteilija-apurahan hakijat (N=67)

LIITE 3: Vuodelle 2007 myönteisen ja kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen valtion kuvataidetoimikunnalta saaneiden sijoittuminen Arts Fact -rankingissa 20.7.2007

Alla olevassa taulukossa on kuvattuna vuodelle 2007 myönteisen ja kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen valtion kuvataidetoimikunnalta saaneiden sijoittuminen Arts Facts -rankingissa (www.artfacts.net) 20.7.2007. Kaikista kuvataidetoimikunnalle osoitetuista taiteilija-apurahahakemuksista myönteiseen päätökseen johti 6 %.

	Sija 1-5000	Sija 5001-10000	Sija 10001-15000	Sija 15001-20000	Sija yli 20000	Ei sijoitusta	% saanut Art Facts sijoituksen
Pitkä taiteilija-apuraha (3-5 vuotta)	1	3	3	1	0	18	31 %
Lyhyt taiteilija-apuraha (½-1 vuotta)	0	0	0	0	1	16	6 %
Kielteinen päätös	3	5	10	9	12	668	6 %
<i>% vähintään tälle välille Art Facts -rankingissa sijoittuneista saanut myönteisen päätöksen</i>	25 %	33 %	28 %	23 %	19 %		

Taulukko osoittaa sen, että korkealla Arts Facts -sijoituksella on pitkän taiteilija-apurahan saamisella on selvä yhteys. Voineen siis olettaa, että molempien taustalla on samantyyppinen laatukäsitys. Lyhyen taiteilija-apurahan ja Arts Facts -noteerauksen välillä ei sen sijaan ole merkittävää yhteyttä. Vaikuttaakin siltä, että lyhyen apurahan saajat ja pitkän apurahan saajat osallistuvat toisistaan ainakin jossakin määrin erillisiin laatuperusteisiin apurahakamppailuihin.

ENGLISH SUMMARY

Working papers
Publication no. 46
Research unit of the Arts Council of Finland
Helsinki 2008

Pauli Rautiainen:

"UNFORTUNATELY WE COULD NOT..." – EFFECTS OF DENIAL DECISIONS ON GRANTS

BACKGROUND TO THE STUDY

In Finland, direct state support for individual artists plays a major role in the situation of artists. The Artists' Grants Act, adopted in 1969, established the support schemes of working grants, project grants and artists' professorships. Working grants for artists are the most important scheme of support both in financial terms and in terms of prestige. They are awarded for periods ranging from six months to five years. About 2,000 artists apply for working grants annually. Of these, 500 artists receive them. They represent all fields of art. The annual sum granted is the same for all recipients (€ 14,963 in 2006). The basic criterion for distributing state support for artists is artistic quality. The applicant's social and economic situation is not to be considered in the decision-making.

AIM, DATA AND METHODS

This study looks at the functionality and effectiveness of the working grant system from the viewpoint of the artist who receives a denial decision on his or her working grant application. The study has two parts.

The first part contains statistical analyses of how well the artists who received a denial decision on a working grant for the year 2006 succeeded in getting other forms of state support (i.e. project grants, travel grants, library

grants) for that year. The data has been obtained from the joint grant register of the Arts Council of Finland and the Ministry of Education (Harava-register).

The second part of the study contains the results of a survey based on recipients' assessments of the effects of the denial decision and the functionality of the working grant system. The study population consists of artists who applied for a working grant for 2006. A questionnaire was sent to a total of 712 artists and the response rate was 64 per cent.

RESULTS

In general, a denial decision does not have a very dramatic effect on either the artistic work or the financial situation of an artist. Despite the decision artists continue their artistic work, for which they manage quite well to find funding from other sources. In the field of free arts (ie. literature, visual arts, photography) the main sources of alternative funding are foundations, although in literature, library grants for creative literature work granted by a special governmental body (Board for grants and subsidies to writers and translators) have significant importance. In the field of the more institutionalized arts (i.e. theatre) the artist often gets a salary from art institutions.

According to the survey and statistical analyses carried out in the study, other forms of state grants do not generally have any special financial significance for the artists receiving a denial decision. The only major exception is the earlier mentioned library grant for writers. In other forms of state grants, the sum of money granted is often quite small and it is very rare that one artist should receive several different grants within the same year. Nevertheless, other forms of state grants sometimes have financial significance for individuals who have received a denial decision..

These artists often have several income sources and hold multiple jobs. They often get the money needed to finance their artistic work from jobs which are arts-related (i.e. teaching in an art school), but quite many work at least part-time or part of the year in a non-art job. Artists' financial need to

work in an arts-related or a non-art job in addition to doing their artistic work definitely influences their everyday life and artistic work. This study, however, has shown that this does not inhibit artistic work. Finnish artists seem to be used to the situation. In fact, previous studies have shown that multiple jobholding and several income sources actually characterise their working life and career .

Since the working grant application holds the promise of a more stable working environment and the opportunity to fully concentrate on uncompelled and freely chosen artistic work, a denial decision often has considerably negative mental effects. It is a disappointment which some can take as a major sign of personal failure. In such cases a denial decision devitalizes artistic work and can cause or worsen psychic problems. According to the survey negative mental effects are quite common, but only rarely do they become unconquerable.

This and previous studies have shown that getting a negative working grant decision is just a normal juncture, which happens quite regularly to every professional artist. Some get it more often and some less. Almost all the artists in the study population had previously applied for and got some kind of grant either from the state or from foundations. About 80 % had applied previously for a working grant and 40 % had also received one – although it is worth noting that the differences among different fields of arts were notable.

According to this study female artists in comparison with male artists more often face all the negative effects of a denial decision – whether we are speaking about unemployment, difficulties in financing artistic work or mental reactions to the decision. Female artists representing visual arts experienced extremely strong negative effects. This supports the findings of previous studies that although the working grant system itself seems to operate quite equally between sexes, its relation to other systems (such as the social security system) and real life situations seems to cause more problems for women than for men.

This study, in connection with the previous study about the functionality and effectiveness of the state's working grant system³³, shows how the principle of distributing grants to as many as possible has become one of the central metaprinciples guiding the grant decision-making process. Arts? councils tend to refrain from situations where large numbers of grants are acquired by one artist within a year or within the artist's career. It seems that the "to as many as possible" principle was adopted by the state support system during the 1990s. The decision to shelve the system of 15- year-long working grants made in the middle of the 1990s can be seen as the manifestation of that principle. That leads me to ask: Is the Finnish state support system in general level shifting from pure quality thinking towards some kind of social fairness? And does that shifting go back to explicitly made cultural political decisions or has it happened quite unintentionally?

³³ Rautiainen Pauli 2006: Taiteilija-apurahajärjestelmän toimivuus ja koettu vaikuttavuus. Selvitys valtion taiteilija-apurahan saajista 2002-2005. Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 2006. (Publication contains english summary: Artists' grants in action: functions of the state working grant system.)

Työpapereita - Working Papers
Tutkimusyksikkö, taiteen keskustoimikunta
Research Unit, the Arts Council of Finland
(ISSN 0788-5318):

- n:o 1 Ritva MITCHELL & Sari KARTTUNEN: Why and How to Define an Artist? Types of Definitions and their Implications for Empirical Research Results.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1991. ISBN 951-47-4484-5
- n:o 2 Matti LAHTINEN: Evaluating Music Policy. Applying Ethnomusicological Frame of Reference of the Study of "A Political System Directing the Production of Music".
The Arts Council of Finland. Helsinki 1991. ISBN 951-47-4485-3
- n:o 3 Tuulikki KARJALAINEN: Kuhmo Chamber Music Festival. The Structure of the Festival's Economy and the Economic Impact of Festival.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1991. ISBN 951-47-4486-1
- n:o 4 Auli IRJALA: Säveltaiteilijatutkimus. Tutkimusjoukon kokoaminen.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 1991. ISBN 951-47-4417-9
- n:o 5 Auli IRJALA: Selvitys musiikki-instituuttien toiminnasta vuosina 1987-1989.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 1991. ISBN 951-47-4487-X
- n:o 6 Auli IRJALA: The Socio-economic Position of Composers and Musicians in Finland. Collection of Data.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1991. ISBN 951-47-4538-8
- n:o 7 Ritva MITCHELL: On the Arts and Employment in Finland.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1991. ISBN 951-47-4541-8
- n:o 8 Presentation av forskningsprojekt och publikationer 20.3.1991.
Centralkommissionen för konst. Helsingfors 1991. ISBN 951-47-4542-6
- n:o 9 Paula KARHUNEN: Kuka on näyttämötaiteilija? Näyttämötaiteilijatutkimuksen lähtökohtia.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 1991. ISBN 951-47-4649-X
- n:o 10 Paula KARHUNEN: Who is a Scenic Artist? Starting Points in the Study on Scenic Artists.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1991. ISBN 951-47-4666-X
- n:o 11 Ritva MITCHELL: Patterns of Cultural Participation and Consumption in Finland in the 1980's.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1991. ISBN 951-47-5492-1
- n:o 12 Auli IRJALA: Valtion tuki säveltaiteilijoille 1980-luvulla.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 1991. ISBN 951-47-5493-X
- n:o 13 Ilkka HEISKANEN och Pasi SAUKKONEN: Kulturen och den regionala utvecklingen. En översikt över de finländska forskningsprojekten.
Centralkommissionen för konst. Helsingfors 1991. ISBN 951-47-5721-1
- n:o 14 Paula KARHUNEN: Valtion tuki näyttämötaiteilijoille vuosina 1980-1991.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 1992. ISBN 951-47-5921-4
- n:o 15 Sari KARTTUNEN: Kuvataiteilijan ammatti. Katsaus viimeaikaisiin tutkimussuuntauksiin taiteilijan asema -tutkimuksen näkökulmasta.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 1992. ISBN 951-47-6166-9
- n:o 16 Survey on the Economic Situation and Social Status of the Artist in Finland.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1992. ISBN 951-47-6266-5
- n:o 17 Auli IRJALA: A Minority in Music. Women as Professional Composers and Musicians.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1992. ISBN 951-47-6765-9
- n:o 18 Danielle CLICHE, Auli IRJALA and Eija RISTIMÄKI: National Cultural Policy Framework and Trends in Finland.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1993. ISBN 951-47-8200-3
- n:o 19 Merja HEIKKINEN and Paula KARHUNEN: Focus and Functions of Public Support for Artists in Finland.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1993. ISBN 951-47-8693-9
- n:o 20 Eija RISTIMÄKI: The Role of Intermediary Bodies within the Finnish Public Cultural Administration.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1994. ISBN 951-53-0226-9

- n:o 21 Paula KARHUNEN: The Interaction between Artists' Professional Training and Employment in the Field of Finnish Theatre.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1994. ISBN 951-53-0227-7
- n:o 22 Merja HEIKKINEN: Effects of Direct Support on Artists' Incomes.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1994. ISBN 951-53-0228-5
- n:o 23 Henriikki HEIKKA: The Helsinki Metropolitan Area as a National and International Cultural Centre Area.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1994. ISBN 951-53-0229-3
- n:o 24 The Finnish Reply to the Inquiry Concerning the Role of the State in the National and International Cultural Development. Seminar "The Cultural Responsibility of the State", Stockholm, 19-20 August, 1994.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1994. ISBN 951-53-0230-7
- n:o 25 Merja HEIKKINEN & Sari KARTTUNEN: Defining Art and Artists as a Methodological Problem and a Political Issue. Paper Prepared for the ECPR Planning Session, Politics and the Arts, Bordeaux, April 27th - May 2nd 1995.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1995. ISBN 951-53-0972-7
- n:o 26 Merja HEIKKINEN and Paula KARHUNEN: Does Public Support Make a difference, and for Whom? The Role of Direct Support for Artists in Different Art Forms and its Relations to the Situation of Women Artists.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1996. ISBN 951-53-1013-X
- n:o 27 Paula KARHUNEN: Kuinka lama vaikutti? Näyttämö- ja säveltaiteilijoiden toimeentulo ja julkinen tuki vuonna 1992 sekä tulotason muutokset 1989-1992.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1997. ISBN 951-53-1470-4
- n:o 28 Merja HEIKKINEN & Paula KARHUNEN: Social Position of Artists in Finland.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1997. ISBN 951-53-1606-5
- n:o 29 Sari KARTTUNEN: Valokuvataiteen taiteilija-apurahat: Selvitys määrällisestä kehityksestä ja jakaumasta sekä merkityksestä 1970-1999. State artist grants in photographic art: Survey of quantitative development, distribution and effects 1970-1999.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1999. ISBN 952-5253-14-7
- n:o 30 Paula KARHUNEN: A portrait of a woman as an artist: Some research results concerning the career paths of female artists.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1999. ISBN 952-5253-15-5
- n:o 31 Merja HEIKKINEN: Sirkus- ja estraditaiteilijat. Raportti kyselytutkimuksesta.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1999. ISBN 952-5253-16-3
- n:o 32 Paula KARHUNEN: Trained artists at the market place. An overview of the graduate-surveys.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1999. ISBN 952-5253-17-1
- n:o 33 Sari KARTTUNEN: The earnings of photographic artists in Finland. An income profile based on quantitative data from 1989 and 1992.
The Arts Council of Finland. Helsinki 1999. ISBN 952-5253-19-8
- n:o 34 Sari KARTTUNEN: Exactly who and what is a photographic artist? Experimenting with emic criteria in a 'status-of-an-artist study'.
The Arts Council of Finland. Helsinki 2000. ISBN 952-5253-20-1
- n:o 35 Terhi AALTONEN: Taiteilijoiden verotuksesta ja sosiaaliturvasta Suomessa ja Irlannissa.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 2000. ISBN 952-5253-24-4
- n:o 36 Tiina KUKKONEN: Festivaalit 1996-2000. Tilastotietoa kulttuuritapahtumien julkisesta tuesta, taloudesta ja yleisöistä.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 2000. ISBN 952-5253-30-9
- n:o 37 Tiina KUKKONEN: Festivaalien talous 1999. Finland Festivals ry:n jäsenten talouden rakenne 1999 ja kehitys vuodesta 1993.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 2001. ISBN 952-5253-35-X
- n:o 38 Paula KARHUNEN: Suomalaisten säveltaiteilijoiden Teosto-tulot vuonna 1998.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 2001. ISBN 952-5253-37-6
- n:o 39 Paula KARHUNEN & Kaija RENSUJEFF: Preliminary findings from a survey on the economic and labour market situation of Finnish artists.
The Arts Council of Finland. Helsinki 2002. ISBN 952-5253-42-2
- n:o 40 Elina JOKINEN: Kirjastoapurahat ja -avustukset kaunokirjallisuuden tukimuotona.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 2002. ISBN 952-5253-44-9
- n:o 41 Paula KARHUNEN & Mikko NIININEN: Taidealojen ammattikoulutus - esiselvitys.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 2003. ISBN 952-5253-45-7

- n:o 42 Kaija RENSUJEFF: "Uusia mahdollisuuksia ja pieniä läpimurtoja!" - Taiteilijat vuoden 2000 kyselytutkimuksessa ja väestölaskennassa.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 2005. ISBN 952-5253-54-6
- n:o 43 Sari KARTTUNEN: Taidetoimikuntalaitoksen kansainväliset avustukset: Taiteilijoiden liikkuvuuden ja vierastalojen tuki 2000-2004
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 2005. ISBN 952-5253-55-4
- n:o 44 Riikka SUOMI: Kansainvälinen taiteilijaresidenssitoiminta Suomessa 1995-2005.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 2005. ISBN 952-5253-57-0
- n:o 45 Pauli RAUTIAINEN: Taiteilija-apurahajärjestelmän toimivuus ja koettu vaikuttavuus. Selvitys valtion taiteilija-apurahan saajista 2002-2005. (Artists' grants in action. Functions of the state working grant system. Summary.)
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 2006. ISBN 952-5253-61-9
- n:o 46 Pauli RAUTIAINEN: "Emme ole voineet tänä vuonna..." Kielteisen taiteilija-apurahapäätöksen vuodelle 2006 saaneiden taiteellinen toiminta ja heidän arvionsa taiteilija-apurahajärjestelmän toimivuudesta. ("Unfortunately we could not..." Effects of denial decision on grants. Summary.)
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 2008. ISBN 978-952-5253-68-9

Julkaisujen verkkoversiot – Electronic versions

www.taiteenkeskustoimikunta.fi – www.artscouncil.fi

Toimitus – Edited by

Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikkö
Research Unit of the Arts Council of Finland

Tilaukset ja tiedustelut – Orders and Information

Taiteen keskustoimikunta – Arts Council of Finland
Tutkimusyksikkö – Research Unit
Maneesikatu 7, PL 293, Helsinki, Finland
tel. +358 (0)9 1607 7066, fax. +358 (0)9 1607 7069
tkt-kirjasto@minedu.fi
www.taiteenkeskustoimikunta.fi – www.artscouncil.fi

Muut julkaisusarjat - Other publication series

Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja – Publications of the Arts Council of Finland
Tilastotietoa taiteesta – Facts about the Arts
Tilastotiedote – Facts and Figures